

Niech żyje
Wolna i Niepodległa,
jedność
i duchem silna nasza
najdroższa Ojczyzna!



Archiwum
Akt
Nowych

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI



Liga
Kobiet
Polskich

rok zol. 1913



TOTALIZATOR
SPORTOWY



STOWARZYSZENIE
„WSPÓŁNOTA POLSKA”

HONORARY PATRON: RYSZARD CZARNECKI, MEMBER OF PARLIAMENT AND FORMER VICE PRESIDENT OF THE EUROPEAN PARLIAMENT



WOMEN IN STRUGGLE FOR A FREE POLAND

DEVELOPMENT OF THIS EXHIBITION BY: POLISH WOMEN'S LEAGUE CENTRAL ARCHIVES OF MODERN RECORDS

EDITED BY: PH. D. TADEUSZ KRAWCZAK, AGNIESZKA WOPINSKA, KATARZYNA WYSOCZYNsKA, PATRYCJA KRASON,
ANNA NOWAKOWSKA-WIERZCHOS, ANNA WASILEWSKA

GRAPHIC DESIGNER: BARTOSZ JAKSENDER

DOCUMENTS AND OBJECTS FROM THE COLLECTIONS OF: CENTRAL ARCHIVES OF MODERN RECORDS IN WARSAW, STATE ARCHIVE IN
POZNAN, NATIONAL DIGITAL ARCHIVES, MILITARY HISTORICAL BUREAU, HISTORY OF WOMEN'S STRUGGLE FOR POLAND'S
INDEPENDENCE COMMISSION AND PRIVATE COLLECTIONS OF TADEUSZ KRAWCZAK, JACEK DEHNEL

MADE POSSIBLE IN PART BY FUNDING FROM THE MULTI-ANNUAL NIEPODLEGŁA PROGRAM 2017–2021 AS PART OF THE "NIEPODLEGŁA" FUNDING PROGRAM

KOBIETY W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI



Archiwum
Akt
Nowych

niepodległa

POLSKA
STULETCIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI



TOTALIZATOR
SPORTOWY



STOWARZYSZENIE
„WSPÓŁNOTA POLSKA”

PATRONAT HONOROWY PANA POSŁA RYSZARDA CZARNECKIEGO - B. WICEPRZEWODNICZĄCEGO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO

UDZIAŁ KOBIET W WALKACH O NIEPODLEGŁOŚĆ POLSKI



Historia Polski to również historia mądrych, silnych i niezwykłych zwyczajnych polskich kobiet, które żyły i działały w trudnych czasach, zarówno wojny jak i pokoju.

Liga Kobiet Pogotowia Wojennego powstała w 1913 r. w Warszawie, z inicjatywy Izabeli Moszczeńskiej-Rzepeckiej, która posiadała najrozleglsze kontakty polityczne, w tym z samym Józefem Piłsudskim, została jej pierwszym Prezesem. Natomiast Liga Kobiet Galicji i Śląska Cieszyńskiego powstała w 1915 r. w Krakowie, a jej Przewodniczącą w 1916 r. została Zofia Moraczewska. Konflikty genowe podzielały wśród inteligencji na zwolenników ideologii socjalistycznej i narodowej na początku XX wieku, dla kobiet miały drugorzędne znaczenie.

LKPW była przede wszystkim organizacją niepodległościową, której głównym celem było współdziałanie i czynna pomoc kobiet polskich w walce o niepodległość. Obydwie organizacje (16 tys. członków), działające na terenie różnych zaborów,ściśle ze sobą współpracowały. Dzięki zdolnościom organizacyjnym kobiet podczas wojny, dzięki współpracy z mężczyznami a także sile kobiecej opinii publicznej oraz własnej postawie, w listopadzie 1918 roku Polki otrzymały bierne i czynne prawo wyborcze. W grudniu 1918 r. nastąpiło zjednoczenie obu Lig pod nazwą Liga Kobiet z Marią Dulebianką na czele. Zofia Moraczewska została wybrana posłanką na Sejm II RP w 1919 roku.

Po odzyskaniu niepodległości, Ligówki opiekowały się sierotami wojennymi, budowały dla nich domy, sanatoria dziecięce, w tym sanatorium w Rabce, ochronki dla dzieci (m.in. w Ludwinowie). Promowały pracę zawodową kobiet, uczyły zasad higieny, uczestniczyły w kampaniach prozdrowotnych w tym zwalczających alkoholizm i nowotwory. Jesteśmy świadome jak wiele naszym prababkom zawdzięczamy. Współczesna Liga Kobiet Polskich kontynuuje ich dzieło, pomaga osobom słabszym oraz łączy pokolenia w działaniu na rzecz rodzin i dobra wspólnego, jakim jest niepodległa Ojczyzna.

Aldona Michalak
Przewodnicząca Ligi Kobiet Polskich
Posłanka na Sejm IV kadencji

The history of Poland is at the same time the history of wise, strong and extraordinary ordinary women, who lived and were active in difficult times either of war or peace.

The Women's League of War Emergency (WLWE) was founded by Izabela Moszczeńska-Rzepecka in 1913 in Warsaw. She had broad political connections which included Józef Piłsudski, head of state and commander in chief. She became the first president of the League. A few years later, in 1915, the Women's League of Galicia and Cieszyn Silesia (WLGS) was founded in Krakow and Zofia Moraczewska took the lead as its first president.

In general women did not consider the intellectual differences between the followers of socialist ideology vs. the national ideology as of primary importance, although these conflicted the Polish intelligentsia at the beginning of the 20th Century. WLWE was in first place an organization struggling for a free Poland. The main goal was to co-operate with all women campaigning for independence and help them in their fight. Even though the two Leagues (ca 16 k members) operated in two different partitions of Poland: the Russian Partition and the Austrian Partition, they cooperated closely. It is due to women's organizational skills and attitude during WWI, due to their co-operation with men seconded by strong female public opinion, that Polish women received full passive and active voting rights, in November 1918. In December 1918 both Leagues joined as one under the name of Women's League and Maria Dulebińska took the lead. In 1919, Zofia Moraczewska (WLGS) was elected member of parliament of the Second Republic of Poland.

After Poland regained its independence in November 1918, the Women's League members took care of war orphans building shelter homes for them as well as sanitariums (e.g. in Rabka) and nurseries (e.g. in Ludwinow) for children. They supported women's professional workforce, promoted rules of hygiene and took part in social health campaigns against alcohol abuse and cancer. We are so aware of how much we owe to our great grandmothers. The contemporary Polish Women's League is carrying on their work supporting the weak and those in need, uniting generations in supporting the family and the common good whose name is free Poland.

Aldona Michalak
President of Polish Women's League
Member of Parliament of the IV Term

No doubts, there would be no free Poland without women.

If any man bridles up at this statement let me remind you about some heroines like Emilia Plater or the Women's League in Lvov (at this very moment I am looking at the photos of our brave fellow countrywomen in the soldiers' coats carrying rifles in 1918). But most of all let me recall the words of Tsar Nikolai I Emperor of Russia, who during the November Uprising in 1831 wrote to one of his generals stationed in Poland: "I fear the women! This satanic nation always acts through them."

During the subsequent insurgency known as January Uprising of 1863, Nikolai Berg, a Russian journalist, expressed the concerns of the tsardom as follows: "A Polish woman is a permanent, implacable and unhealed conspirator."

It is worthy to do homage to the great Polish women who promoted their Homeland which at that time was wiped out from the map of Europe. Two of the most prominent of them were: the scientist – Maria Skłodowska-Curie, the first female to receive twice the Nobel Prize in Physics (1903) and Chemistry (1911), and the artist Halina Modrzejewska AKA Modejska who seduced the American audiences and critics with her performances of Shakespearean repertoire. Though, we also need to pay tribute to hundreds of thousands of nameless teachers, campaigners for independence, physicians and mothers who had to take care of the family, when their husbands were at war, in prison or in exile.

I am looking at the old photograph from the Polish Women's League Congress in 1916 with Maria Piłsudska and Zofia Moraczewska. This tradition deserves continuation, especially in Poland, which as one of the first countries in Europe, granted the full voting rights to women, 27 years before France ever did.

Ryszard Czarnecki
Member of European Parliament, former Vice President of European Parliament



Bez kobiet nie byłoby niepodległości Polski. Jeżeli jakiś mężczyzna by się w tym momencie obruszył, wskazałbym nie tylko bohaterską Emilię Plater czy choćby Legię Kobiecą we Lwowie (właściwie oglądam zdjęcie naszych rodaczk w żołnierskich płaszczach i z karabinami z 1918 roku), ale przede wszystkim słowa cara Rosji Mikołaja, który po Powstaniu Listopadowym w korespondencji z stacjonującym w Polsce generałem Paskiewiczem, pisał „Łękam się kobiet! Ten szatański naród zawsze działał przez nie!”. Przy kolejnym powstaniu – Styczniowym – Rosjanin Mikołaj Berg oddawał nastroje caratu, pisząc: „Kobieta polska jest wiecznym, nieubłagany i niewyleczonym spiskowcem”.

Warto kłaniać się wielkim Polkom promującym Ojczyznę – której nie było na mapie – na cały świat: czy w sferze nauki, jak pierwsza kobieta, która była laureatką Nagrody Nobla i pierwszym naukowcem, który otrzymał ją dwa razy – Maria Skłodowska-Curie, czy też – w sferze kultury – Halina Modrzejewska – Modjeska, która kunsztom aktorskim rzuciła do swych kolan całą Amerykę. Ale jednocześnie trzeba oddać hołd setkom tysięcy anonimowych nauczycielek, społecznik, lekarz czy po prostu matek, które musiały zadbać o dom, gdy mają byli na wojnie, w więzieniu czy na zesłaniu.

Patrzę na archiwальną fotografię ze Zjazdu Lig Kobiet Polskich z 1916 roku z Marią Piłsudską i Zofią Moraczewską. To tradycja godna kontynuacji. Zwłaszcza w naszym kraju, który prawa wyborcze przyznał kobietom, jako jeden z pierwszych w Europie – skończoną 27 lat przed Francją.

Ryszard Czarnecki
Eurodeputowany, b. Wiceprzewodniczący Parlamentu Europejskiego

Burzliwe dzieje Rzeczypospolitej często zmuszały Polki do stawania do walki u boku ojców, braci i mężów. Kobiety brały liczny udział w zrywach narodowych – Konfederacji Barskiej (1768–1772), Insurekcji Kościuszkowskiej (1794), Powstaniu Listopadowym (1830–1831) czy Powstaniu Styczniowym (1863–1865) pełniąc służbę samarytańską i pomocniczą. Były jednak i takie, które ukrywając się w męskich mundurach stanęły do walki z bronią.

Na początku XX wieku Polki dalej angażowały się w działalność polityczną, spiskową i społeczną. Były aktywne w Związku Młodzieży Polskiej „Zet”, w szeregach Tajnej Armii Polskiej, ruchu Zarzewiackim w Związku Skautek Polskich, w sekcjach żeńskich Polskich Drużyn Strzeleckich i Związku Strzeleckiego. Aktywnie uczestniczyły w pracach Drużyn Bartoszowych, Polskich Drużyn Sokolich, Lidze Kobiet Pogotowia Wojennego oraz Lidze Kobiet Galicji i Śląska Cieszyńskiego, które w grudniu 1918 r. połączły się w Ligę Kobiet Polskich. Podczas Wielkiej Wojny oraz walk o granice kobiety pełniły służbę wojskową w Legionach Polskich, Polskiej Organizacji Wojskowej, polskich formacjach wojskowych na Wschodzie, Armii Polskiej we Francji, oddziałach Lotnych Wojsk Polskich i Ochotniczej Legii Kobiet. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości były uczestniczkami walk o niepodległość doprowadzły do powstania Przypospobienia Wojskowego Kobiet (1922–1939), którego komendantką została por. Maria Wittekówna (1899–1997). PWK miało przygotować Polki do służby w formacjach ochotniczych na wypadek wojny. Najważniejszym osiągnięciem ruchu PWK był zapis o prawie do pełnienia służby wojskowej przez kobiety w uchwalonej 9 kwietnia 1938 r. przez Sejm RP ustawie o powszechnym obowiązku wojskowym.

Po wybuchu II wojny światowej członkinie PWK masowo wstępowaly do konspiracji, współtworzyły struktury cywilne i wojskowe Polskiego Państwa Podziemnego. W Komendzie Głównej ZWZ-AK funkcjonował referat Wojskowej Służby Kobiet, na czele z ptk Marią Wittekówną. Kobiety działały w różnych tajnych organizacjach wojskowych: w Armiu Krajowym, Narodowej Organizacji Wojskowej, Narodowych Siłach Zbrojnych, Batalionach Chłopskich i konspiracyjnym harcerstwie. Podeczas Powstania Warszawskiego kobiety pełniły funkcje sanitariuszek, łączniczek i przewodniczek kanałowych, a także brały udział w akcjach dywersyjno – sabotażowych. Po upadku zrywu tysiące kobiet żołnierzy poszło do niewoli powołując się na prawa jeńców wojennych.

W ramach Polskich Sił Zbrojnych odtworzonych poza okupowanym krajem działała Pomoceanica Służba Kobiet, której Komendantką była ptk Władysława Piechowska (1900–1987). PSK w 1944 roku została podzielona na służby pomocnicze poszczególnych rodzajów sił zbrojnych: Pomoceanicą Wojskową Służbę Kobiet, Pomoceanicą Lotniczą Służbę Kobiet i Pomoceanicą Morską Służbę Kobiet. Kilka z nich służyło w brytyjskiej Pomoceanicznej Służbie Rozprowadzania Samolotów, zajmującej się dostawami samolotów z lotnisk fabrycznych do jednostek bojowych. Wiele kobiet brało także udział w walkach o Warszawę, Wał Pomorski, Kolobrzeg i Berlin w szeregach 1 i 2 Armi Wojska Polskiego.

W okresie powojennym środowiska kobiet podejmowały liczne inicjatywy upamiętniające ich wkład w walki o niepodległość Polski. Staraniami ptk Marii Wittekówny w 1969 r. powstała Komisja Historii Kobiet w walce o Niepodległość Polski. Komisja zajęła się gromadzeniem, selekcją, archiwizowaniem, a przede wszystkim opracowywaniem naprawiających zwiastujących i życiorysów. Za szczególnie aktywny udział na rzecz upamiętniania historii polskiego Narodu Komisja otrzymała w 2003 r. nagrodę IPN im. Grzegorza Jakubowskiego oraz honorowy tytuł Kustosza Pamięci Narodowej.

Archiwum Akt Nowych

THE CONTRIBUTION OF WOMEN IN THE STRUGGLE FOR A FREE POLAND

The turbulent history of Poland often forced women to stand up and fight side by side their fathers, brothers, and husbands. Polish women participated greatly in numerous national heroic spurts. They gave all they could in Samaritan efforts and Auxiliary Services. They participated in the Bar Confederation (1768–1772) against Catherine II of Russia to fight and defend Polish Independence. It was the first of many Polish National Uprisings against neighboring powers trying to invade and dominate. In 1795 Poland disappeared from the map of Europe because its territory had been split between the Austro-Hungarian Empire, the German Empire and the Russian Empire. In November Uprising (1830–31) the Poles tried to unsuccessfully overthrow the Russian rule. The January Uprising (1863–1865) found the Polish again fighting against the Russian oppression. Women participated in both uprisings. Some, disguised as men, took arms and fought in battles.

At the beginning of the 20th Century, Polish women continued to get involved in the political and social activity. Many of them conspired against the three occupying empires. They played an active role in the Polish Youth Association "Zet", Secret Polish Army, the Zarzewie movement for independence, Polish Union of Women Scouts, in female detachments of Polish Rifle Squads and Riflemen's Association. Women participated in the works of Bartosz Brigades, Field Falcon Squads, Women's League of War Emergency and Women's League of Galicia and Cieszyn Silesia which joined their forces and created the Polish Women's League (in 1918). While Poland did not exist geographically as an independent state when WWI broke out it was the site of much fighting and a lot of human and material losses. During the Great War (WWI) and battle for the borders women served in the army: in the Polish Legions, Polish Military Organization, Polish military formations on the East, Polish Army in France, diversionary squads and Women's Voluntary Legion. Once Poland regained its independence in 1918, the former participants of the struggle for freedom prompted to found the Women's Military Training (1922–1939). Lieutenant Maria Wittek (1899–1997) took the lead of WMT as Commander-in-Chief. WMT mission was to prepare the Polish women to serve in the voluntary military formations in case of war. The most important achievement of WMT was imposing of a provision in the Legal Act from April 9th, 1938 about Mandatory Military Service which ensured women the right to a voluntary military service.

The young Nation of Poland had only been an independent country for 18 years when WWII broke in 1939. Members of Women's Military Training joined the underground movement and participated in forming the civilian and military structures of the Polish Underground State. Colonel Maria Wittek took the lead of WMT Department at the National Headquarters of Home Army. Women operated in different underground military organizations like the Home Army, the National Military Organization, the National Armed Forces, the Peasants' Battalions and scouts.

During the Warsaw Uprising (August 1–October 2, 1944) when the Poles tried to oust the German army and seize control of the capital before it was occupied by the advancing Soviet army, 30% of the insurgents were women. They served as nurses, orderlies, liaisons, guides in the sewage and flood canals. The women also took part in the acts of sabotage and diversion. After the fall of the Uprising thousands of women-soldiers became prisoners of war. In the meantime, in the Polish Armed Forces, which had been recreated outside the Nazi-occupied country, operated a female military formation called Auxiliary Women's Service (AWS). Colonel Władysława Piechowska (1900–1987) was commander-in-chief. In 1944 the AWS had split into various auxiliary formations to fit different branches of the armed forces. The following forces were set up: Auxiliary Military Women's Service, Auxiliary Airforce Women's Service and Auxiliary Navy Women's Service. Some Polish women served in the British Air Transport Auxiliary. ATA was a civilian service that had been tasked with the delivery of aircraft from factories to the squadrons of the RAF and Royal Navy and the delivery of supplies. Many women soldiers of the 1st and the 2nd Polish Army took part in the fights for Warsaw (January 16–17, 1945), the battle of the Pomeranian Wall, Kolobrzeg and Berlin. After WWII the women's communities launched numerous initiatives to commemorate their contribution in the struggle for a free Poland. Colonel Maria Wittek managed to create the Women's Struggle for Poland's Independence Commission in 1969. The Commission began collecting, selecting and archiving but most importantly editing the incoming memoirs and dossiers. For its extraordinary contribution in commemorating the history of the Polish nation, the Commission was awarded an honorary title "Custodian of National Memory" by the Institute of National Remembrance, in 2003.

Archives of Modern Records and Joanna Sikorska



FROM TREMBOWLA TO SPRINGTIDE OF NATIONS



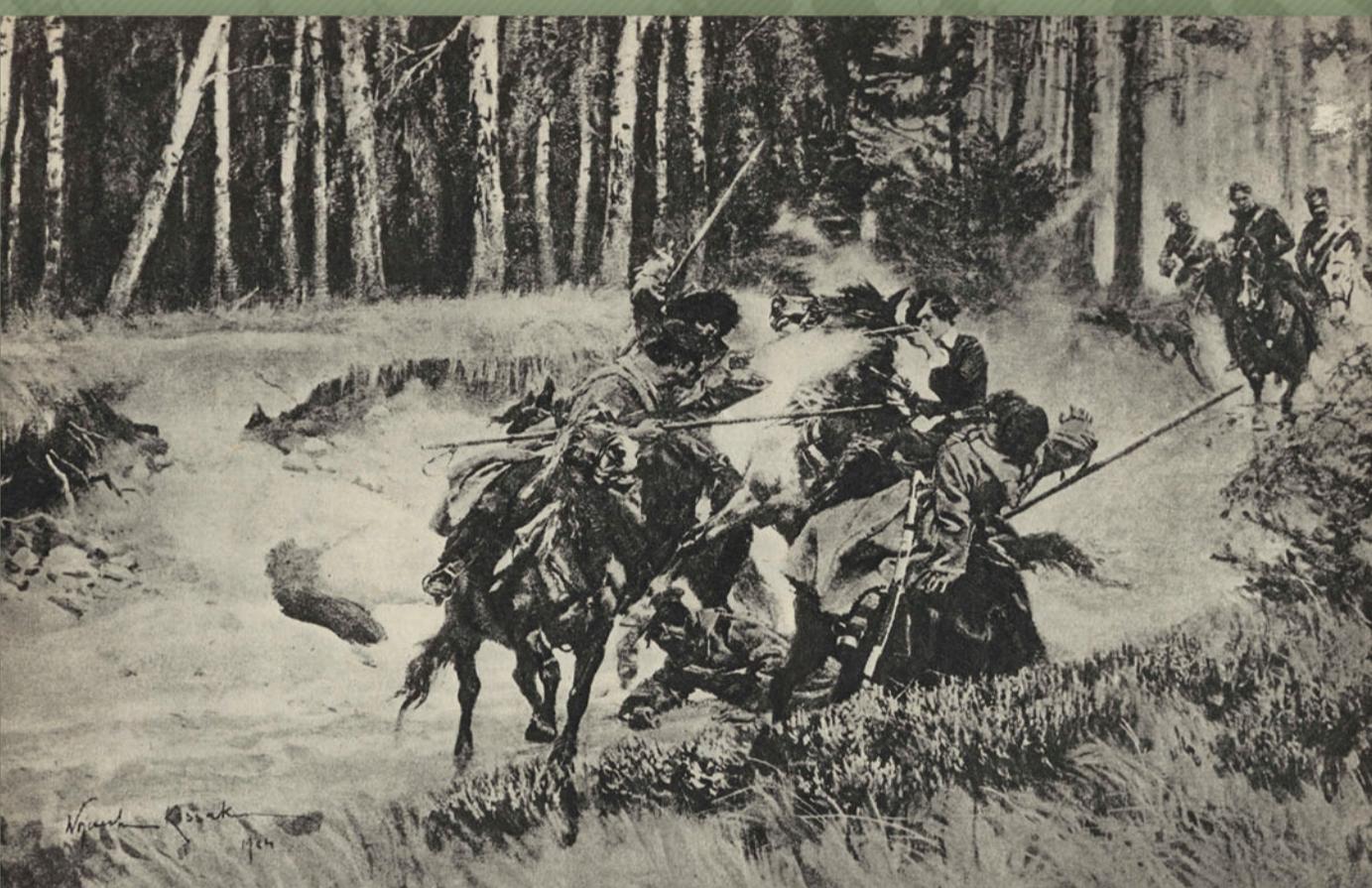
ZOFJA CHRZANOWSKA W ORRONIE TREMBOWLI w 1675 r.



Joanna Zubrowa. Sergeant of the Warsaw Duchy Army, fighting during Napoleonic Wars. The first Lady to receive Virtuti Militari, the highest Polish military decoration, 1809.



Ewa Felinska. Mother of Zygmunt Szczesny – Metropolitan Archbishop of Warsaw. She was sentenced to deportation in Berezowa on River Ob, Siberia, as a conspirator for independence (Stowarzyszenie Ludu Polskiego Szymona Konarskiego), 1839-1841.



Emilia Plater in a skirmish at Szawle, 1831.



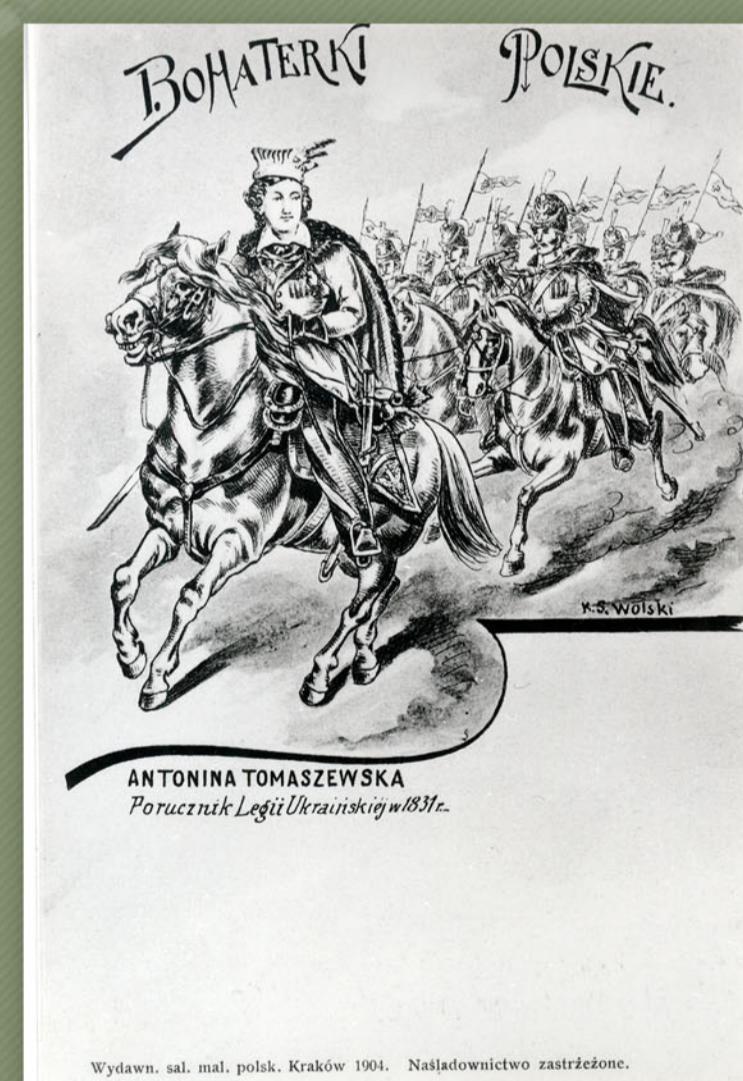
EMILIA PLATER dowódca strzelców Wilkomirskich 1831r.

Wydawn. sal. mal. polsk. Kraków 1904. Naśladownictwo zastrzeżone.

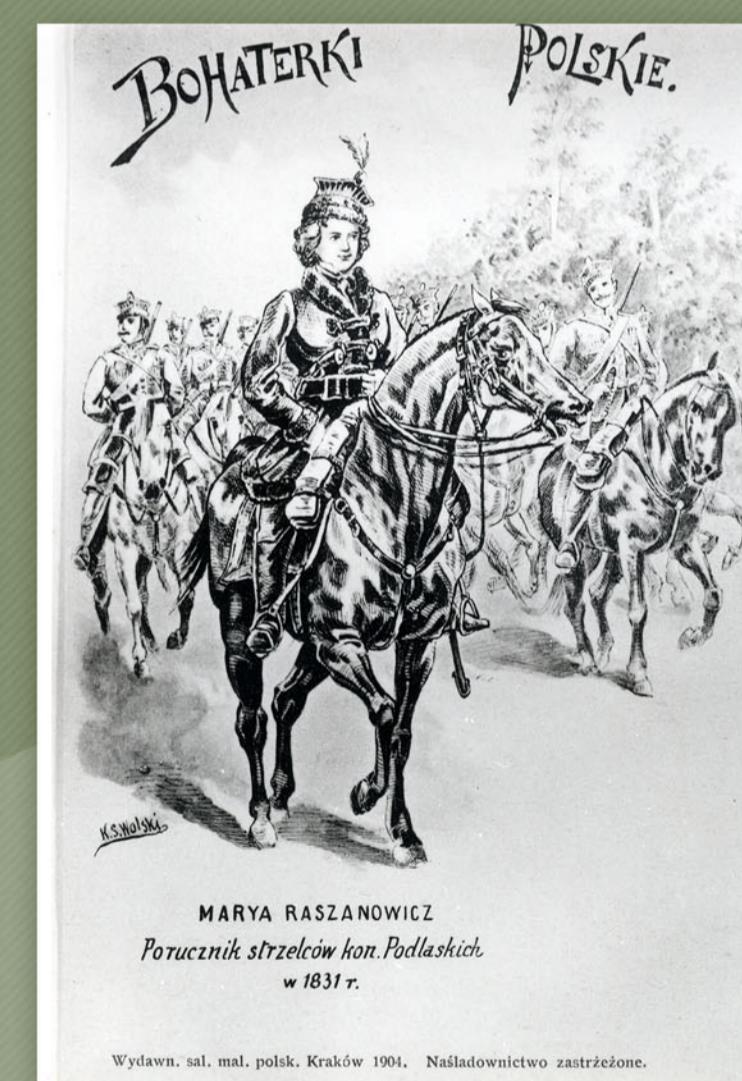
Emilia Plater, captain of Polish Army, commander of Vilkomir riflemen during November Uprising, 1831.



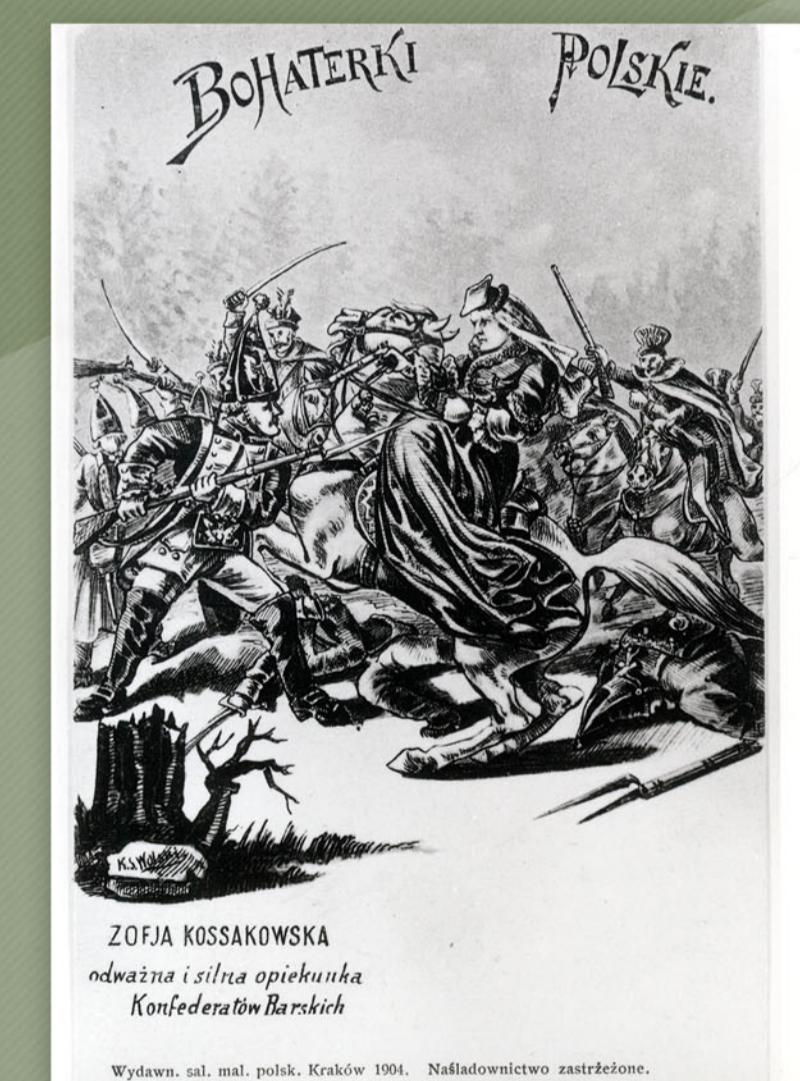
Peasant woman from Kaluszyn transporting arms for November Uprising insurgents, 1831.



Antonina Tomaszewska. Second lieutenant of Ukrainian Legion during November Uprising, 1831.



Maria Raszanowicz. Lieutenant of Podlachia mounted riflemen, 1831.



Zofia Kossakowska. Protectress of Bar Confederates, 1768-1772.



Emilia Szczaniecka on the battlefield, 1831.

FROM JANUARY UPRISING 1863 TO THE GREAT WAR, 1918



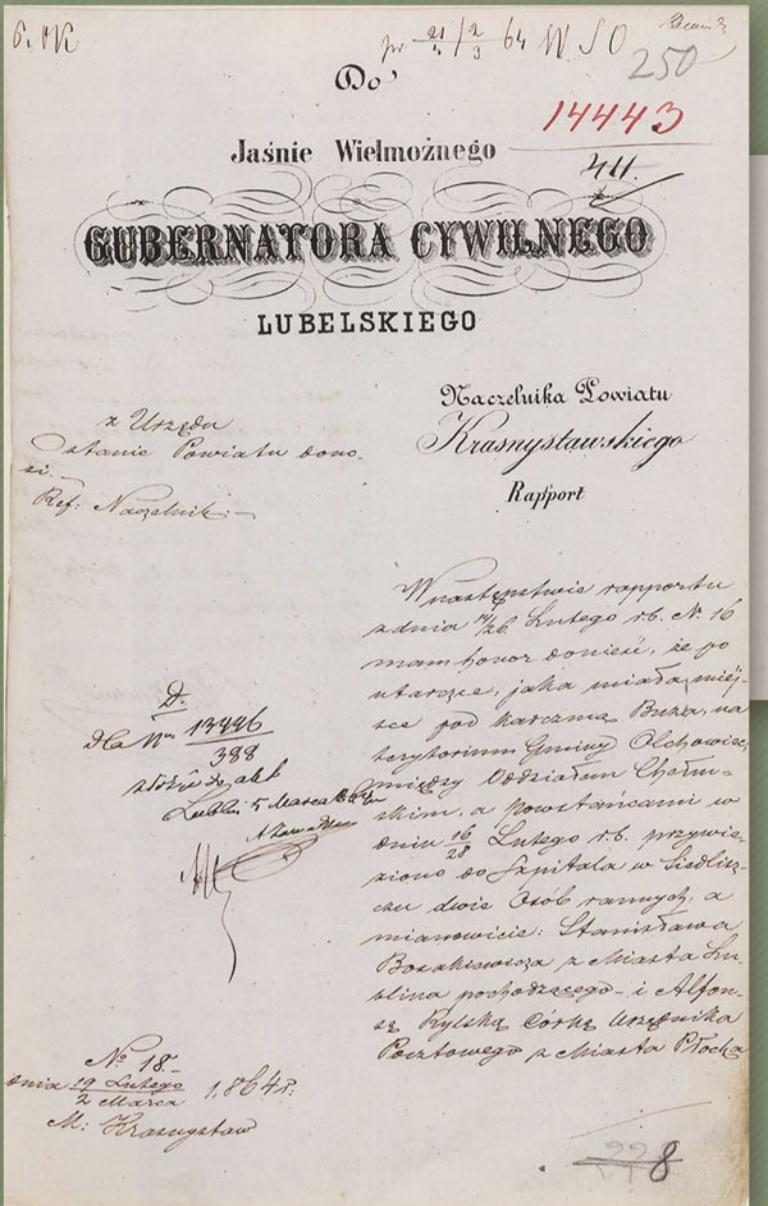
■ Emilia Jeska (nee Szwarc), 1841-1911.



■ Emilia Regina (nee Szwarc, 1819-1905) Heurich with daughters. Co-worker of City Committee and National Committee in 1863. In her apartment, situated in the heart of Warsaw, was the secret meeting place for the masterminds of the January Uprising, "Ruch" printing house were hidden there too.



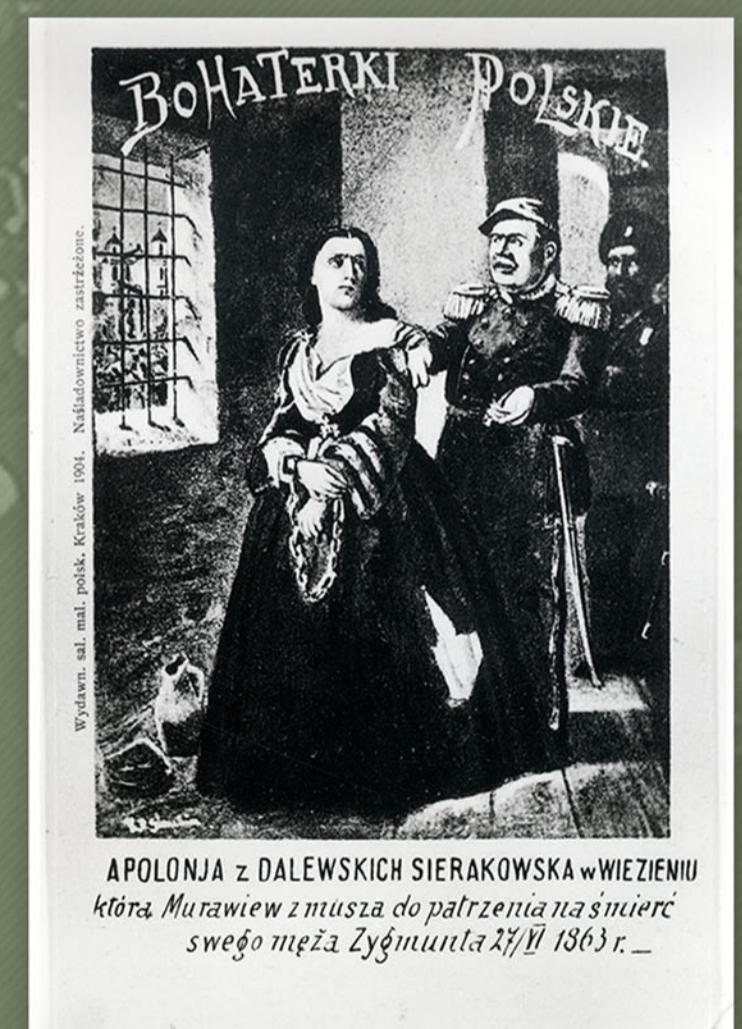
■ A woman wearing mourning clothes to show her support for Polish independence.



■ A report of the Krasnystaw country warden about capturing a group of insurgents with was a disguised woman, Alfonsa Rylska, daughter of a public official from Plock, March 1864.



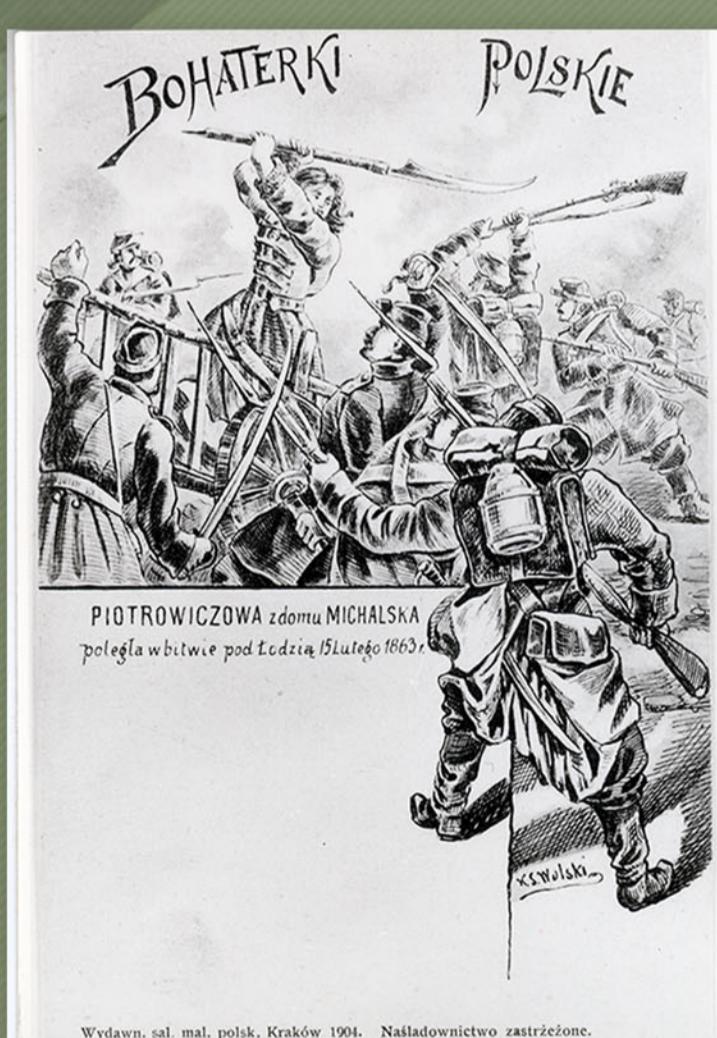
■ January Uprising veterans with Marshall Jozef Pilsudski.



■ Apolonia (nee Dalewska) Sierakowska, wife of Zygmunt Erazm Sierakowski the leader of January Uprising in Lithuania, coat-of-arms Dolega.



■ Martyrdom of Uniate Church followers, from Podlachia and Chełm Region, at the hands of the Russians, 1866-1915.



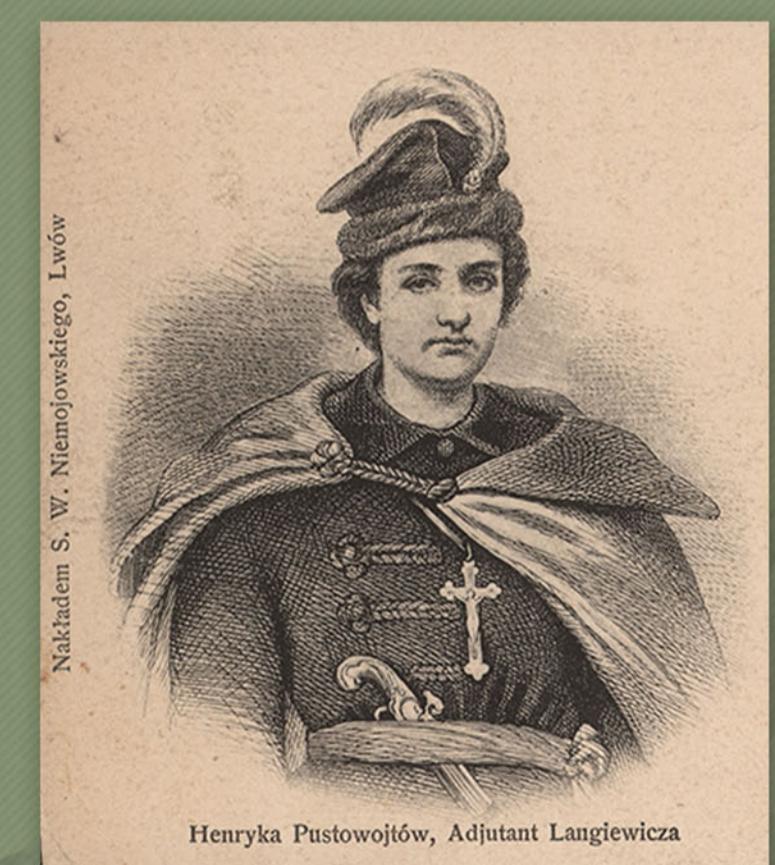
■ Maria Piotrowiczowa, fallen at the battle of Lodz, February 15, 1863.



■ Zofia Romanowiczowna (1842-1936) insurrectionist of January Uprising, she procured bullets, garments and wound dressings. She organized retreat for political refugees and acted as courier. She campaigned for Poland's independence, she was a teacher, member of women's organizations and socio-educational activist. During WWI she was forefront of Women's League in Lvov.



■ Postcard, Returning wave (stamp, 1905-1907).



■ Henryka Pustowojtyna, aide-de-camp of Gen. Marian Langiewicz during January Uprising, 1863.



■ Leaders of Polish Socialist Party, Berno, Switzerland, 1904. From the left: Ignacy Moscicki, unknown, Maria (nee Koplewska) Piłsudska, Józef Piłsudski, Jadwiga Kunicka "Chimera".



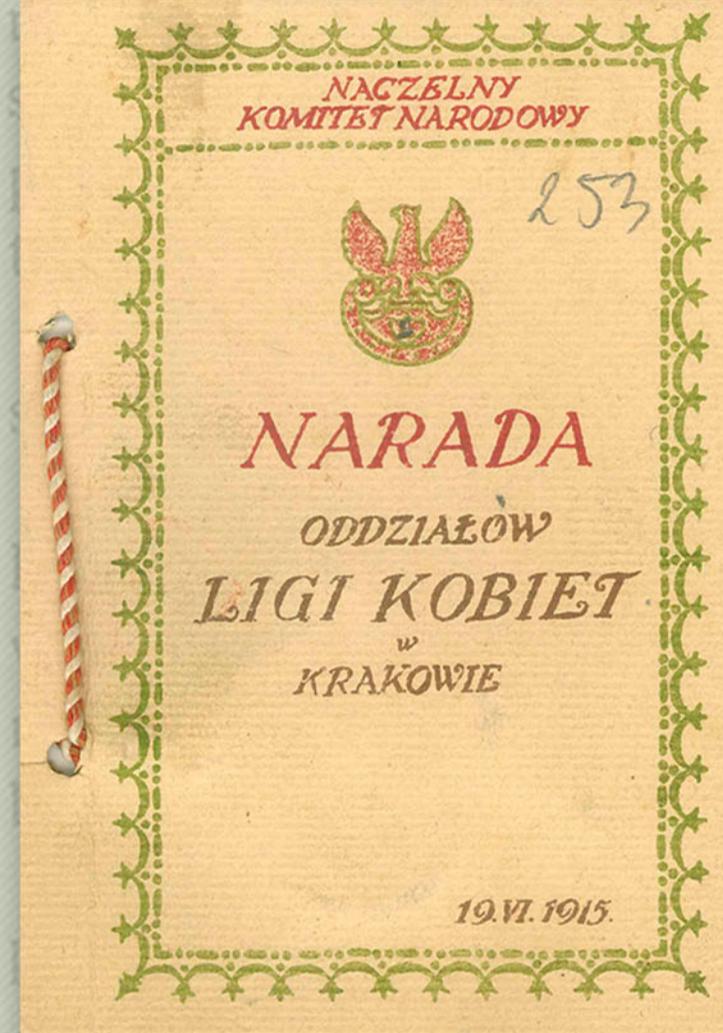
■ Girls students from Wrzesnia, who in 1901 refused to study religion in the German language; in their refusal they followed the example of Bronisława Smidowiczowna (1st upper row, 4th from the left).



■ Wojciech Kossak, Reminiscence of Childhood – Charge of the Circassians down Warsaw Krakowskie Przedmieście Street, (oil, 1912).

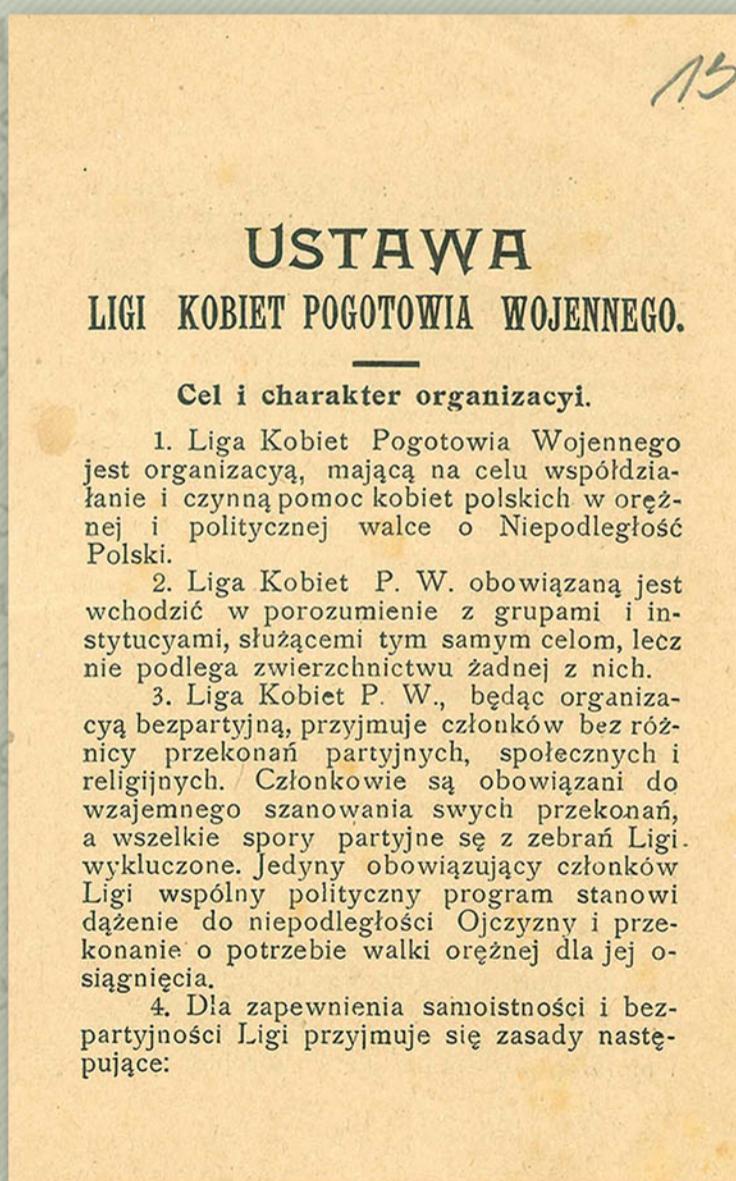
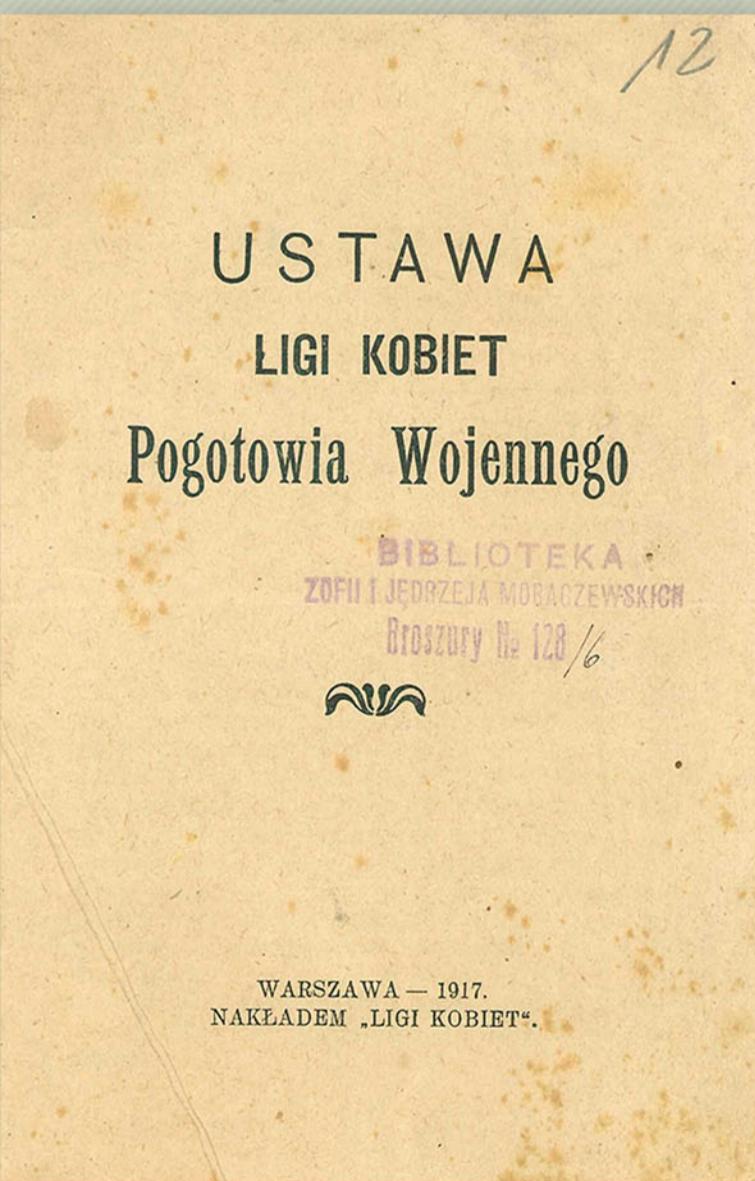
WOMEN'S LEAGUE OF WAR EMERGENCY, AND WOMEN'S LEAGUE OF GALICIA AND ŚILESIA

Wśród olbrzymiego pożaru wojny obecnej odwraca się dla Polski karta w księdze dziejowej. Zapada w przeszłość stronica obciążona



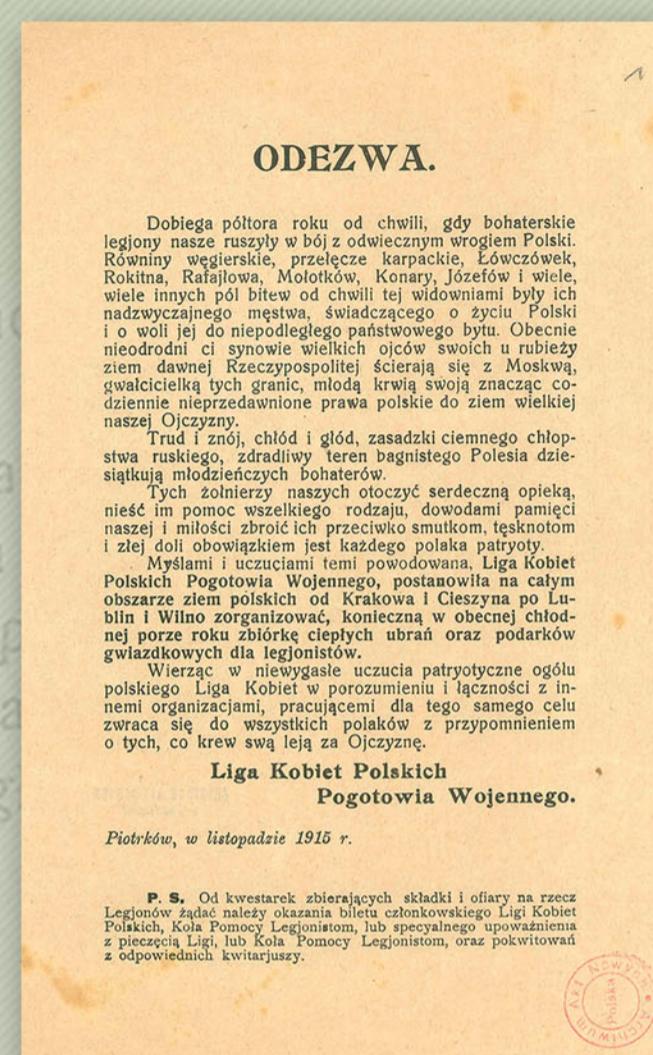
■ II-card with the seal of Main National Committee. Conference of Women's League Units, June 19, 1915.

Ligi Kobiet są pod tym względem w porównaniu lepszym i mocniejszym od wielu innych

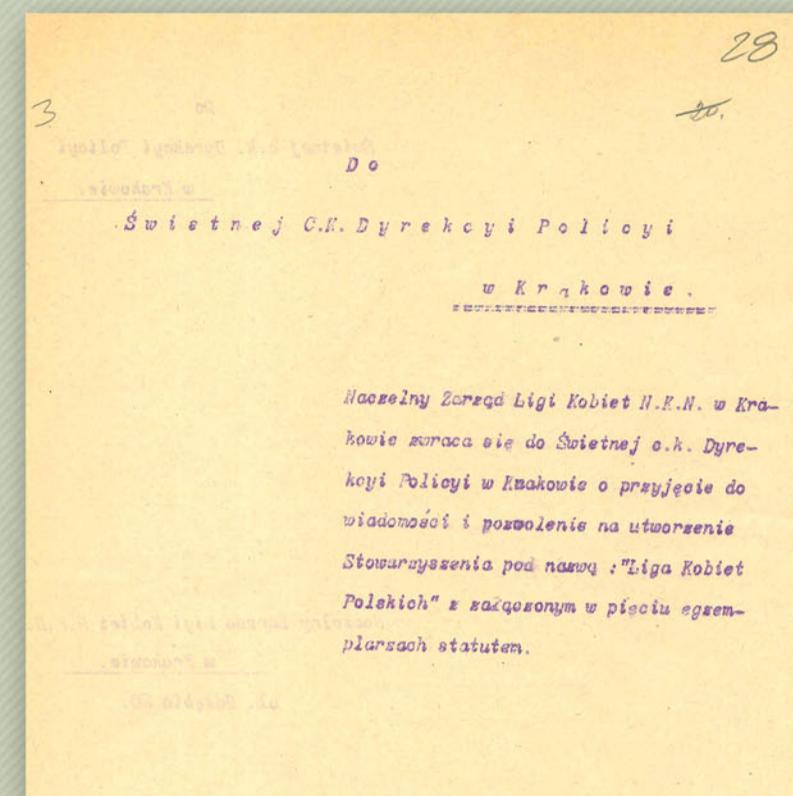


■ Women's League of War Emergency Act, Warsaw, 1917.

zawiązała się w czasach, kiedy ideły strzeleckie, zasady prowadziły wiara w walkę nieustępstwą.



■ Proclamation of Women's League of War Emergency from November 1915 concerning public collection of warm clothing and Christmas gifts.



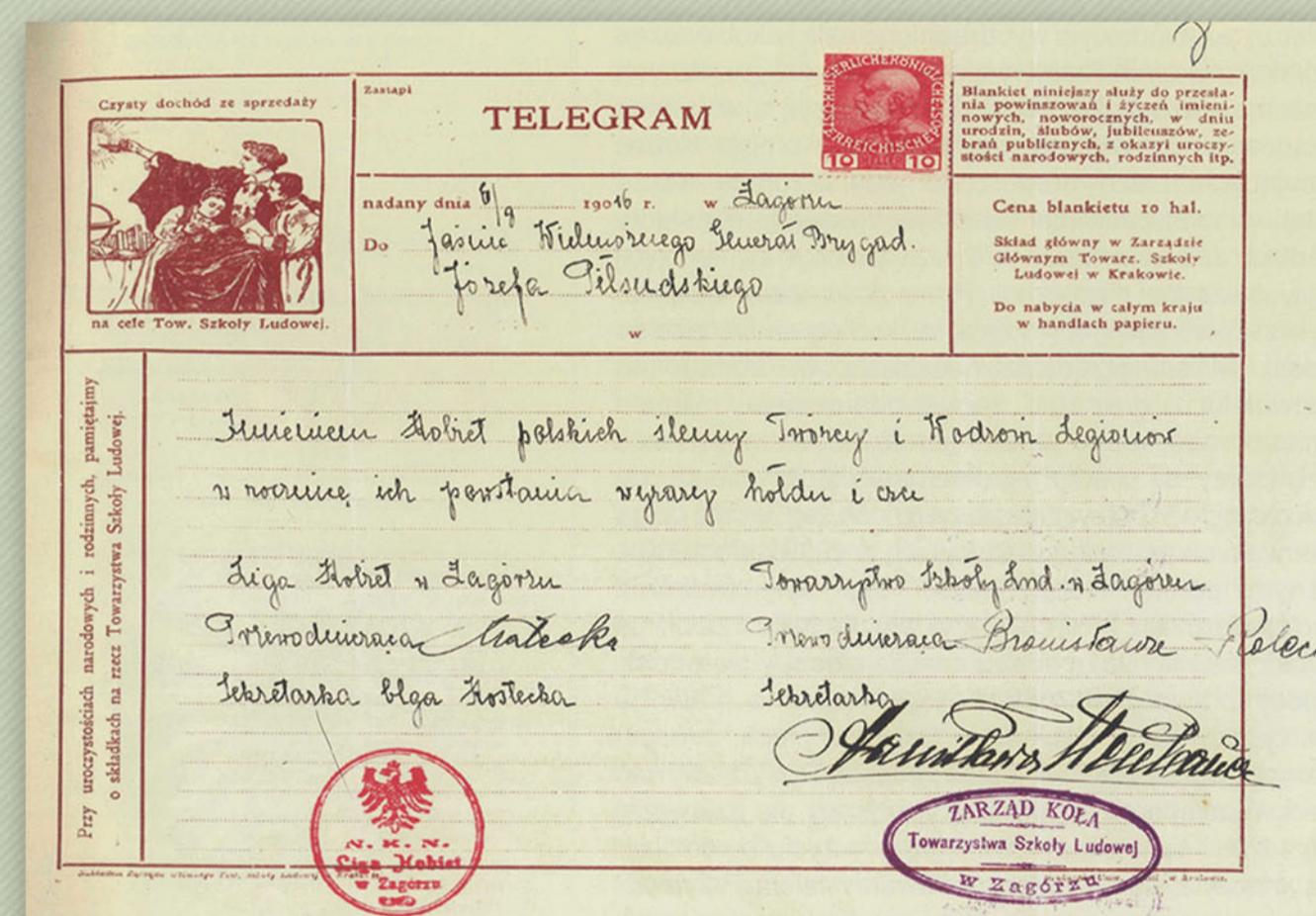
■ Letter: "To the Great Imperial-Royal Police in Krakow" - informing about the founding of the Polish Women's League.



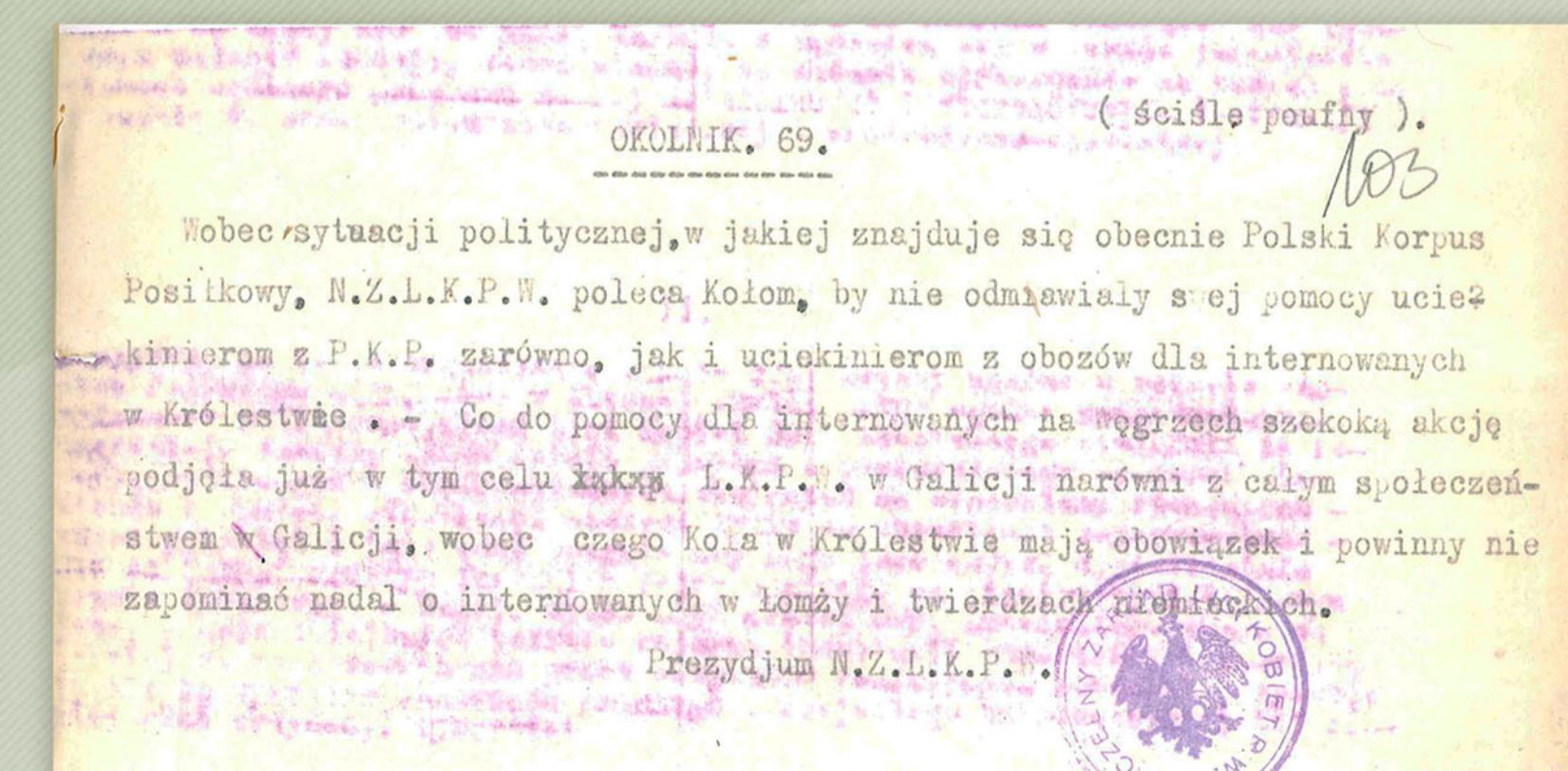
■ Women's League badge.



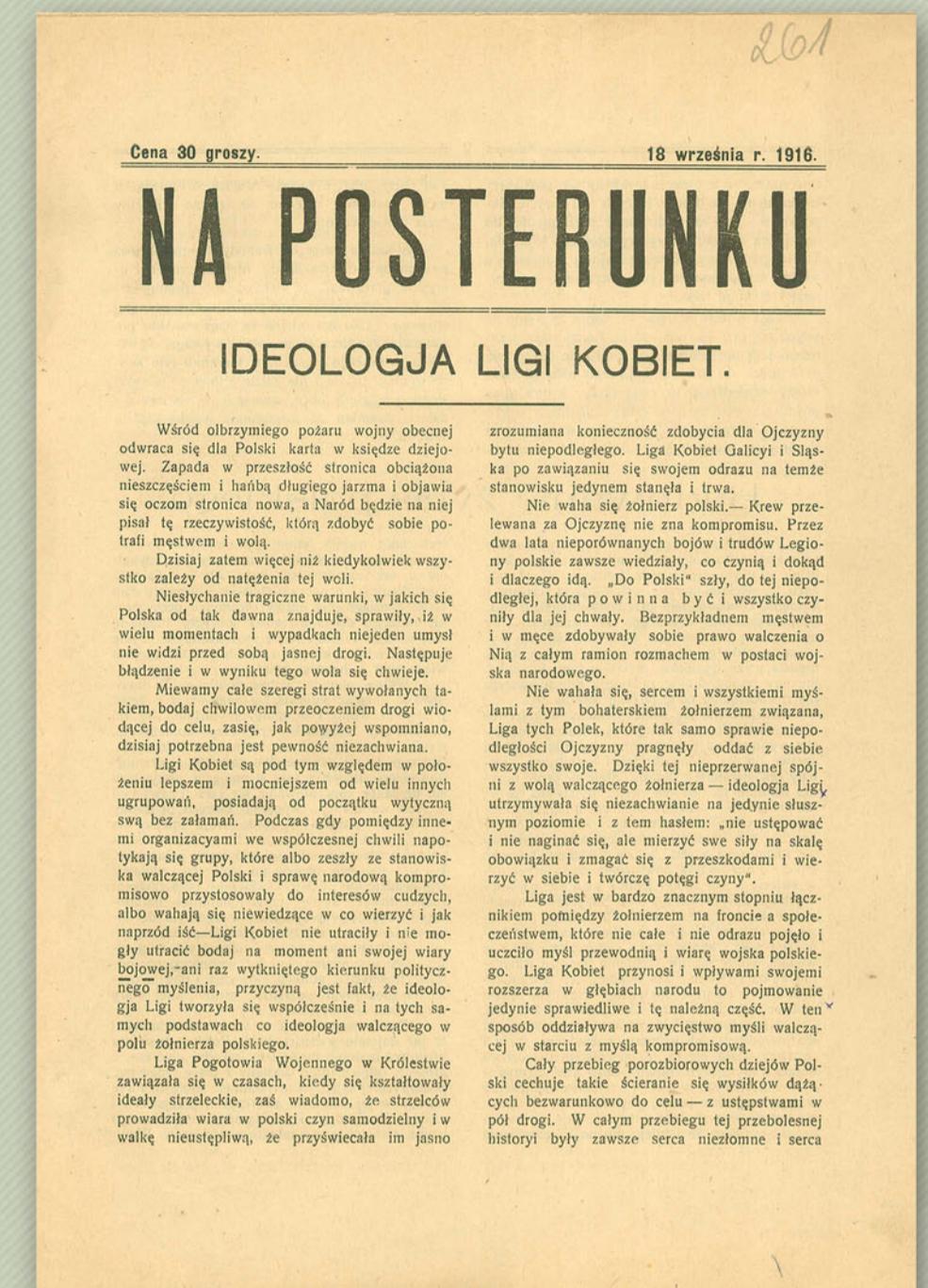
■ Poster: Funeral Mass for fallen legionaries, Wadowice, August 8, 1916.



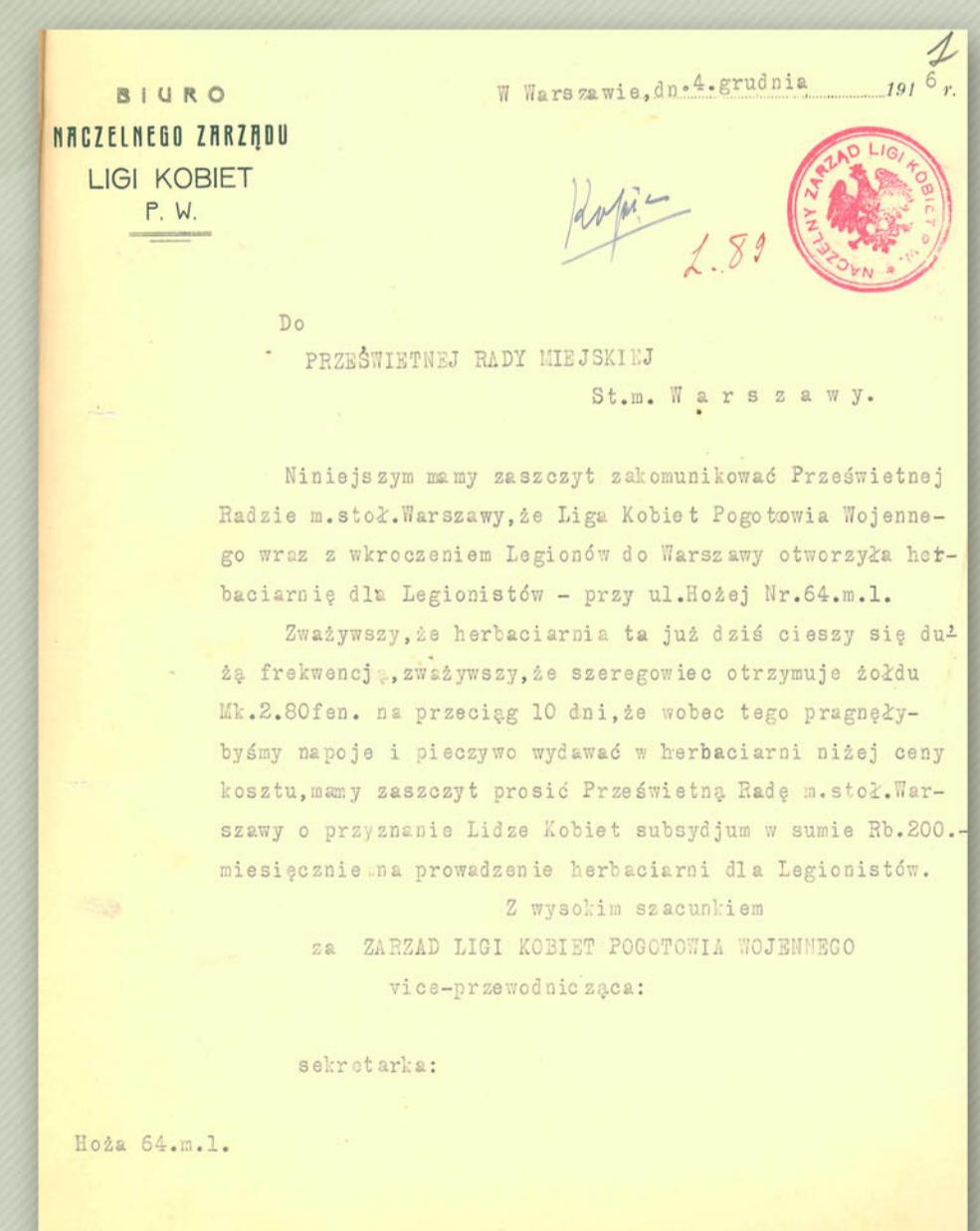
■ A telegram from Circle of Women's League Main National Committee in Zagorze, sent to Jozef Pilsudski on August 6th, 1916, for formation of the Legions.



■ Circular #69 (top confidential) Main Board of Women's League of War Emergency about providing assistance to fugitives from Polish Auxiliary Corps.



■ "Na Posterunku" a weekly periodical, September 18, 1916. Women's League Ideology.



■ Letter from the Board of Women's League of War Emergency to Warsaw City Council about opening a tearoom for the legionnaires at 64 Hoza Str., December 4, 1916.

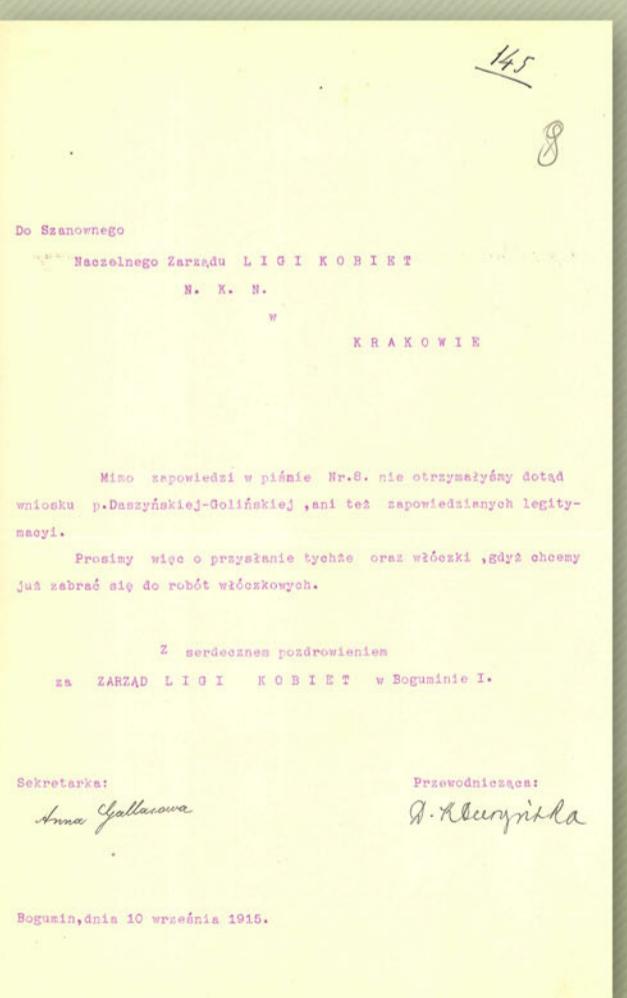
CREATRESSES OF POLISH WOMEN'S LEAGUE



- Teresa Ciszkiewiczowa (1847-1921), one of the first Polish female physicians. She fought in the 1861 January Uprising; she was activist of the Crown and Lithuania Circle and co-founder of the Women's League of War Emergency.



Izabela Moszczeńska-Rzepecka (1864-1941), initiator and first president of Women's League of War Emergency; she was a socio-educational activist and campaigner for Poland's independence.



Letter from Dorota Kluszynska,
head of Polish Women's League
in Bogumino, dated September 10th,
1915, to the Board of the National
Committee of Women's League
in Krakow.

Dorota Kluszynska (1876-1952), Polish Women's League and Polish Socialist Party activist; she was a campaigner for Poland's independence; she was elected Senator of the Second Republic of Poland and commentator of "Women's Voice" periodical.



The image shows the front page of the magazine 'NA POSTERUNKU'. The title 'NA POSTERUNKU' is at the top in large, bold, black letters. Below it is a subtitle: 'TYGODNIK KOBIECY POŚWIĘCONY SPRAWOM SPOŁECZNYM, EKONOMICZNYM, PEDAGOGICZNYM I ETYCZNYM POD KIERUNKIEM LITERACKIM HELENY WITKOWSKIEJ.' The text 'REDAKCYA I ADMINISTRACYJA: KRAKÓW, ALEJA SŁOWACKIEGO NR. 23. — CENA NUMERU 1 KOR. LUB 50 FEN.' follows. The 'SKŁAD GŁÓWNY NA KRÓLESTWO W WARSZAWIE, KSIĘGARNIA LUDOWA, ULICA WARECKA 14.' is also mentioned. The date 'Nr. 4. Kraków, w maju 1919 roku.' is at the bottom left, and 'Rok III.' is at the bottom right. The central part of the page features a large, detailed black and white portrait of Marya Dulebianka, a woman with glasses and dark hair, looking slightly to the side. The text 'MARYA DULEBIAŃKA RZECZNICZKA ETYKI I RÓWNOŚCI OBYWATELSKIEJ.' is written above the portrait. To the right of the portrait, there is a column of text. To the left, another column of text begins with 'Ofiara patryotycznego obowiązku, stała się Marya Dulebianka, jedna z najwybitniejszych kobiet, kończącego się okresu naszych dziejów.' The page is framed by a thin black border.

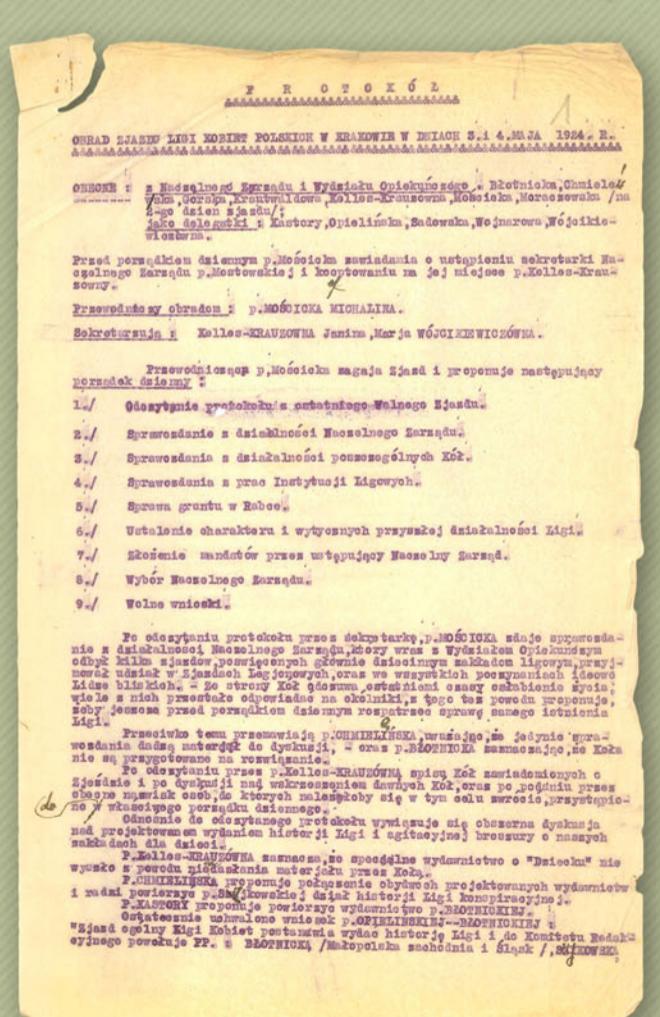
Maria Dulebianka (1861-1919), an artist ■ painter and feminist; she was social activist and foundress of Women's Union for Equal Rights, in Lvov. In 1918 she was elected President of Polish Women's League.



Zofia Moraczewska (1873-1958), president of Silesia and Galicia Women's League and member of Polish Women's League; she was an educational activist and campaigner for Poland's independence. She was elected member of the Parliament of the Second Republic of Poland; she was married to Jędrzej Moraczewski.



■ Zofia Daszynska-Golinska (1860-1934), Polish economist and Professor of Free Polish University; she was elected Senator of the Second Republic of Poland; she was a social activist, member of Women's League of War Emergency and Progressive Women's Political Club.



■ Minutes (statement of proceedings) of Polish Women's League Congress in Krakow, chaired by Michalina Moscicka, May 3-4, 1924.



(16)

Wierzałskie ras, bez roduciec
reignujących i opuszczających, oraz
przełożoną, ~~politycznych~~, i przy
należności parływych, kiedy-
my jedna lekko myśla: pro-
gimy sturyj jak najgorliczej
rozbaczem się państwu polskiemu ...

Łyżwinie nasze miasz, że
przezwisków przebywanym
w niktórej sprawy, które
i w chybe najdroższej jest
w tej chwili.

Nieporozumienia wynikłe
z mylnych informacji
i doniesień - niewątpliwie
wyjaśnią się, a wspólnie,
wielkie urochanie, ryczący
nau ~~co~~ serca i stóce
do wspólnego, wielkiego księcia.

Tak nam dopytuje Rzg!

Łoża Moraczewska

BATTLE FOR THE BOARDERS



The Lvov Eaglets, Defense of the Cemetery, oil painting by Wojciech Kossak, 1926.



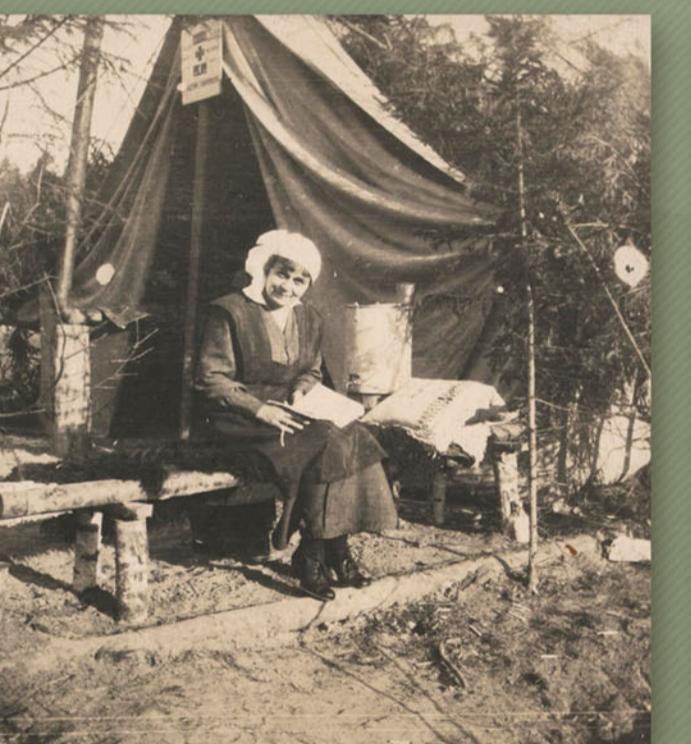
3rd Silesian Uprising, the ambulance train #3.



The city of Lvov decorated with the Poland's highest military decoration: Virtuti Militari.



Medical orderlies of Polish Riflemen Brigade.



Girl scouts from Falcon Society, Kruszwica, fighting in the Greater Poland Uprising 1918-1919.

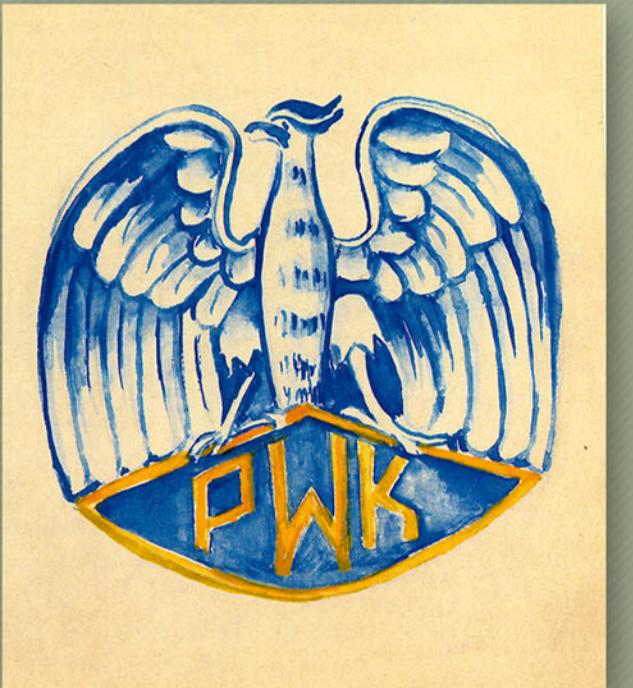


Professor Stanisław Ligon, Lieutenant Flikus and insurgents of Greater Poland Uprising seek shelter against German border guards at a forest lodge.



Ladies helping at the hospital located on university campus during the defense of Lvov, 1918.

WOMEN'S MILITARY TRAINING (WMT)



From Maria Orliczowa's album: WMT flag, the eagle, and lines of a WMT song.



Nie ma już pełen naszych podróży lasów,
Gąsio rytm nasieciów znaczy czas wakacji.
Siedem lat temu, kiedy zaczęły się uroczyste i cieki pokryły nowej kampanią...

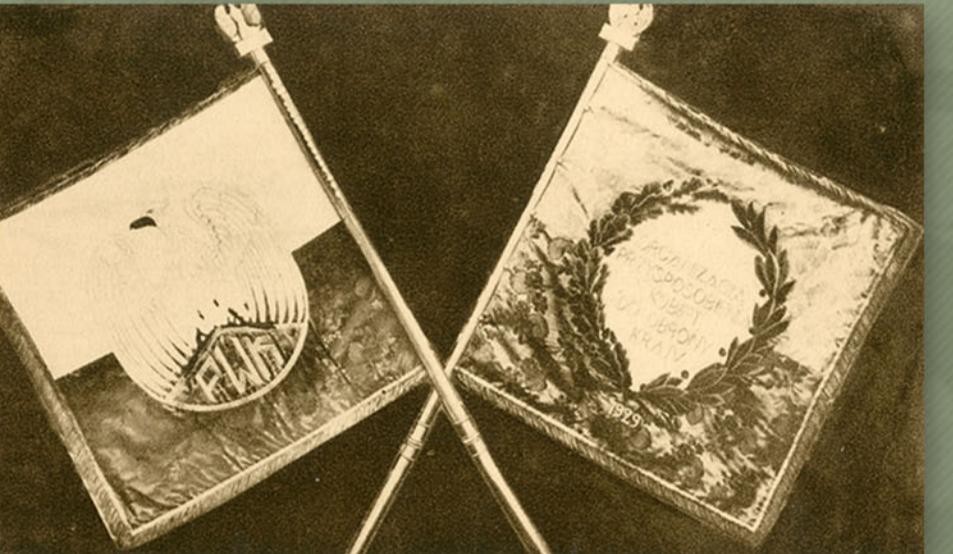
Berewo. Czerwiec 1929 r.

Pieśnią piewiacką! Byłaś nam matkamiem i dumą naszą. Kiedy zaręgańska Skupiął piewiacki, grzał serca pieśniem, Niesiecie się echem w lesie uroczyska. Twarzyszyłaś, pieszki, nieścisłe zaszczyt Naszemu życiu. I każdy dzień pracy Z tebą na ustach biegł, tonał się kończący, Wierna w alarmach i grach pełczały nocy.

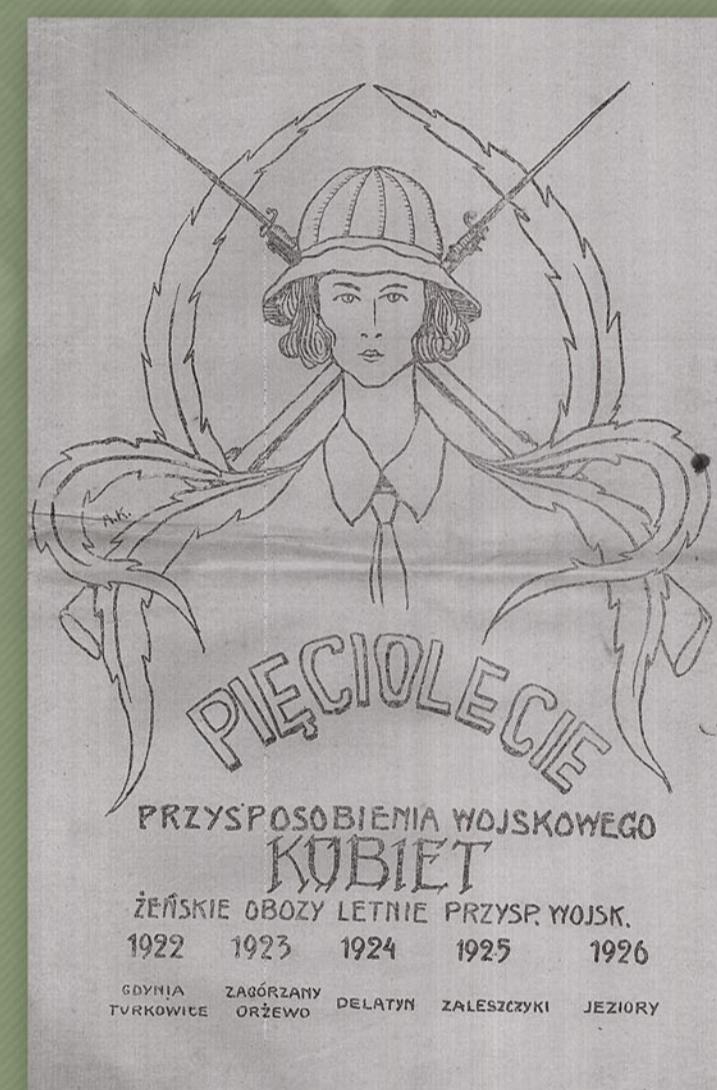
Byłaś jak wezy szum i wiatru granie, Jak premię sienią i jak kwiatów barwa, Tak tryl siewiści i jak skryptyce skamie, Kiedy wielanu struny szmyczek targa. Krewna duncami, a w marszu wesela, Słodka, te smęta, a czasem ludawa, Przekazywana z egzaktem chat siedzi, Prasta w układzie, troszka kulewa. Dwieczesiasz w Skolem, Medżewie, garczyznie, W Izachnej cieles spiewali gerale, Wspadzisz w uszy żewickiej, szewczyznie, Gdy z jągocami zjawiała się w Spale. Pełna jeziora płympiąs w Berewie, Szykac się byle także w kęsawikach, Pieśnią piewiacka, w każdej twim szwie, Pieśniakowej pracy fragment się zamkni.



WMT Supreme Commander, Maria Wittek, 1937.



The first flag of WMT was handed by First Lady Aleksandra Piłsudska, in Warsaw, May 12, 1929.



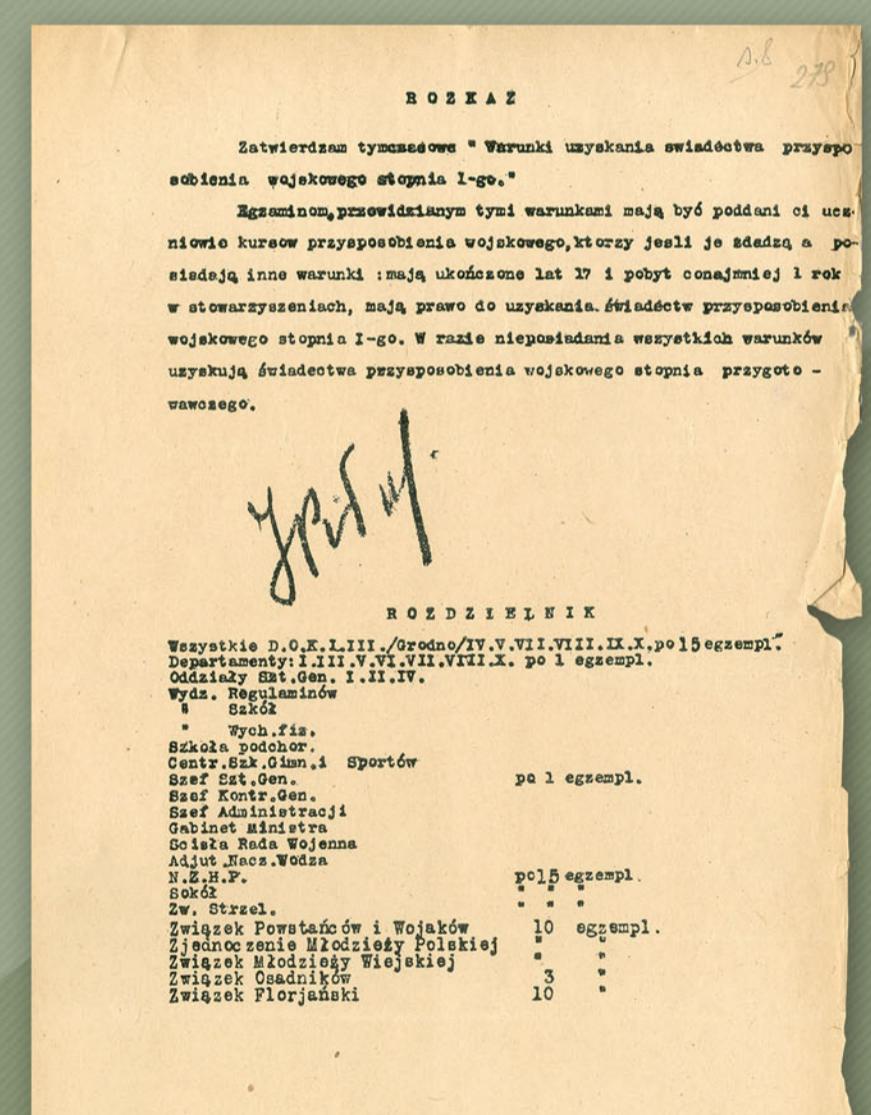
Poster for the 5th anniversary of WMT summer camps.



A donation for WMT ski lodge at Istebna.



Order from Marshal Józef Piłsudski regarding conditions of acquiring 1st grade military training certificate.



Annual Report of Main Organization of Women's Military Training, April 1931 - March 1932.



Dress parade of WMT 4th Company in Wolka Profacka near Puławy, July 1927.



Stowarzyszenia, które zaprosiły się do Organizacji P.W.K. na całkowite współdziałanie					
nr.	Nazwa	lokalizacja	liczba	charakter	
1.	Główne Organizacyjne KZ	cała Polska	45.000	społeczne	
2.	Stowarzyszenie Absolwentów Szkoły Podchorążych Piechoty	cała Polska	60.000	szkołowo-sportowe	
3.	Stowarzyszenie Polaków-Bangallian	cała Polska	100.000	społeczne	
4.	Stowarzyszenie Szkoły Oficerskiej Piechoty	cała Polska	160.000	społeczno-sportowe	
5.	Stowarzyszenie Strzelców 36 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
6.	Stowarzyszenie Lekkiej Piechoty 36 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
7.	Stowarzyszenie Strzelców 37 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
8.	Stowarzyszenie Strzelców 38 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
9.	Stowarzyszenie Strzelców 39 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
10.	Stowarzyszenie Strzelców 40 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
11.	Stowarzyszenie Strzelców 41 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
12.	Stowarzyszenie Strzelców 42 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
13.	Stowarzyszenie Strzelców 43 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
14.	Stowarzyszenie Strzelców 44 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
15.	Stowarzyszenie Strzelców 45 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
16.	Stowarzyszenie Strzelców 46 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
17.	Stowarzyszenie Strzelców 47 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
18.	Stowarzyszenie Strzelców 48 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
19.	Stowarzyszenie Strzelców 49 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
20.	Stowarzyszenie Strzelców 50 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
21.	Stowarzyszenie Strzelców 51 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
22.	Stowarzyszenie Strzelców 52 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
23.	Stowarzyszenie Strzelców 53 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
24.	Stowarzyszenie Strzelców 54 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
25.	Stowarzyszenie Strzelców 55 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
26.	Stowarzyszenie Strzelców 56 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
27.	Stowarzyszenie Strzelców 57 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
28.	Stowarzyszenie Strzelców 58 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
29.	Stowarzyszenie Strzelców 59 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
30.	Stowarzyszenie Strzelców 60 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
31.	Stowarzyszenie Strzelców 61 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
32.	Stowarzyszenie Strzelców 62 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
33.	Stowarzyszenie Strzelców 63 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
34.	Stowarzyszenie Strzelców 64 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
35.	Stowarzyszenie Strzelców 65 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
36.	Stowarzyszenie Strzelców 66 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
37.	Stowarzyszenie Strzelców 67 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
38.	Stowarzyszenie Strzelców 68 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
39.	Stowarzyszenie Strzelców 69 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
40.	Stowarzyszenie Strzelców 70 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
41.	Stowarzyszenie Strzelców 71 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
42.	Stowarzyszenie Strzelców 72 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
43.	Stowarzyszenie Strzelców 73 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
44.	Stowarzyszenie Strzelców 74 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
45.	Stowarzyszenie Strzelców 75 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
46.	Stowarzyszenie Strzelców 76 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
47.	Stowarzyszenie Strzelców 77 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
48.	Stowarzyszenie Strzelców 78 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
49.	Stowarzyszenie Strzelców 79 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
50.	Stowarzyszenie Strzelców 80 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
51.	Stowarzyszenie Strzelców 81 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
52.	Stowarzyszenie Strzelców 82 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
53.	Stowarzyszenie Strzelców 83 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
54.	Stowarzyszenie Strzelców 84 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
55.	Stowarzyszenie Strzelców 85 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
56.	Stowarzyszenie Strzelców 86 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
57.	Stowarzyszenie Strzelców 87 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
58.	Stowarzyszenie Strzelców 88 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
59.	Stowarzyszenie Strzelców 89 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
60.	Stowarzyszenie Strzelców 90 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
61.	Stowarzyszenie Strzelców 91 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
62.	Stowarzyszenie Strzelców 92 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
63.	Stowarzyszenie Strzelców 93 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
64.	Stowarzyszenie Strzelców 94 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
65.	Stowarzyszenie Strzelców 95 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
66.	Stowarzyszenie Strzelców 96 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
67.	Stowarzyszenie Strzelców 97 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
68.	Stowarzyszenie Strzelców 98 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
69.	Stowarzyszenie Strzelców 99 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
70.	Stowarzyszenie Strzelców 100 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
71.	Stowarzyszenie Strzelców 101 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
72.	Stowarzyszenie Strzelców 102 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
73.	Stowarzyszenie Strzelców 103 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
74.	Stowarzyszenie Strzelców 104 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
75.	Stowarzyszenie Strzelców 105 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
76.	Stowarzyszenie Strzelców 106 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
77.	Stowarzyszenie Strzelców 107 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
78.	Stowarzyszenie Strzelców 108 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
79.	Stowarzyszenie Strzelców 109 Pułku Piechoty	cała Polska	200.000	społeczno-sportowe	
80.	Stowarzyszenie Strzelców 110 Pułku Piechoty	cała Polska			

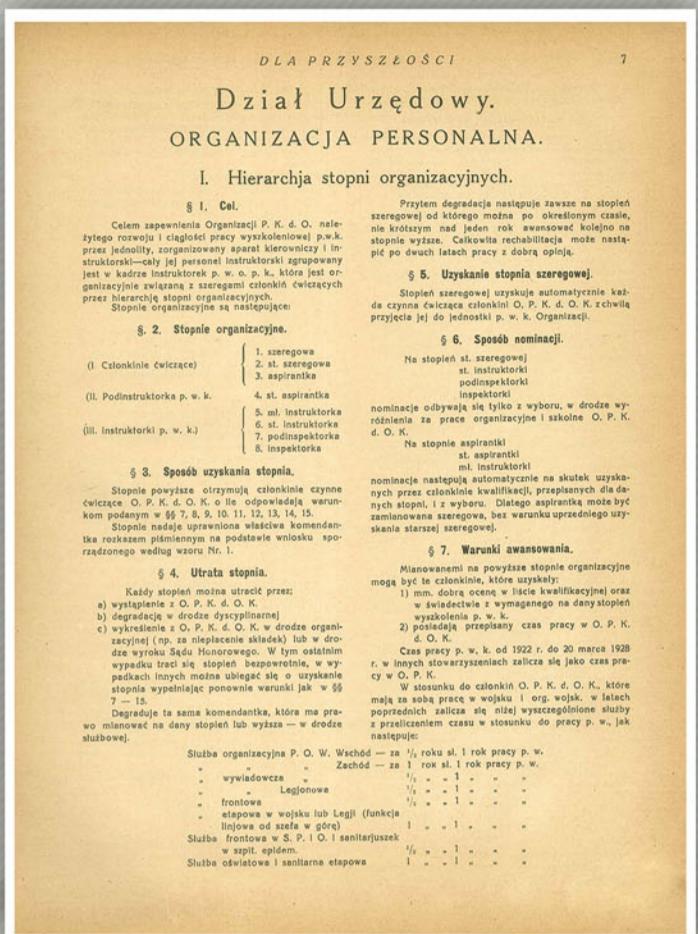
WOMEN'S MILITARY TRAINING (WMT)

DLA PRZYSZŁOŚCI



WYDAWNICTWO
KOMITETU SPOŁECZNEGO PRZYSPOSOBIENIA
KOBIEC DO OBROŃY KRAJU
WARSZAWA 1927

"For The Future" published by
the Social Committee of Women's
Military Training for Country
Defense, Warsaw, 1927



Structure of the Women's
Military Training for Country
Defense organization.



Volunteers of the Women's Military Training summer camp at Koszewniki, 1934. The camp commander was Inspector Wanda Gertz.



Anti-aircraft and anti-gas attack defense drill during summer camp at Delatyn, 1924.



DLA PRZYSZŁOŚCI

Organizacja Przysposobienia
Kobiet do Obrony Kraju.
KOMENDA NACZELNA
L-dz. 879/20

DZIAŁ URZĘDOWY.

Odprawa kadry instruktorek O. P. K.

W dniach 24 — 31 VIII odbyły się odprowa kadry instruktorek O. P. K. w obózie letnim w Garczynie pod Kościerzyną.

Uczestniczący otrzymali bezpłatny przejazd na podstawie kart powołania, które zostaną rozwinięte do dnia 25 VIII. Instruktorzy i komendanci terenowi otrzymali węzaki zwrocia się z zapytaniem do K-dy Naczelnego — Garczyn pod Kościerzyną. Odra PWK.

a) przeprawianie kanału drenolotniczego i wojennego i metodą p.w.k.,
b) wzajemne zapoznanie się i bliższe inspekcje,
c) sprawdzenia z dotychczasowej pracy i jej wyników. Na podstawie rybnych przesłyszeń programów i planów na tematy d) kontynuacji dyskusji na tematy organizacji pracy i jej zadatów wychowawczych.

W odprowie winny wziąć udział wstępnie i kwaterę.

Wasilkowski uprzedzieliśmy z niemodlącą przybycia, lub opóźnienia przyjędu należy meldować pod p.w. adresem:

Komendanta Naczelnego
Witkiewicza.



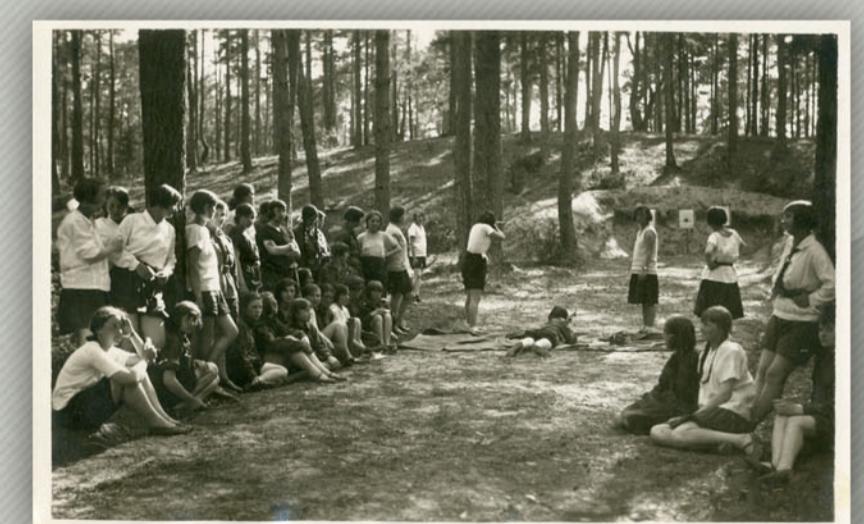
WMT camp at Delatyn, 1924.



4th Advanced Training Course for WMT Instructors. In the first row from the left: Janina Dymecka, Władysława Piechowska, Michałina Zgysławowa. In the second row: Elżbieta Zawacka, Stanisława Karnasiewicz, Natalia Zukowska, Halina Korniak, Aniela Gorczyszkiewicz, Wanda Jamiołkowska, Antonina Bartoszewska, August 1938.



WMT members in uniforms at Main
Command camp in Koszewniki,
July 5, 1931.



WMT training camp with firefighters
at Garczyn, 1933.

Dress parade of the WMT Warsaw
Section, about 1939.



Rifle drill, WTM camp at Spala, 1939.



Riflery, Lublin Region WMT, camp at Borowo
near Kartuzy, 1935.



Dress parade of the WMT Warsaw
Section, about 1939.

Recess. Instructor Stefania Kudelska.



WTM instructors skiing.

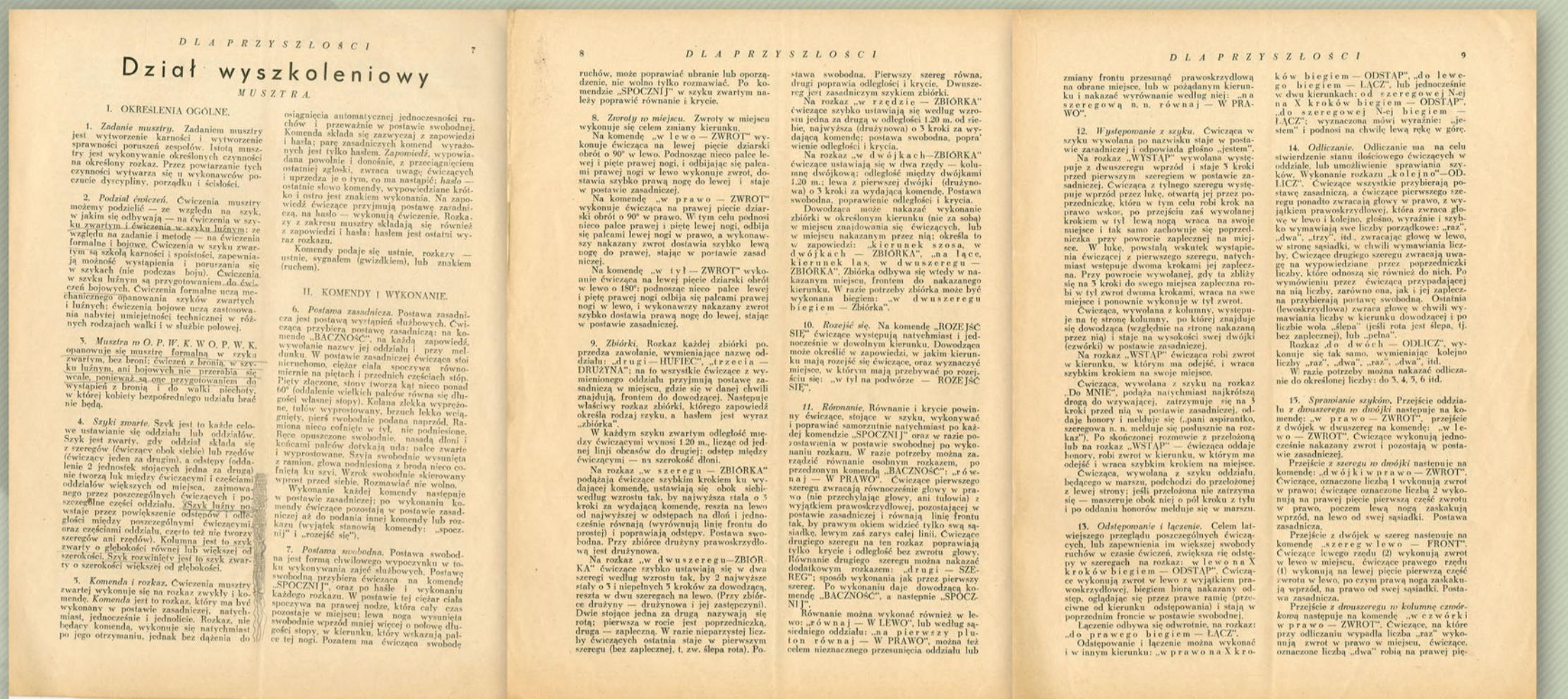


WMT course at the Minesweepers' Training Center, Modlin.

WOMEN'S MILITARY TRAINING (WMT)



■ Wooden board commemorating Women's Military Training camp in Sierakow, 1934.



■ Drill instruction, periodical "For the Future" # 2, 1937.



■ WMT summer camp at Koscierzyna, July 1930.



■ WMT summer camp at Istebsna, August 14, 1932.



■ WMT members laying out tents at a summer camp.



■ Getting physically fit at a WMT summer camp.



■ Members of WMT summer camp.



■ WMT camp at Koszewniki near Grodno, July 1931. Standing in the middle is Maria Wittek, Commandant-in-Chief of WMT.



Archiwum
Akt
Nowych

niepodlegla



■ Rifery military training camp at Wolka Profacka near Pulawy, July 1929.



■ Holy mass at military training camp for women at Istebsna, August 14, 1932.



■ WMT briefing at Istebsna, August 27, 1932.



■ WMT camp with girls from female Catholic organizations.

■ WMT briefing at Istebsna, August 27, 1932.

WOMEN'S MILITARY TRAINING (WMT)



All occasion cards with drawings of Zofia Grzegorzecka, published by Women's Military Training Organization for Country Defense.

WOMEN'S MILITARY TRAINING (WMT)



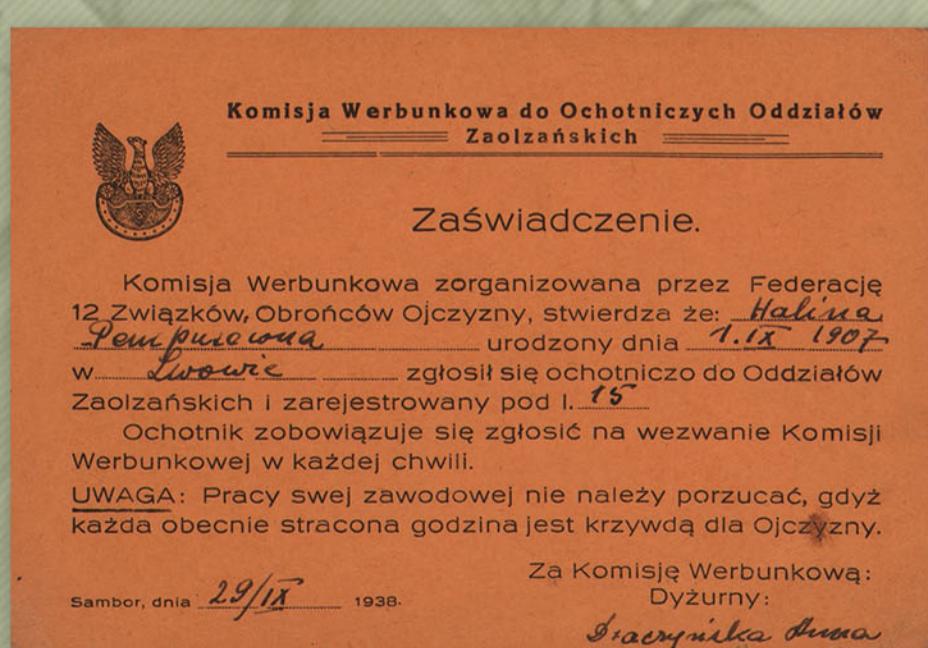
WMT Easter card



■ WMT members at Brzesc on River Bug, 1931.



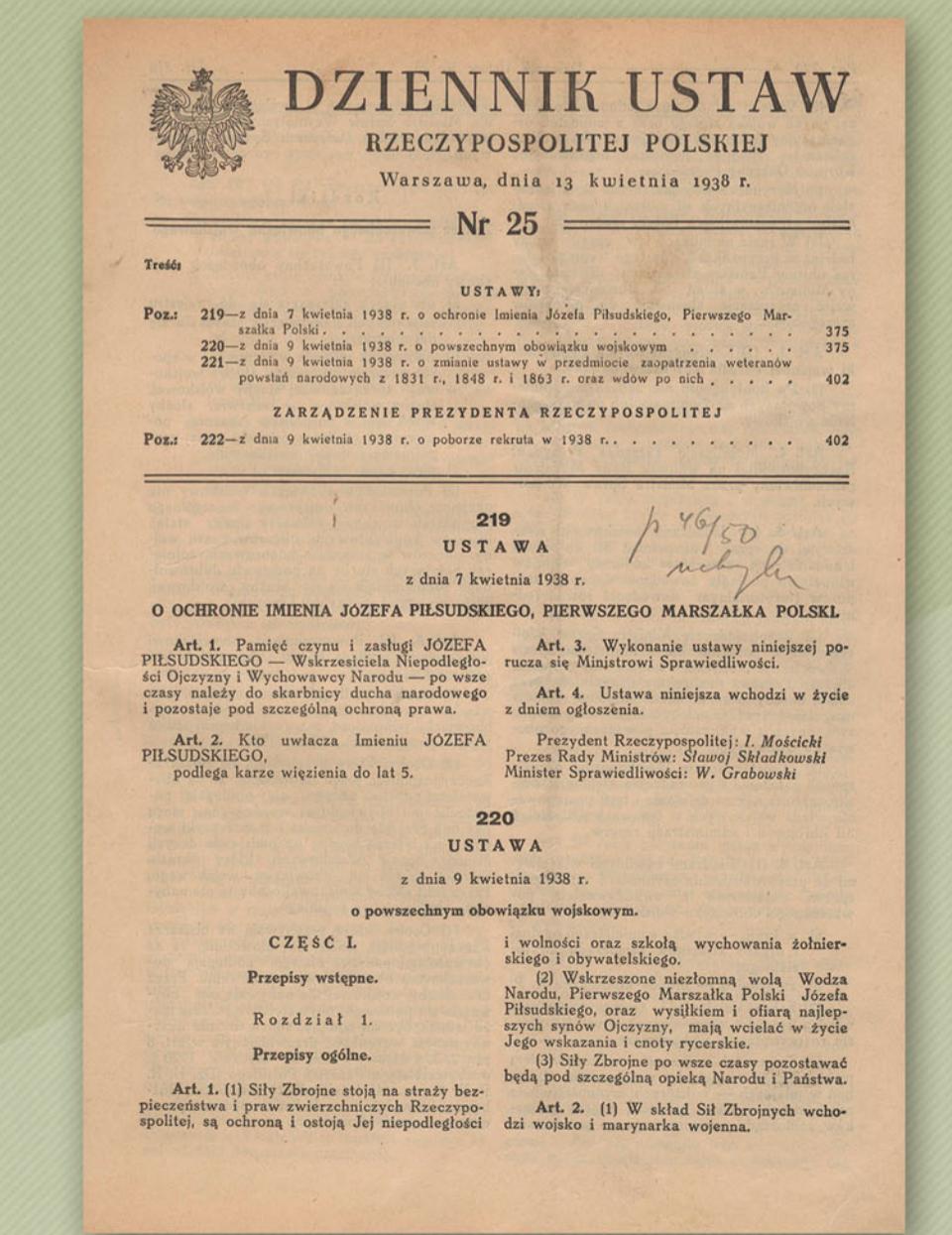
■ Strong, Taut and Ready, WMT bulletin #1&2, 1939.



Certificate issued to Halina Pompasowna by ■
Recruitment Commission, for enlisting in Voluntary
Zaolzie Troops, Sambor, September 29, 1938.



■ Inspection of the WMT unit "Kresowianka" at Stanislavow.
"For the Future" a periodical, #10 & 11, 1931.

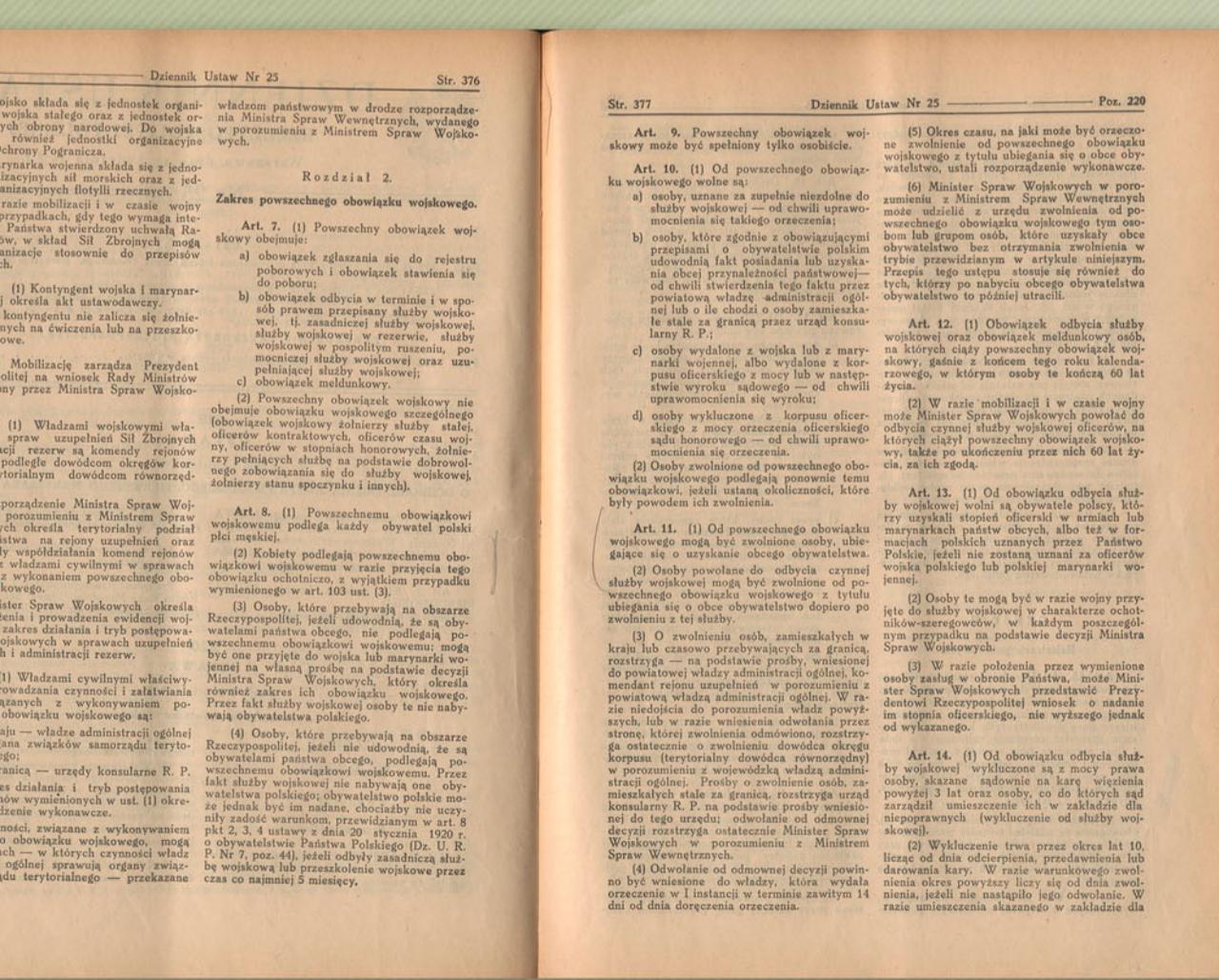


■ Legal Act from April 9th 1938 about Mandatory Military Service which ensured women the right to a voluntary military service.



Alicja Dobrzycka, WMT inspector in Vilnius. ■

During WWII she was liaison officer between Wilhelm Tupikowski "Wilhelm", Commander of 7th Vilnius Brigade and General Aleksander "Wilk" Krzyzanowski.



A black and white photograph capturing a moment of interaction between two individuals. On the left, a man in a dark suit and a peaked cap is seen from the side, holding a large, dark bouquet of flowers. He is engaged in a handshake with a woman on his right. The woman is dressed in a dark uniform, possibly a flight suit or a similar military-style garment, featuring a beret and a white-collared jacket. In the background, several other people are visible, some wearing similar peaked caps, suggesting a formal or ceremonial event. The scene is set outdoors, with trees and a paved area visible in the distance. The photograph is marked with the number '30' in the top right corner.

■ Alicja Dobrzycka reporting to Marshal Edward Smigly-Rydz, Commander-in-Chief of Poland's Armed Forces in Vilnius, August 27, 1939.



niepodległa





**TOTALIZATOR
SPORTOWY**



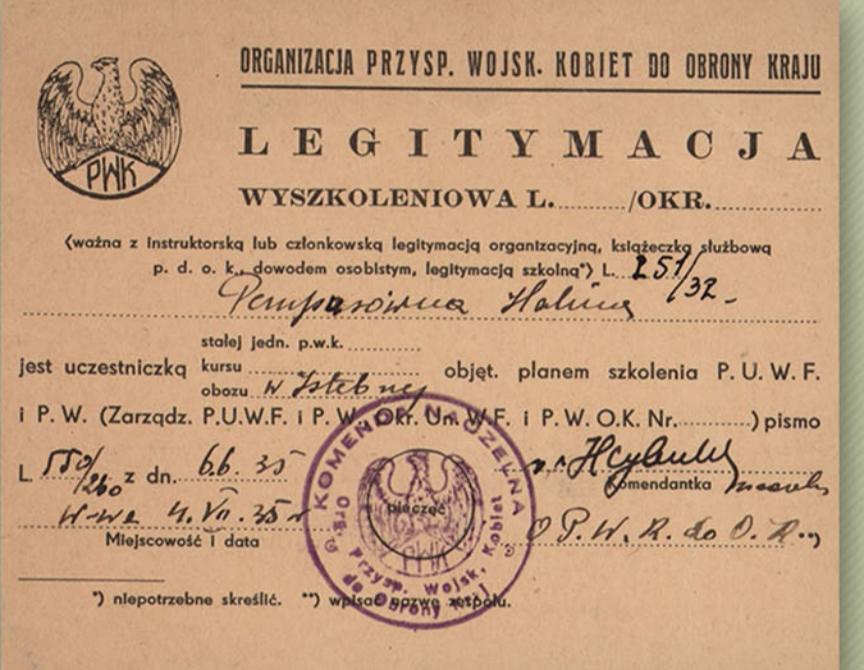
ORGANIZACJA PRZYSŁ. WOJSK. KOBIET DO OBRONY KRAJU

LEGITYMACJA
WYSZKOleniowa L...../OKR.



WMT ID of Halina Pompasowna, Warsaw, July 4, 1935.

An invitation for the ceremony of WMT Lvov Unit flag consecration of November 15, 1931.



WOMEN'S MILITARY SERVICE IN CONSPIRACY (WWII)



■ Wanda Modlibowska (1909-2001). Polish sport and glider pilot. In September 1939 she was liaison pilot in the Headquarters Squadron in Warsaw. She was the first envoy of Polish Government sent to occupied Poland in 1940.



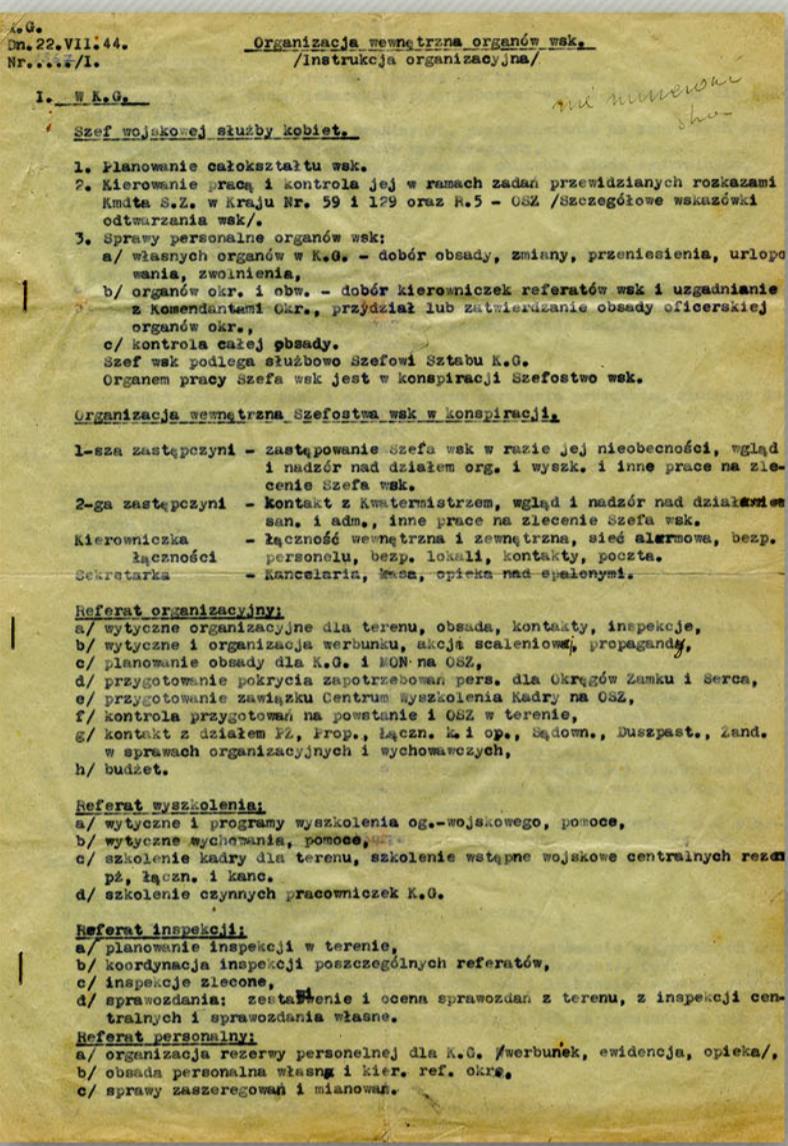
■ Emilia Malessa (1909-1949), captain of the Home Army. She organized and directed international communication cells within the 5th Department of Home Army. This Department was responsible for communication between the headquarters of the Commander-in-Chief and Polish centers in many countries. She took part in the Warsaw Uprising in 1944. Lady of Virtuti Militari decoration.



■ Zofia Frano (1899-1978), WMT instructor. As member of the Home Army (since 1939) she organized Women's Diversion and Sabotage Patrols. After WWII she was a member of the anti-communist organization, Freedom and Independence, serving as Chief of Communication, and Independence, serving as Chief of Communication, January-November 1946.



■ Elzbieta Zawacka (1909-2009). Courier of the 5th Department of Home Army. The only woman amongst "Silent Unseen" elite special-operations paratroops created in Great Britain to operate in occupied Poland. After WWII, member of anti-communist organization Freedom and Independence. The second Polish woman promoted to Brigadier General, Lady of the Order of White Eagle.



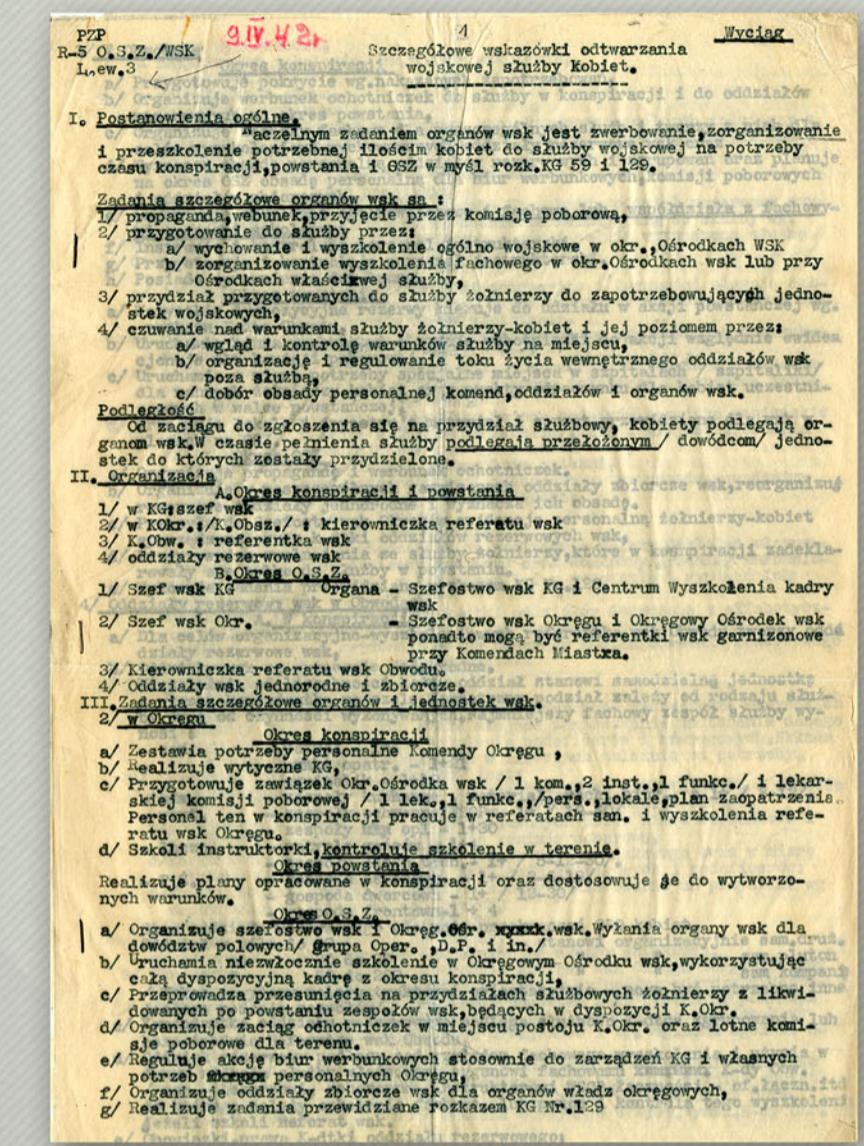
■ Instructions concerning the organization of underground Women's Military Service (WMS) units, July 22, 1944.



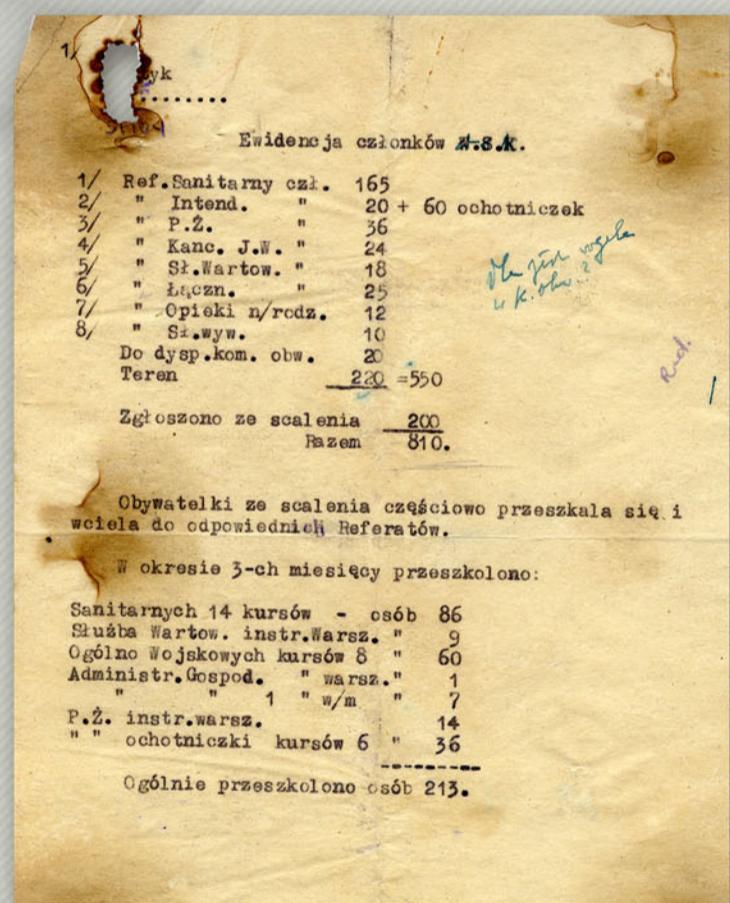
■ ID of Home Army for Zofia Lothweison.



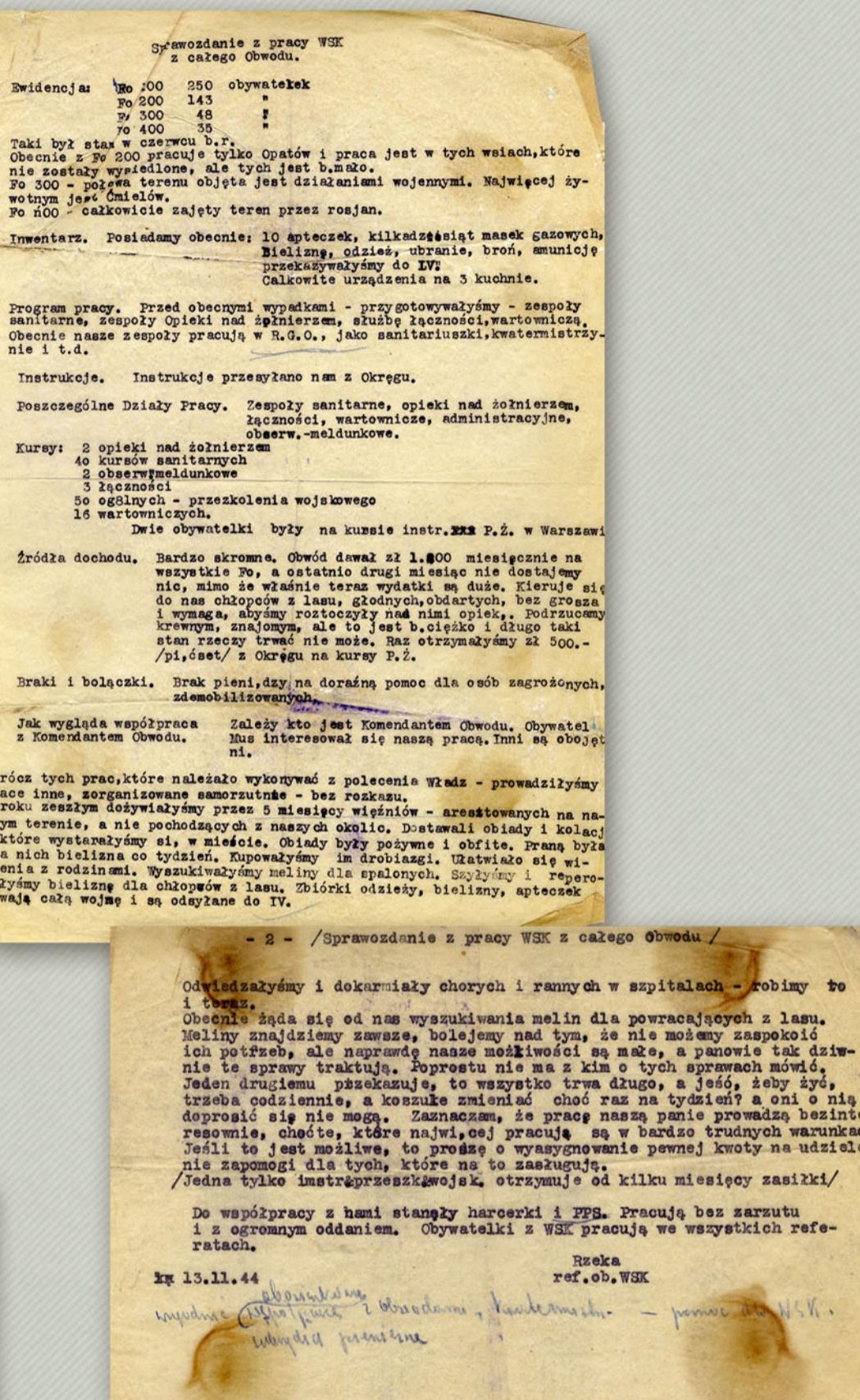
■ WMS secret training under the label of knitting course, Chojnata near Mszczonow, May 22nd-29th 1943. Instructors: Sabina Topolska (on the right, with bead necklace) and Stanisława Walczak (Rowinska, after 1947).



■ Detailed instructions concerning the reconstruction of Women's Military Service (WMS).



■ List of WMS members by Home Army of Kielce district.



■ Report from WMS activity in the district of Radom, November 13, 1944. WMS was a part of Home Army.



■ ID of military award Cross of Merit with Swords for Stefania Aluchny.



■ ID of military award Home Army Cross for Stefania Aluchny.



Janina Karasiowna (1903-1948). ■

She organized the documents management office and communication office for the High Command of Polish Victory Service. Later she was head of 5th Department of Home Army.



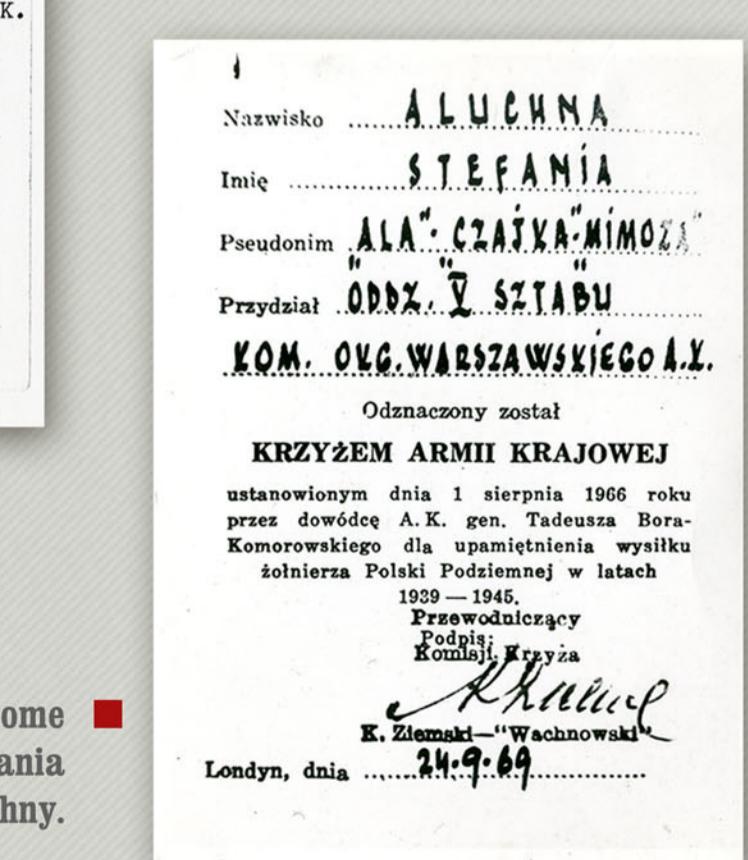
Krystyna Krahelska (1914-1944). ■

Liaison officer and courier for special tasks at Nowogrod district. She traveled to partisan squads where she trained girls for medical orderlies. She also smuggled arms.



Władysława Piechowska (1900-1987). ■

activist of Polish Military Organization; the first inspector of Women's Auxiliary Service. Commander-in-Chief of Women's Auxiliary Service in the army of general Władysław Anders.

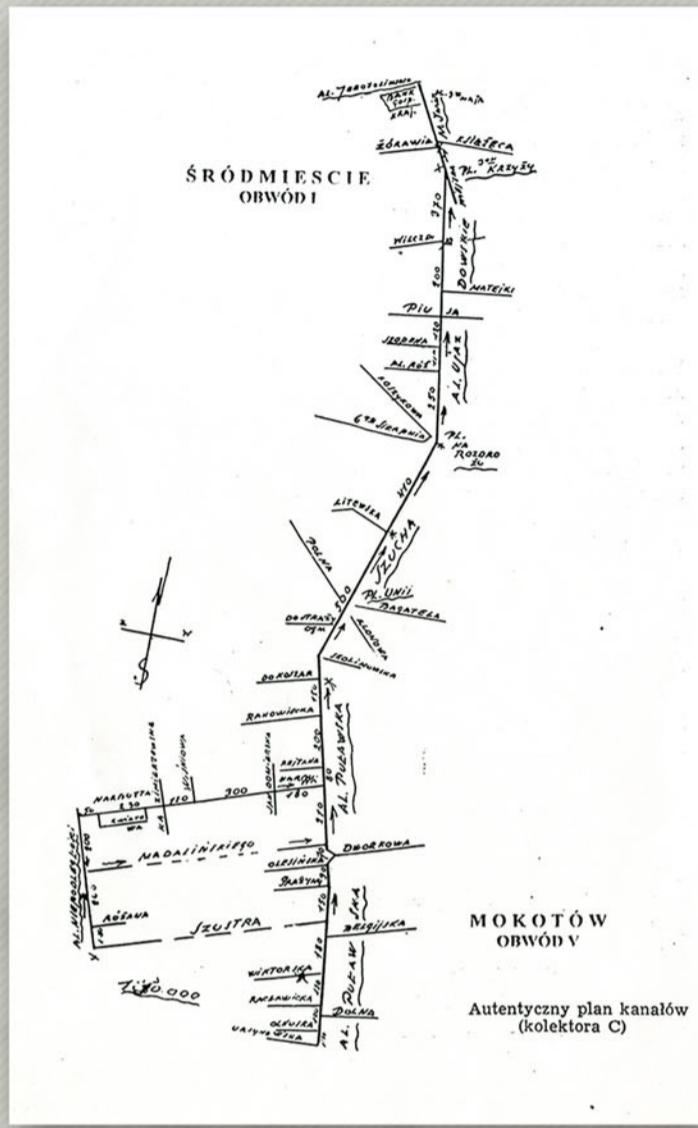


■ ID of military award Cross of Merit with Swords for Stefania Aluchny.

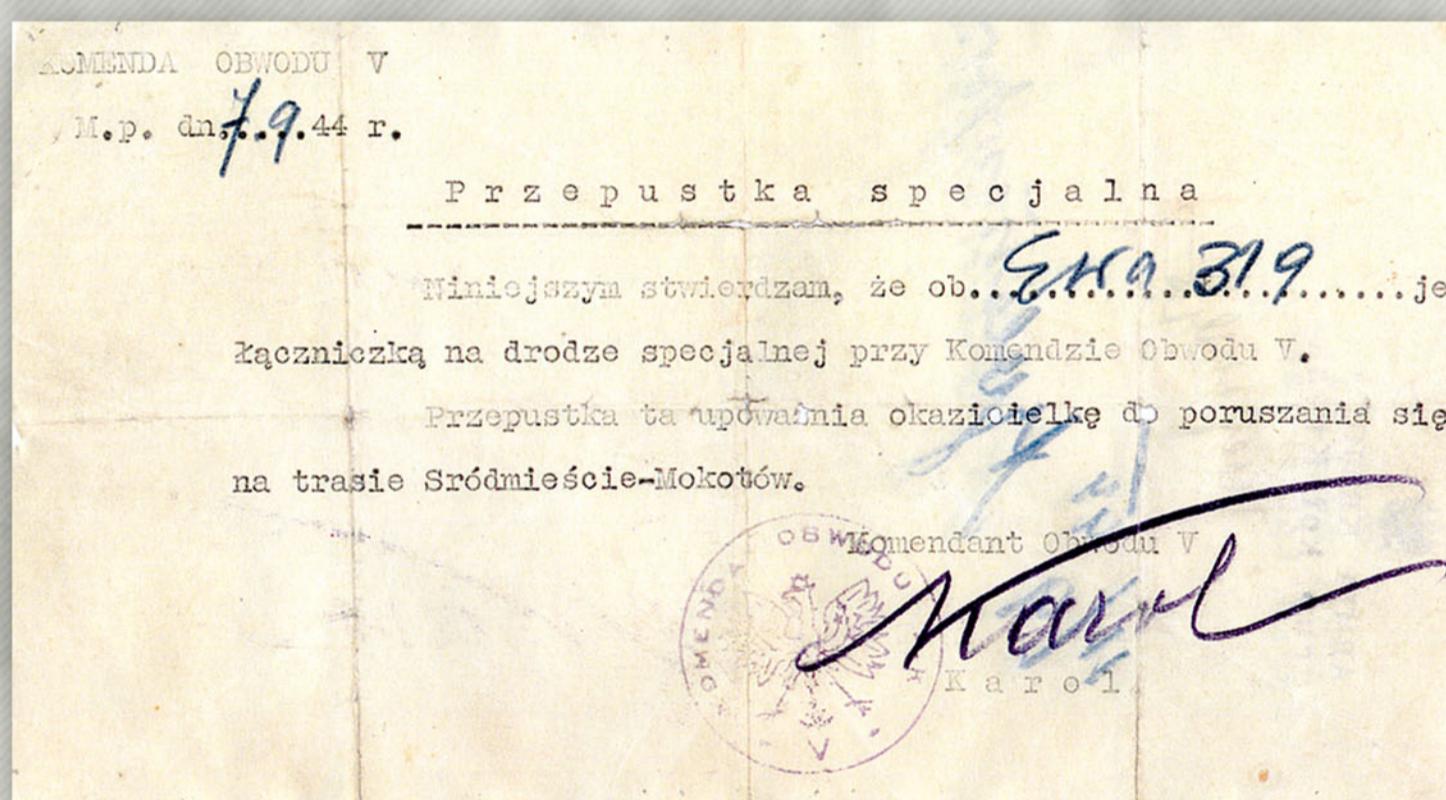
WOMEN'S MILITARY SERVICE IN CONSPIRACY (WWII)



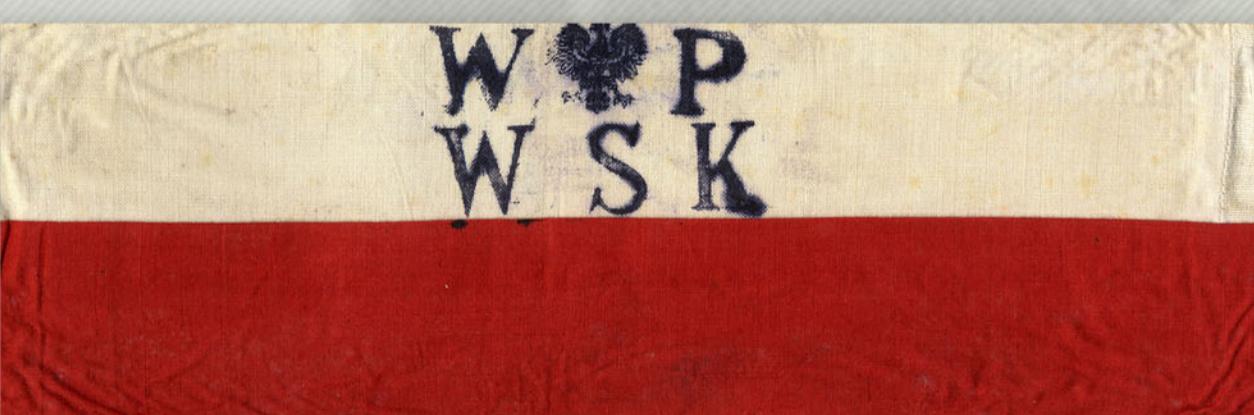
■ Nurses from medical post of Warsaw Uprising, at 14 Al. Krakowska. All were killed August 2, 1944 at Okcie, Warsaw.



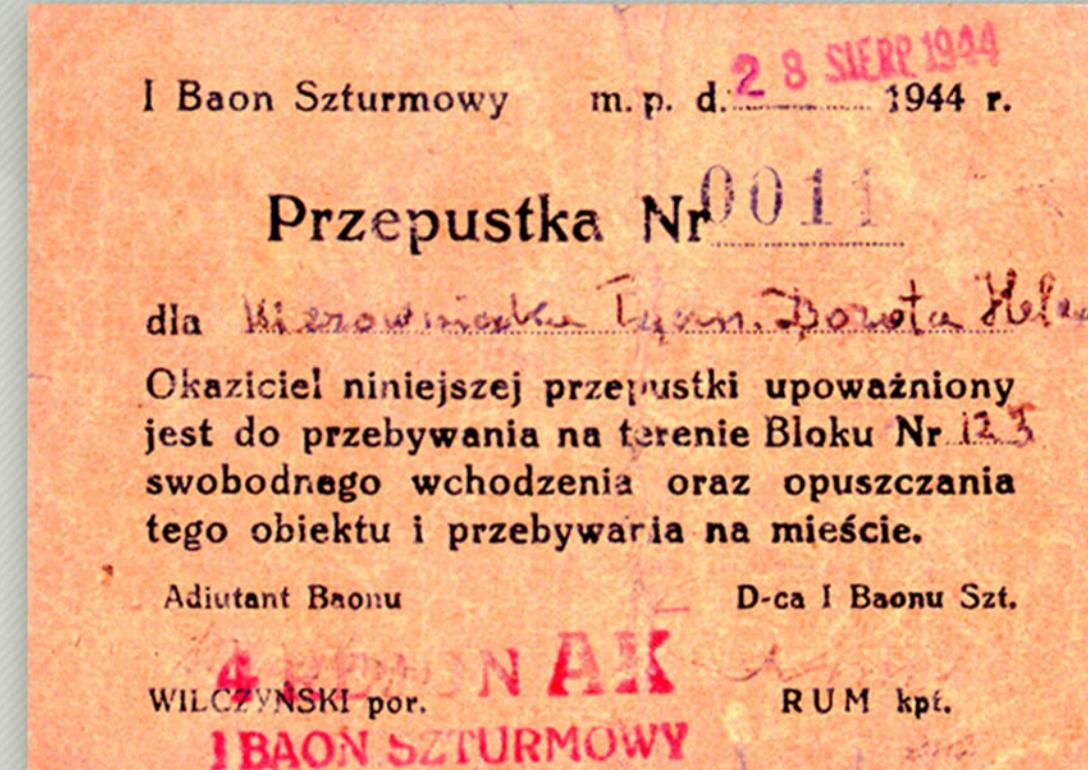
■ Map of sewage and flood canals in Downtown Warsaw, Home Army 1st Circuit for Downtown and 5th Circuit for Mokotow.



■ Pass to the city sewers and flood canals for Ewa Grochowska-Jeglinska, messenger of regiment, "Baszta" 1944.



■ An arm band of Women's Military Service used during the Warsaw Uprising.



■ Warsaw Uprising pass issued for Dorota Helena, head of communication of the 1st Battalion Assault Force "Rum", August 2, 1944.



■ Ewa Grochowska-Jeglinska during the last drill of the Home Army before the Warsaw Uprising in Mokotow, July 28, 1944.



■ Nurses and messengers from 207 Platoon, Group "Zaglowiec" in Warsaw Uprising, 1944.



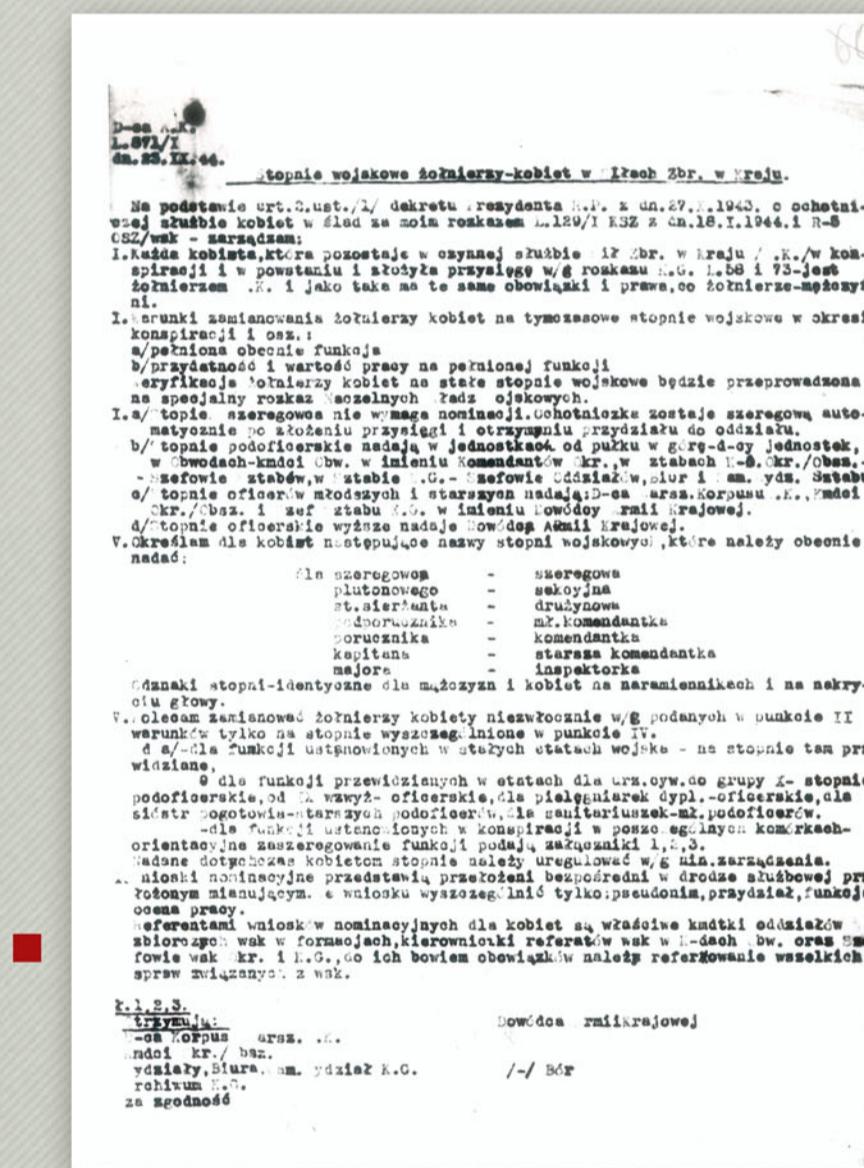
■ Vantage point at Czerniakow, Social Insurance Company building. In the photo: "Marychna" and "Isia" from Group "Kryjska".



■ Maria Mirecka (later Lorys), WMT instructor, member of National Party, she guided other women to join the resistance forces NMO, 1942.



■ Nurses from 7th Company "Iskra" Battalion "Kilinski", August 15, 1944.



■ Order from general Tadeusz Komorowski "Bor" concerning military ranks of women-soldiers, September 23, 1944.



■ The women-insurgents from Warsaw's downtown leave the city as prisoners of war.

■ The women of Warsaw Uprising, 1944.

ON THE FRONTS OF WORLD WAR II



■ Women's Auxiliary Service, the ceremony of swearing in volunteers, Guzar, Central Asia, June, 1942.



■ Women's Auxiliary Service, the ceremony of swearing in volunteers at the Flag, Guzar, Central Asia, June, 1942.



■ Bronislawa Wyslouch, Commander of Women's Auxiliary Service.



■ Women's Auxiliary Service, volunteers with the Army of Gen. Wladyslaw Anders (Polish Armed Forces on the East).



■ Sew-on-patches of Krystyna Smolinska, a volunteer from the School of Younger Volunteers at Nazareth, Palestine.



■ A copy of the permit #40288/654 to drive military vehicles issued by Polish Armed Forces on the East.



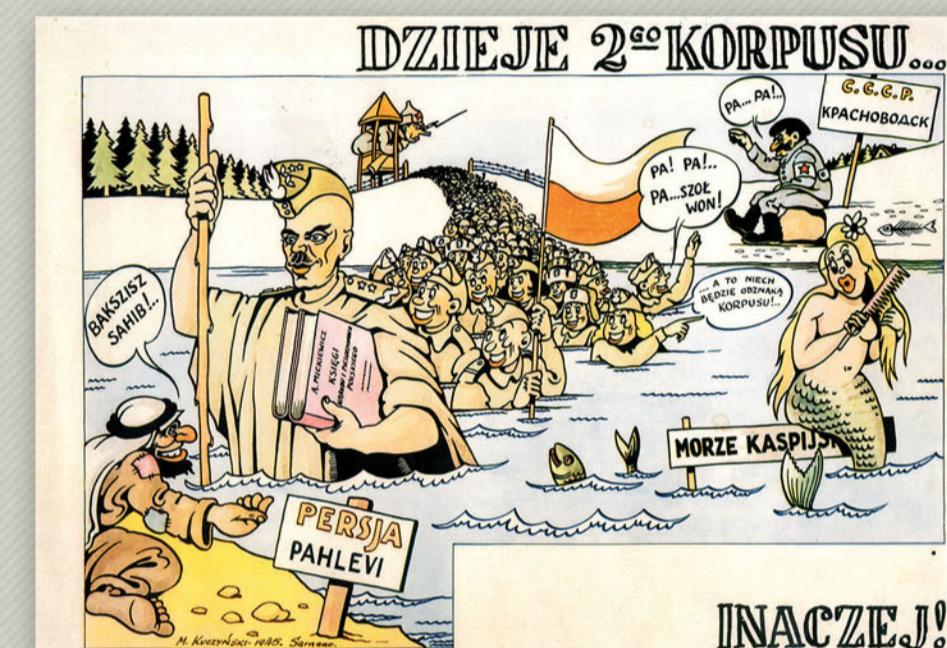
■ Dress parade of girls from the School of Younger Volunteers, Nazareth, Palestine, 1946.



■ Gen. Wladyslaw Anders visiting the School of Younger Volunteers, Nazareth, Palestine, 1946.



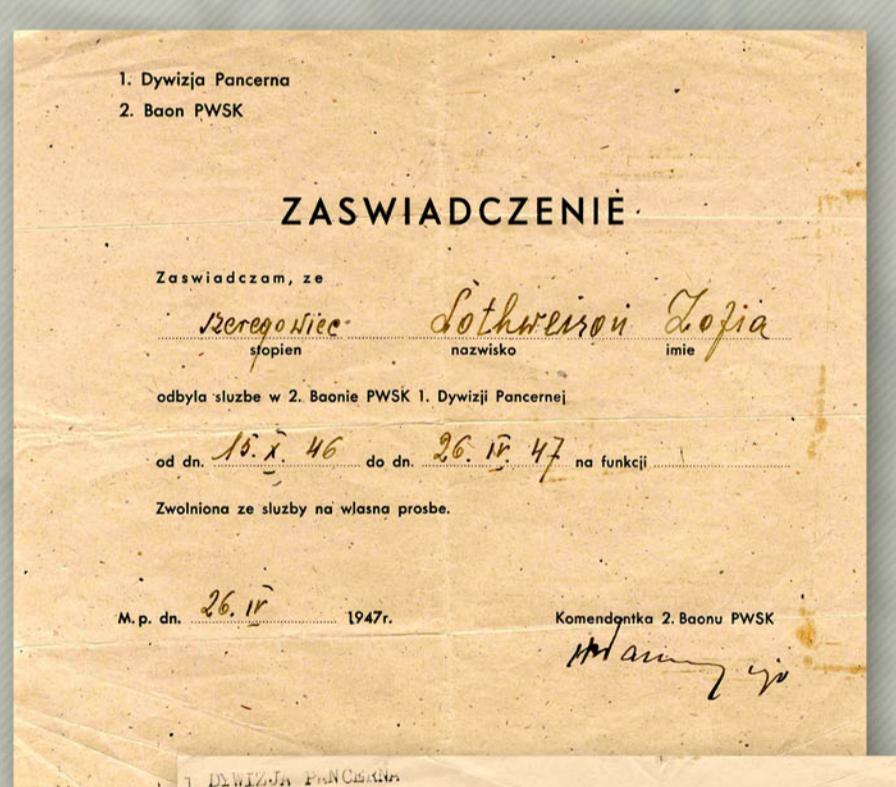
■ Women's Auxiliary Service volunteers, Sealand, England, 1946.



■ A poster titled "The History of Polish II Corps" (AKA Army of Gen. Wladyslaw Anders, Polish Armed Forces on the East).



■ Women's Auxiliary Service troops, Sealand, England, May 3rd, 1946.



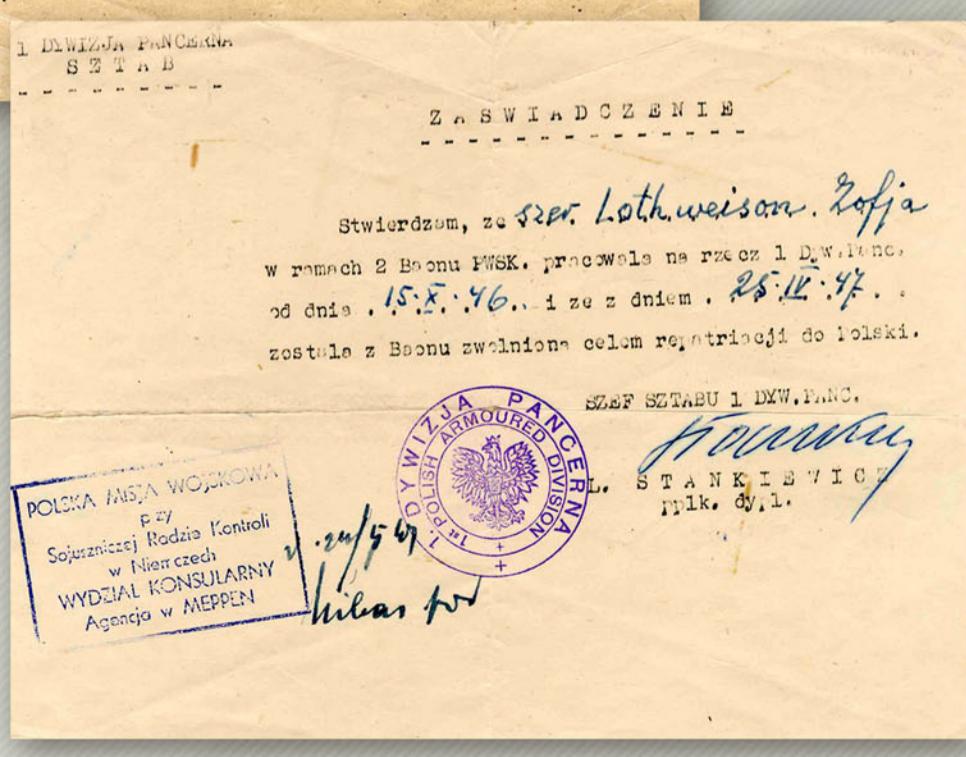
■ Certificate from the Headquarters of 1st Armored Division issued to Zofia Lothwieson concerning her service in the 2nd Battalion of Women's Military Auxiliary Service.



■ Jadwiga Pilsudska (1920-2014), daughter of Marshal Jozef Pilsudski; pilot of the Polish Air Force; member of Women's Air Force Auxiliary Service. She was the third Polish woman to join the British Air Transport Auxiliary which was part of the Royal Air Force. Altogether over 100 Polish women served in this formation.



■ Women's Auxiliary Service volunteers, Sealand, England, 1946.



■ Temporary certificate issued to Stefania Aluchny by Women's Auxiliary Service.

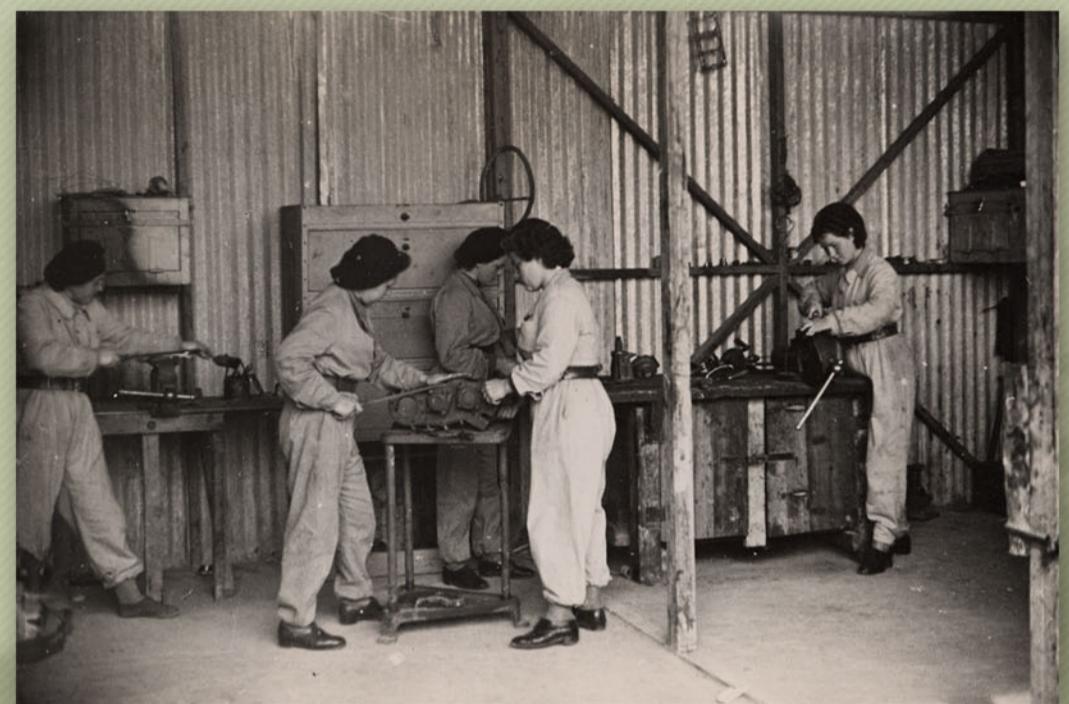


■ Anna Leska-Daab (1910-1998). The first Polish woman to join the British Air Transport Auxiliary RAF. She was a pilot who was also qualified to fly gliders plane and balloons. During WWII she escaped by plane from an airfield occupied by the Germans.



■ Women's Auxiliary Service members at Loretto, Italy, August 1945.

ON THE FRONTS OF WORLD WAR II



■ Workshops in the Transportation Training Center, Gedeza, Palestine, 1943.



■ Practical classes in the Transportation Training Center, Gedeza, Palestine, 1943.



■ Girls washing their cars, 316th Company of Transportation, 1946.



■ Transportation Training Center, morning prayers, Gederah, Palestine, 1943.



■ Lady bikers, Palestine.



■ Oath of 316th Company of Transportation, April 14, 1943.



■ A training to prepare women for service in a transportation company.



■ Women's Auxiliary Service volunteers from 318th Company of Transportation.



■ Volunteers from 316 Company of Transportation after dress parade on United Nations Day, Palestine, June 14th, 1943.



■ Transportation Training Center, military drill, Gederah, Palestine, 1943.

ON THE FRONTS OF WORLD WAR II



■ Folk dances in Gedera, Palestine, March 1943.



■ Volunteers from Communication Company during their drill at the shooting range.



■ Field Mass.



■ Cemetery at Monte Cassino in Italy, 1946.



■ General Zygmunt Bohusz-Szyszko decorates women with the Cross of Merit during the Women's Transportation Service Day in Italy, May, 1946.



■ A show for soldiers fighting at Monte Cassino, Italy.



■ Girls from 316th Company of Transportation, 1946.



■ An excursion to Assisi, Italy, 1946.



■ Women's Military Service volunteers and cadets in Gedera, Palestine, January 10, 1943.



■ Camp in Teheran in Iran, May, 1942.

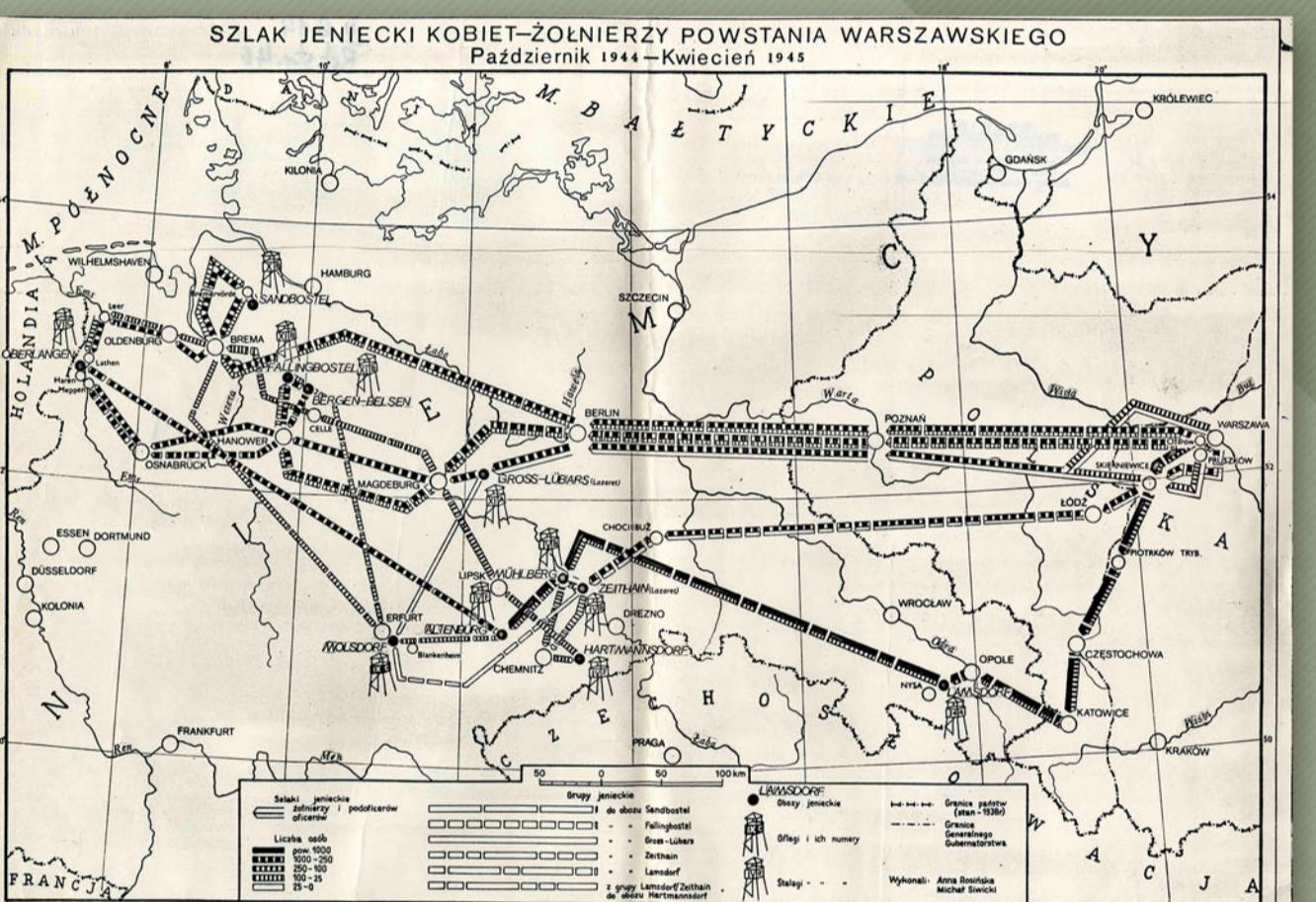
WOMEN'S PRISON CAMPS



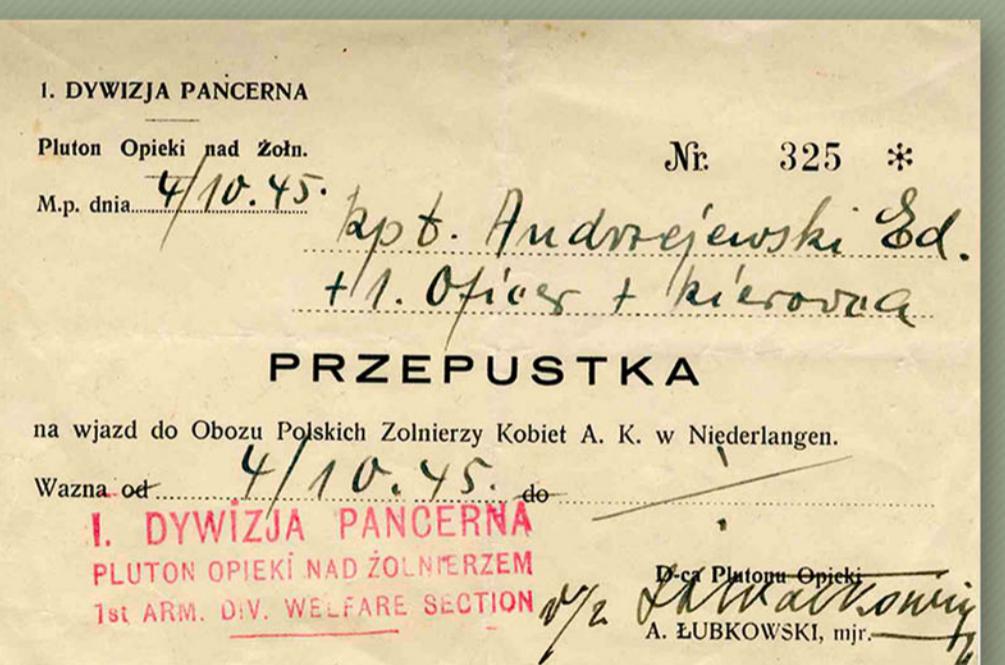
■ Stalag VI-C Oberlangen.



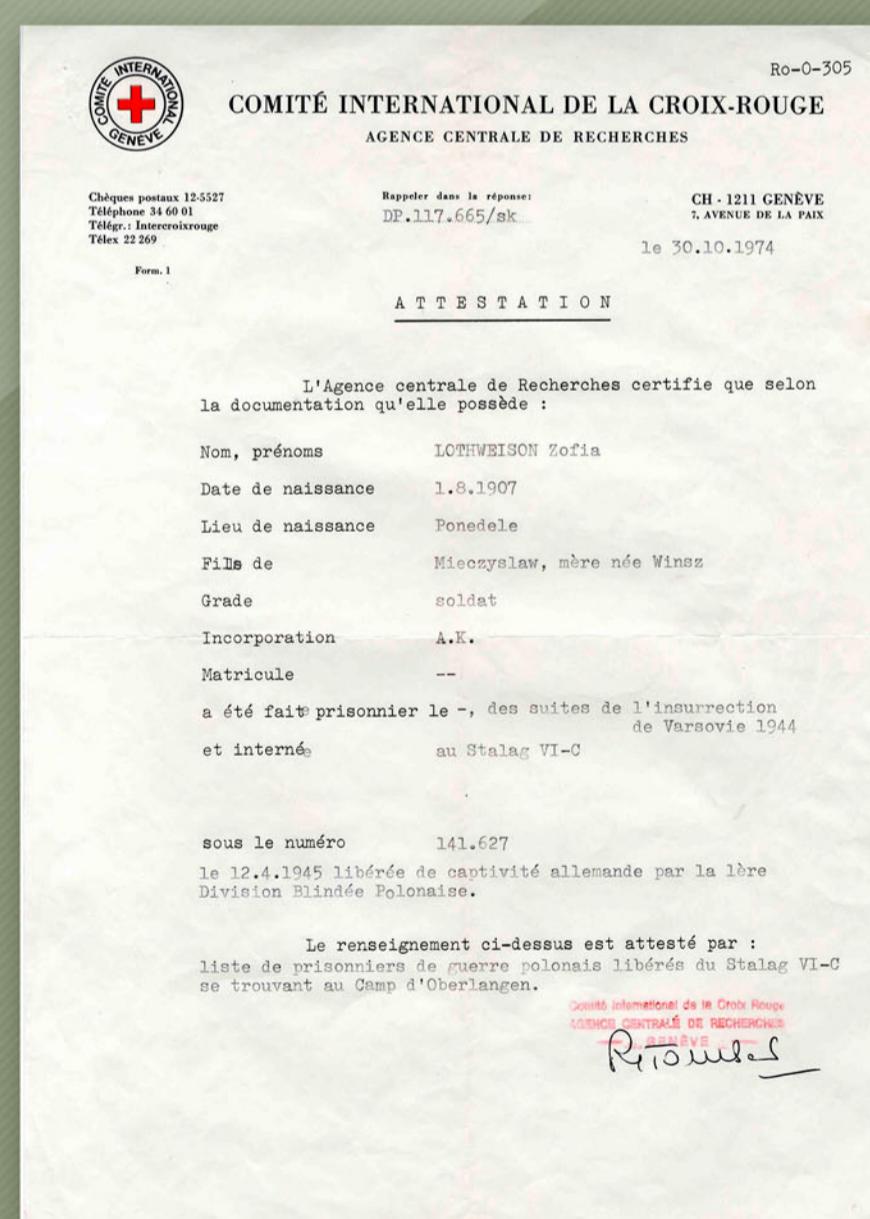
■ Prison Camp in Oberlangen, Germany - badge and post war pin.



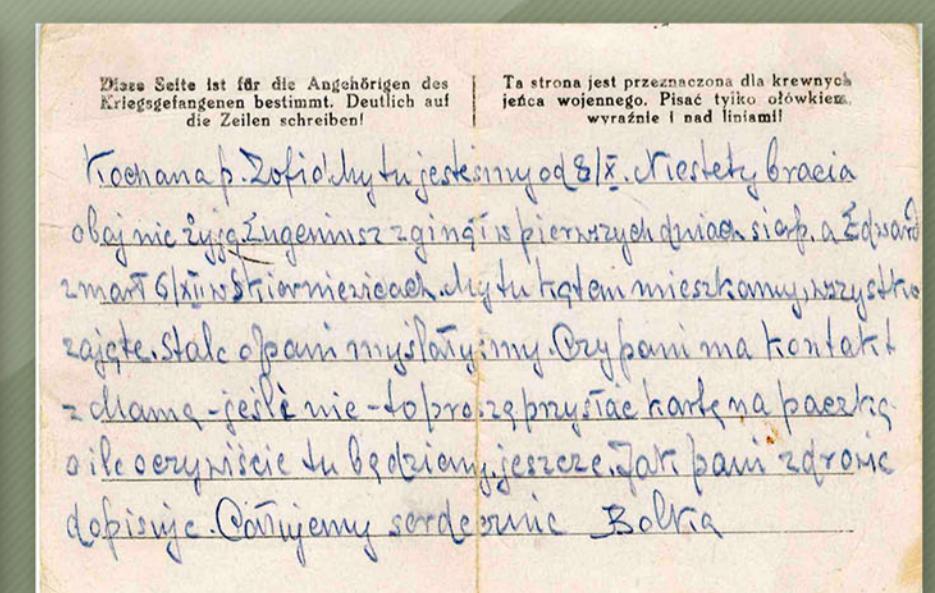
Map of the forced march and transportation of women soldiers of Warsaw Uprising to prison camps in Germany.



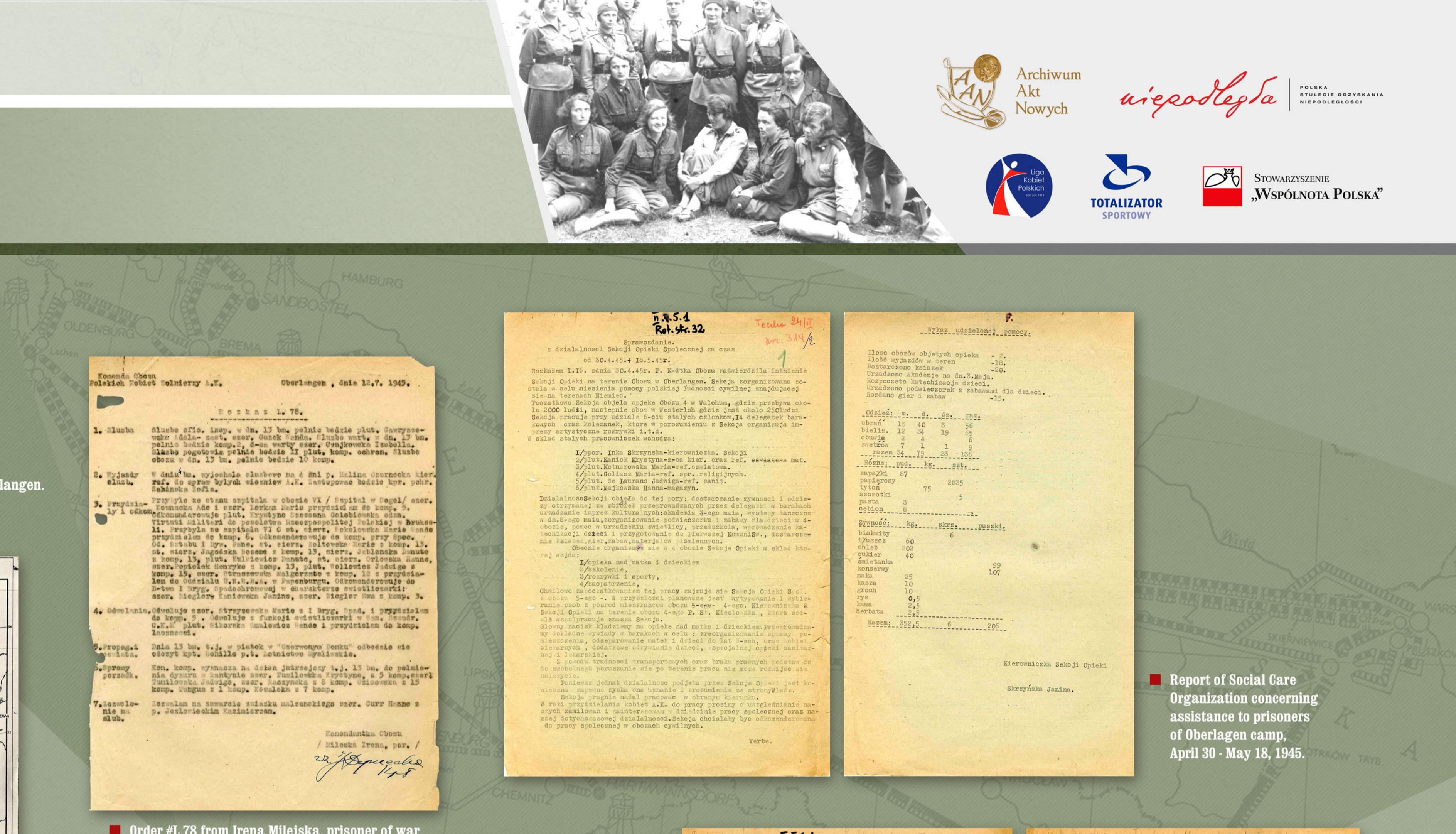
■ Pass issued for Captain Edward Andrzejewski to enter the Polish Women-Soldiers of Home Army camp at Niederlangen, Germany, October 1945.



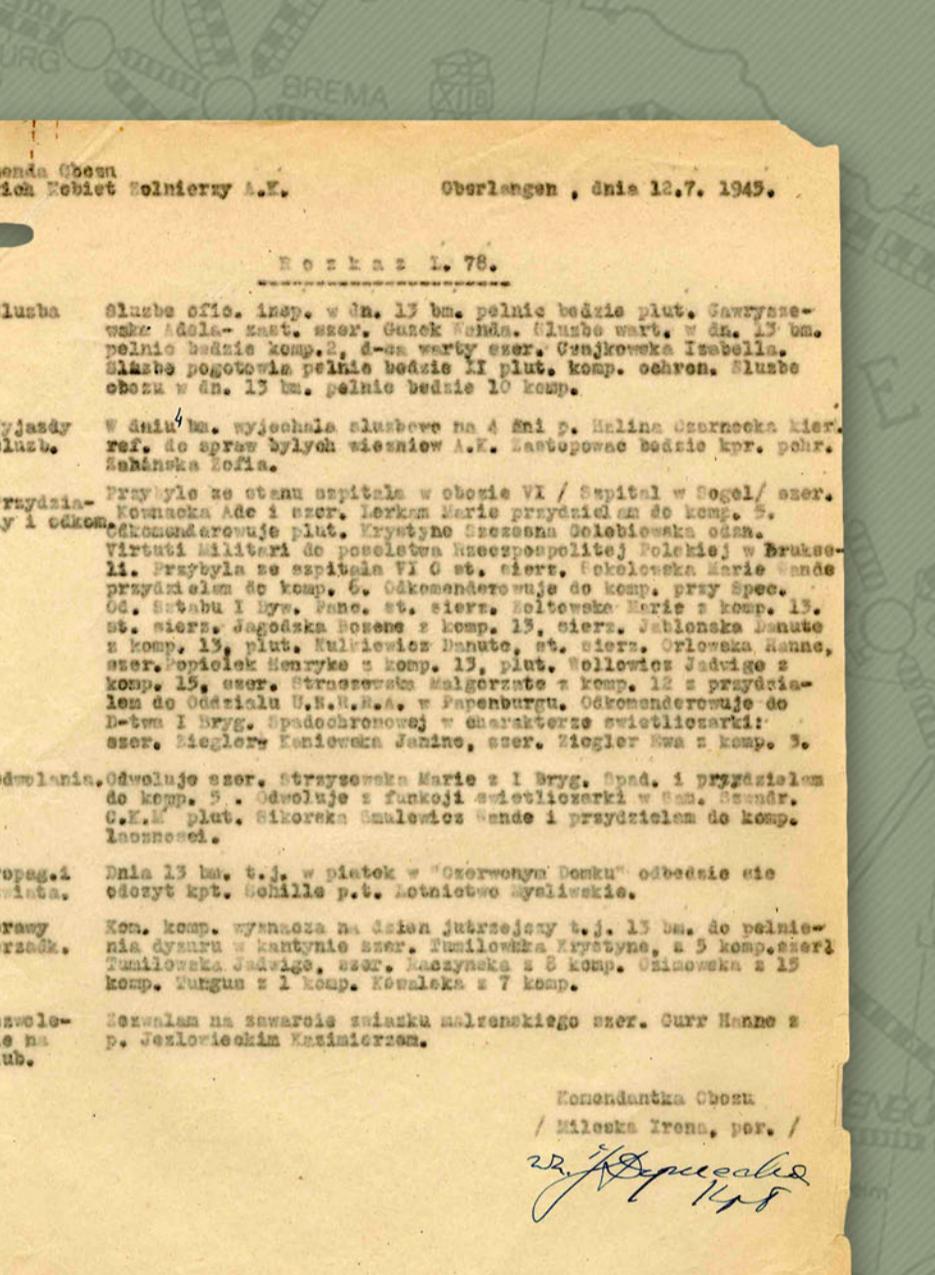
■ A certificate issued by Zofia Lothwelson by International Red Cross in Geneva (Switzerland) concerning her detainment at the prison camp in Oberlangen (Germany), on October 30, 1945.



■ Mail from prison camp in Pruszkow near Warsaw, Poland on December 21, 1944.



■ Order #L.78 from Irena Milejska, prisoner of war at the German camp in Oberlangen (Germany), to women-soldiers of Home Army, July 12, 1945.



Archiwum
Akt
Nowych

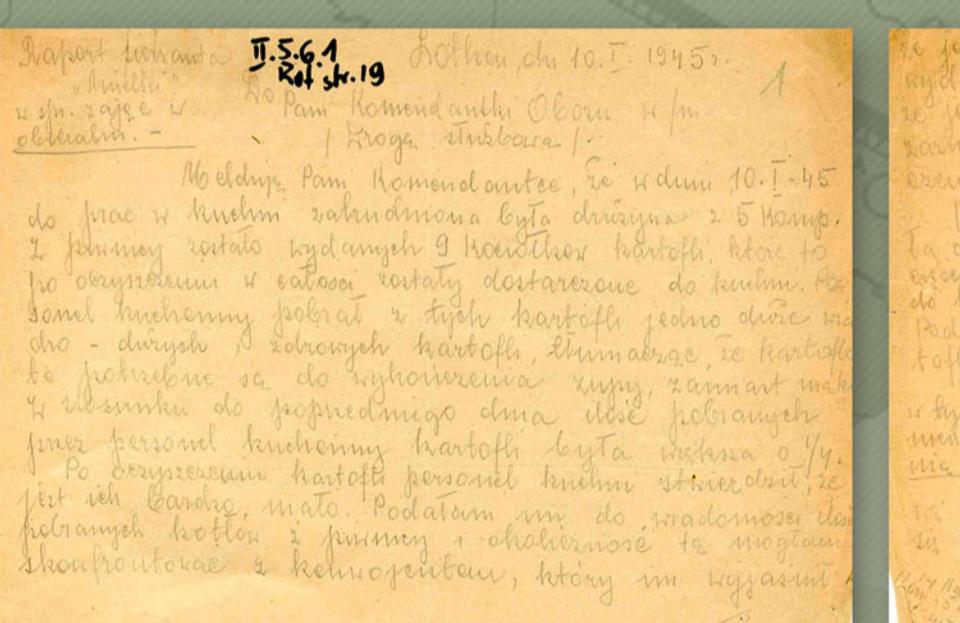
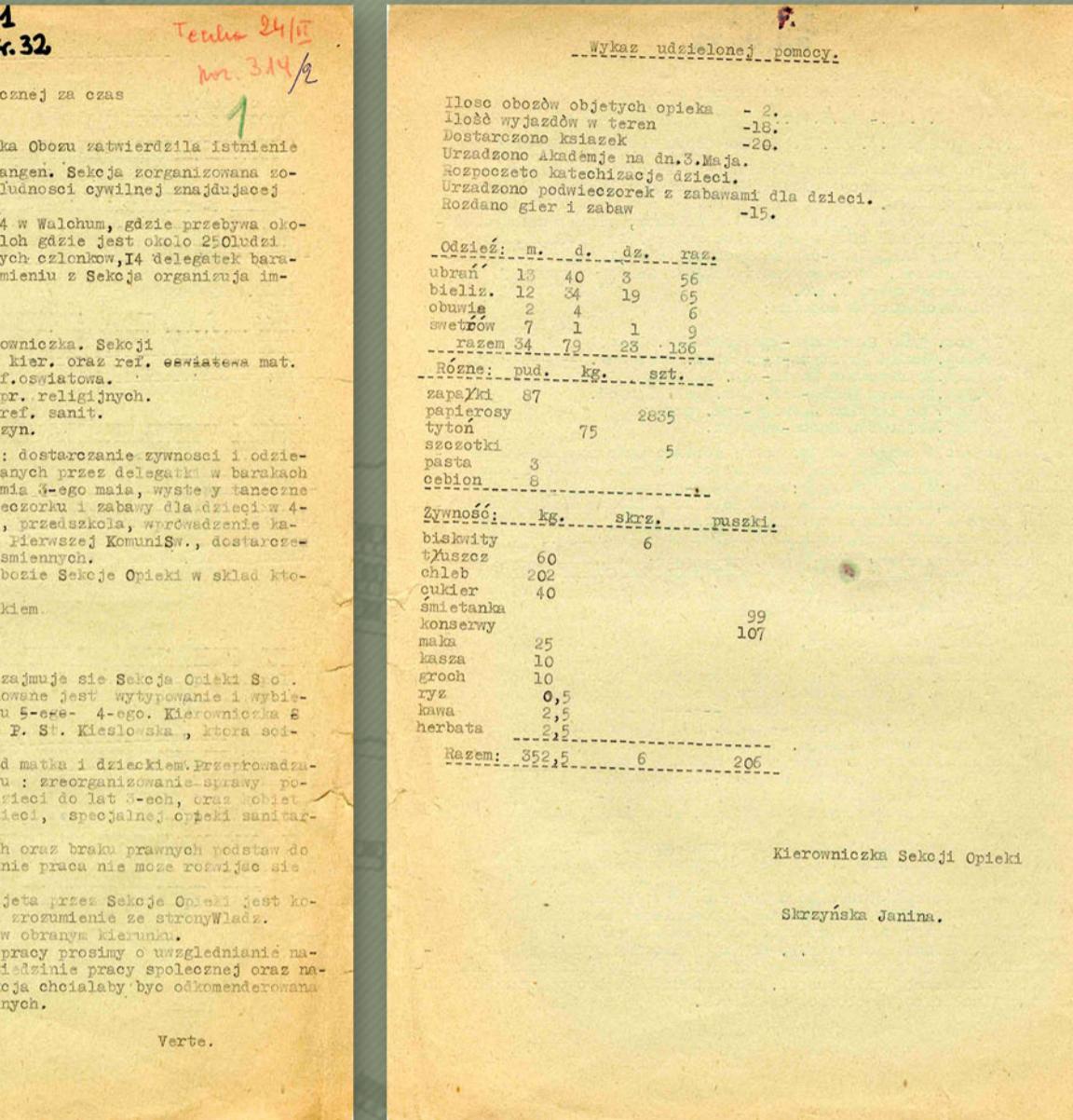


współlega

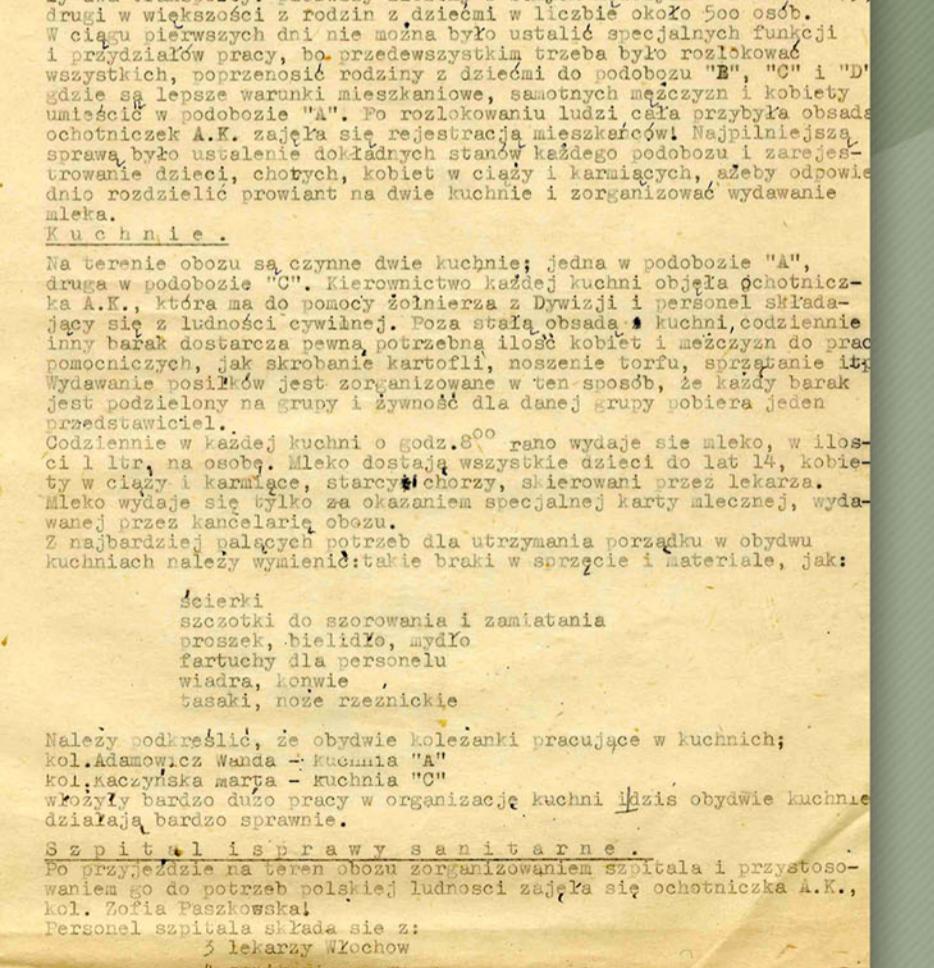
POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI



TOTALIZATOR
SPORTOWY



■ Report of Sergeant "Aielka" concerning activities in the camp, January 10, 1945.



Report about women soldiers transferred to Oberlangen prison camp from Sandbostel prison camp in Germany, February 23, 1945.



■ Hanna Piechowska - Ciechomska (1924-2018) was an instructor of Home Army Womens' Military Service. She was a former prisoner of German concentration camps in Auschwitz Birkenau and Bergen-Belsen. She was also member of General Maria Wittek Memorial.

WOMEN'S PRISON CAMPS



■ General Tadeusz Komorowski "Bor", Supreme Commander of the Polish Armed Forces and General Klemens Rudnicki visiting the women's German prison camp in Niederlangen, Germany, June 24, 1945.



Everyday life of women-soldiers at a German prison camp in Oberlangen, Germany.



WOMEN'S PRISON CAMPS



■ Pieces of artwork crafted in Stalag VI-C,
Oberlangen, Germany.

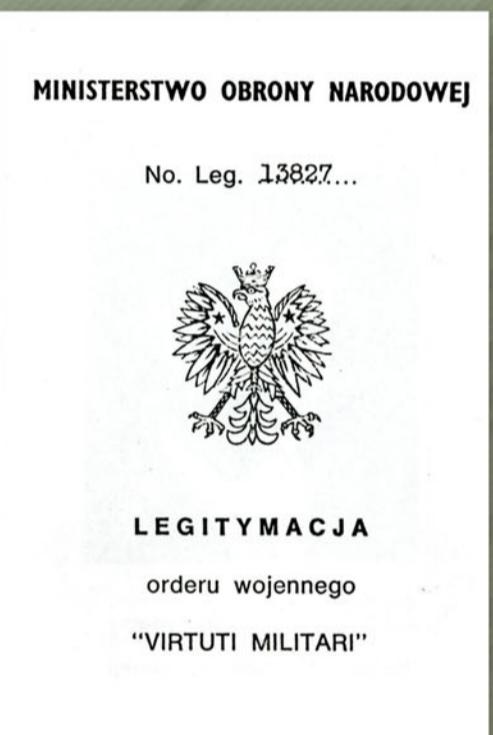
GENERAL MARIA WITTEK (1899-1997) - FIRST POLISH FEMALE GENERAL



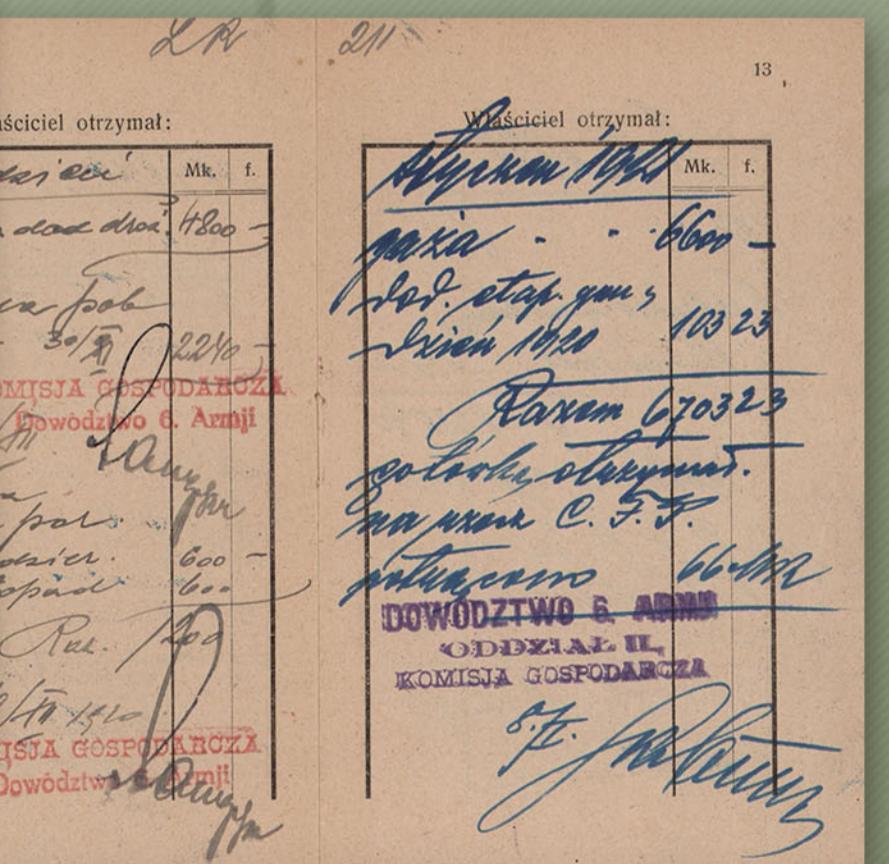
Certificates of medals and decorations of Maria Wittek.

Maria Wittek, ca 1919.

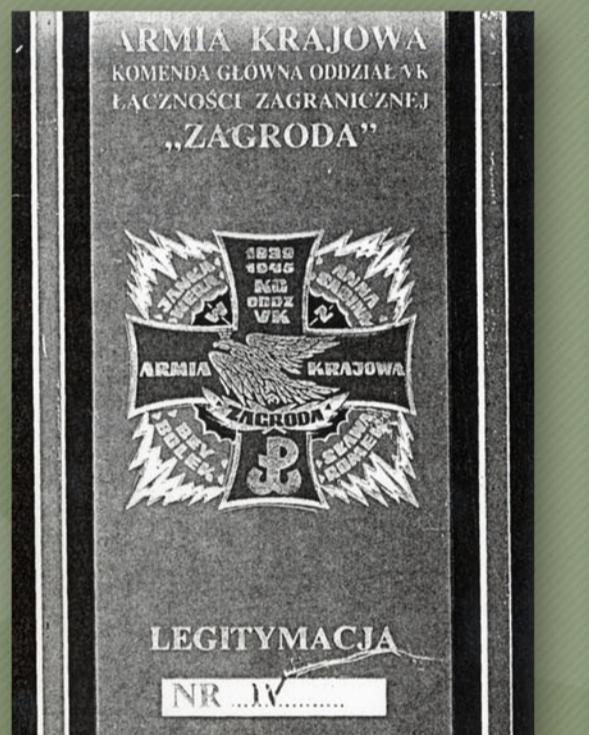
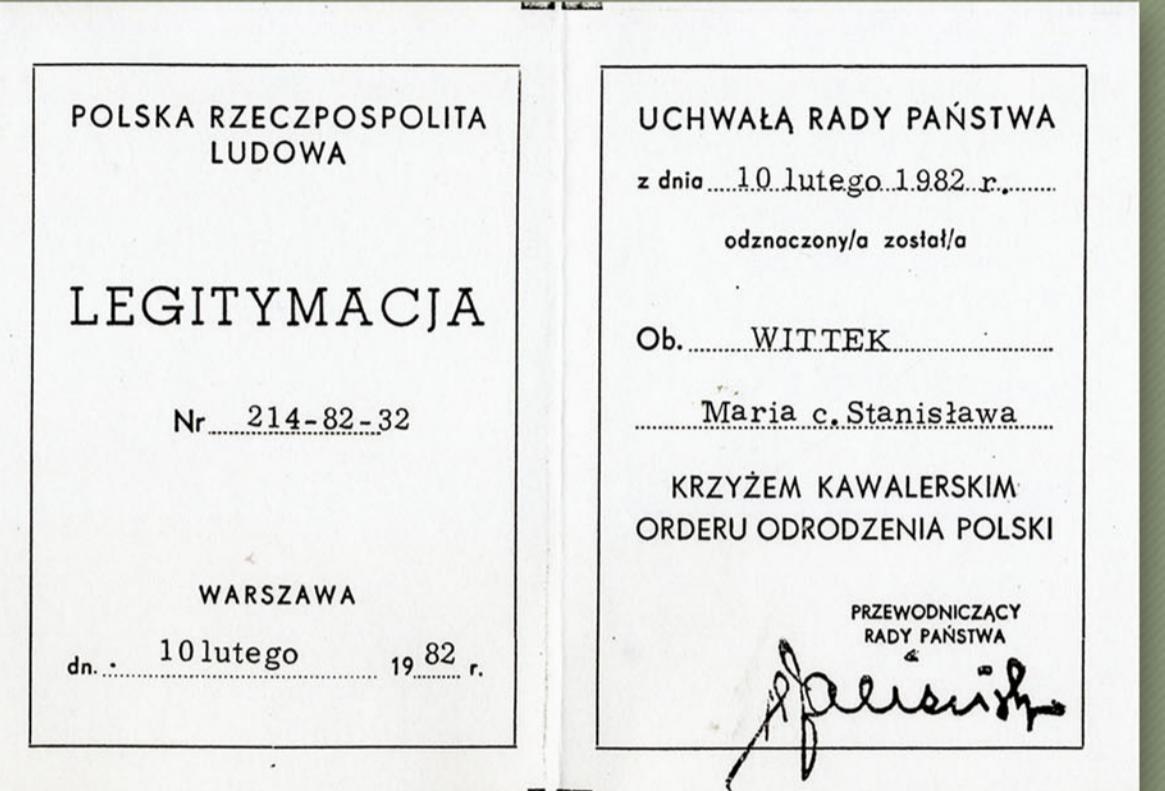
Commander of the KN-3 Department of Polish Military Organization in Kiev, Russia. She fought in the Polish-Bolshevik War in 1920. Superior commander of the Women's Military Service during Second Republic of Poland. Head of Home Army Women's Military Service during WWII. She initiated the effort of saving documents of women's participation in the struggle for an independent Poland. After 1945, she was an active member of the post-war anti-communist underground movement. Co-founder of World Association of Home Army Soldiers.



■ Second Lieutenant Maria Wittek paystubs, 1920.



Summary of a request of commendation for a Cross of Valor for Maria Wittek for her work for the Polish Military Organization.



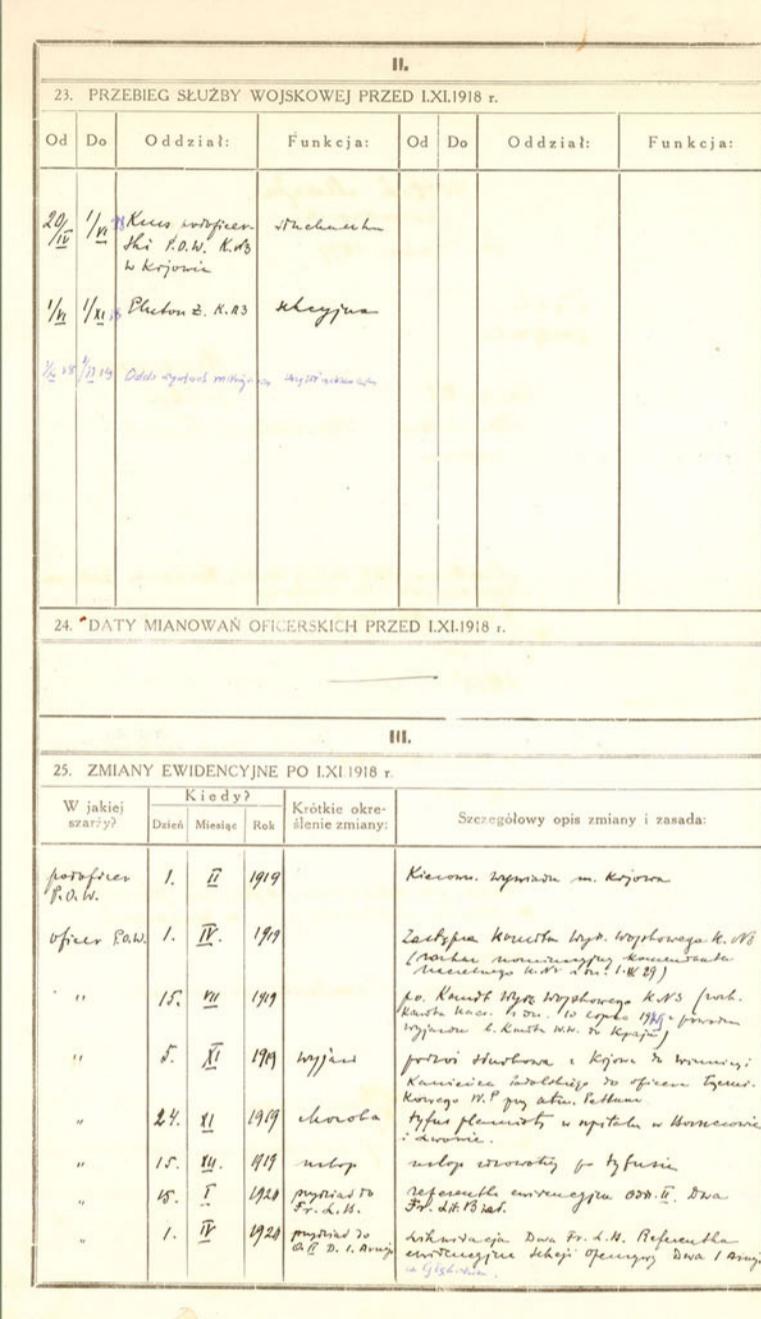
Maria Wittek as commander
of Women's Military Service.



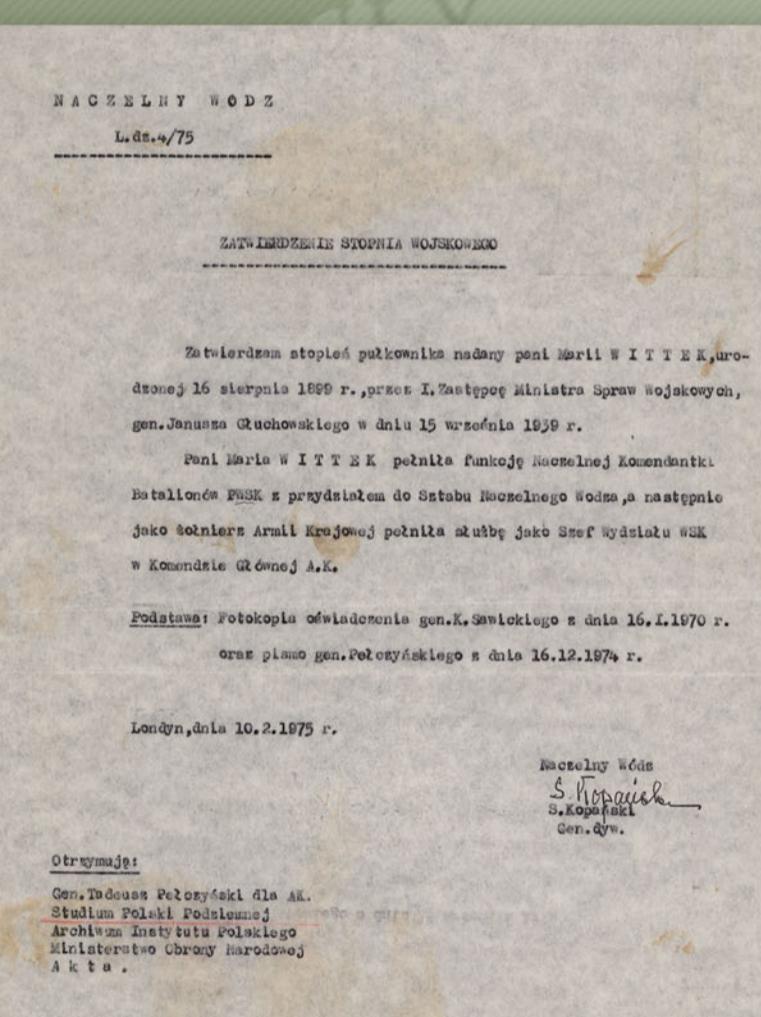
■ Maria Wittek wearing her Cross of Independence decoration



**Maria Wittek Employee's ID as "RUCH" chain
newsVendor Warsaw April 22, 1957**



Maria Wittek military personal data-

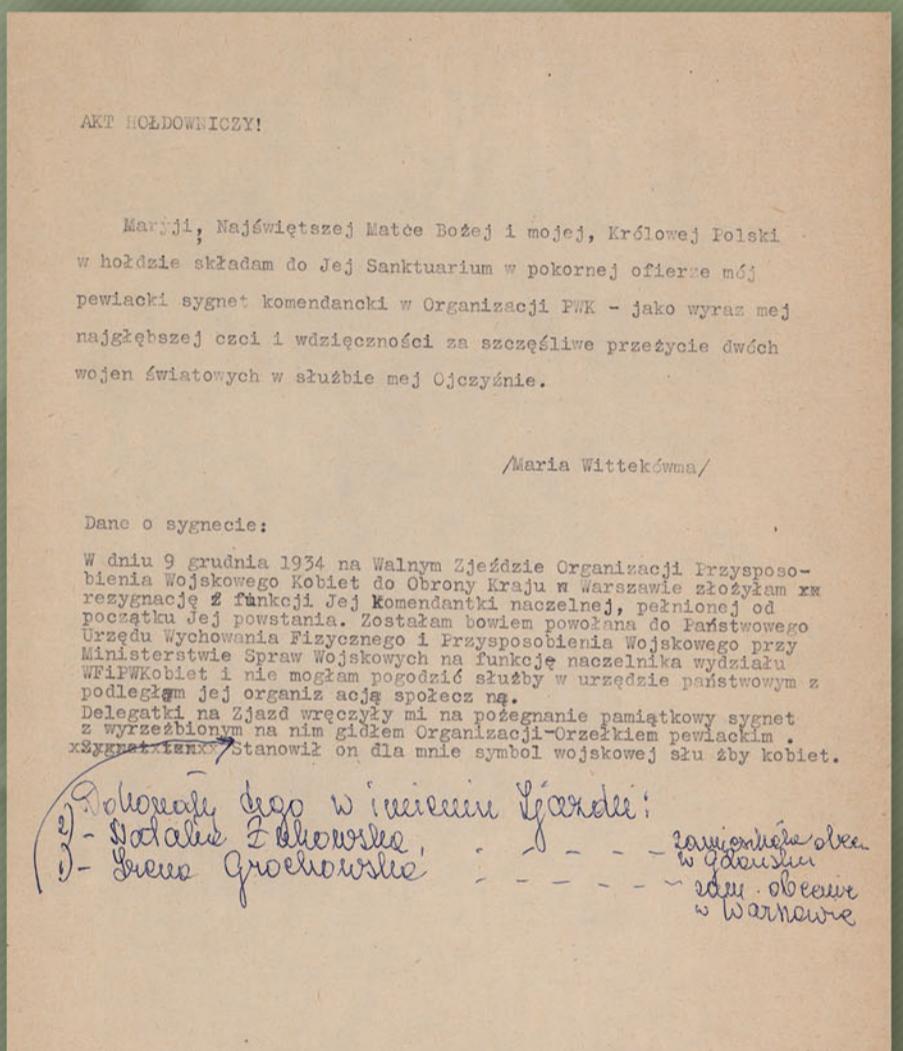


■ Gen. Stanislaw Kopanski, General Inspector of Polish Armed Forces in Exile, promotes Maria Wittek to the rank of colonel in London, Great Britain, February 10, 1975.

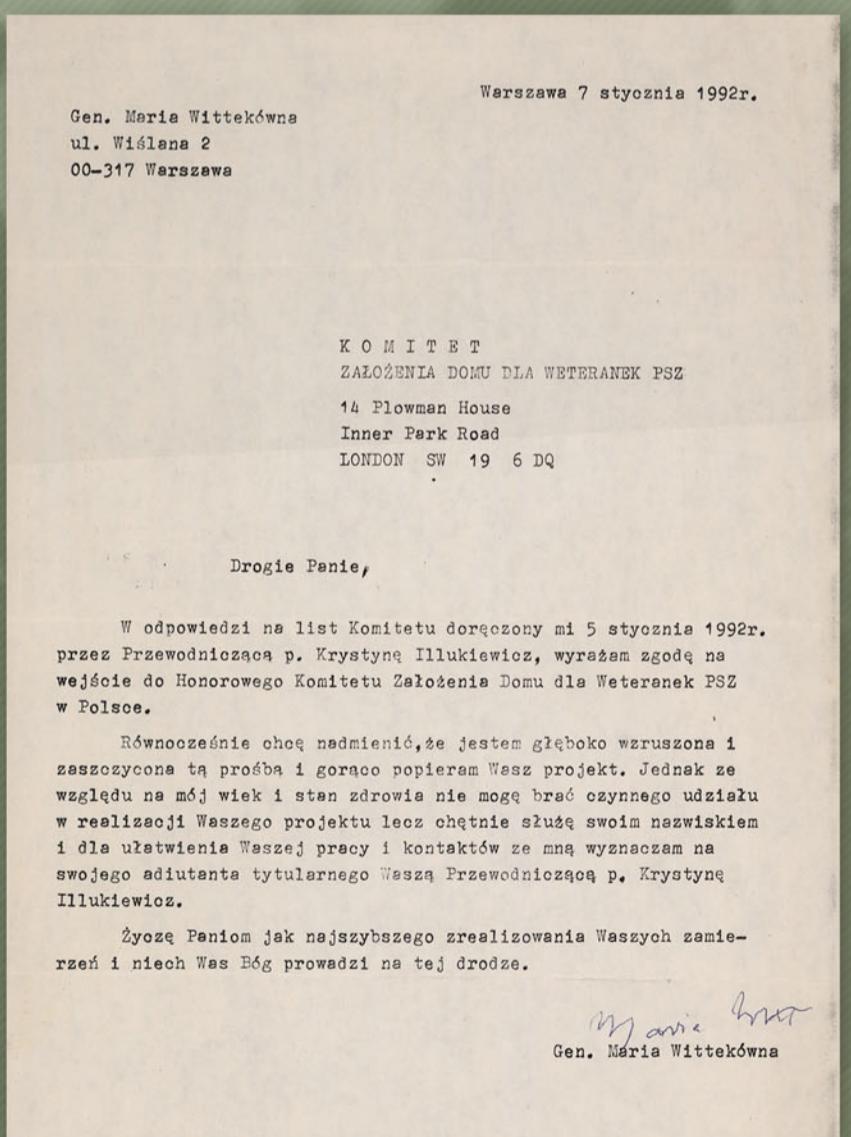
GENERAL MARIA WITTEK (1899-1997) – FIRST POLISH FEMALE GENERAL



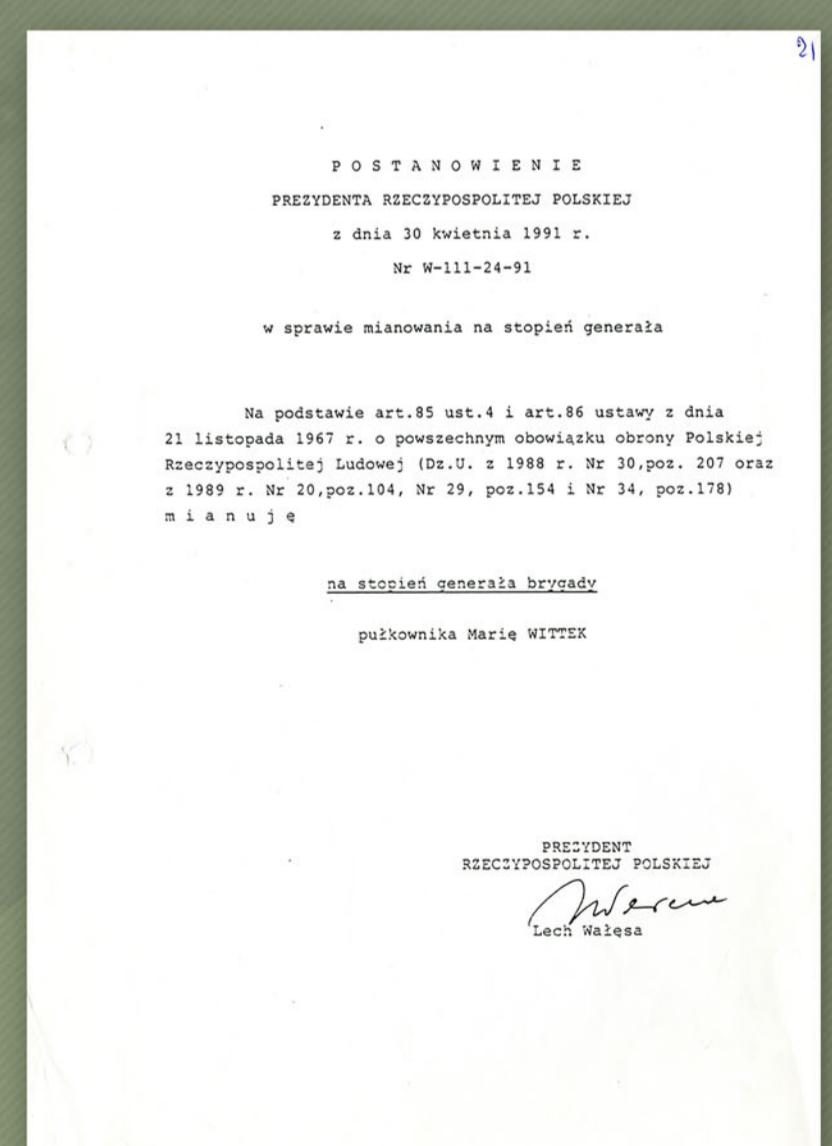
■ Maria Wittek meeting pope John Paul II in Vatican, April 5, 1984.



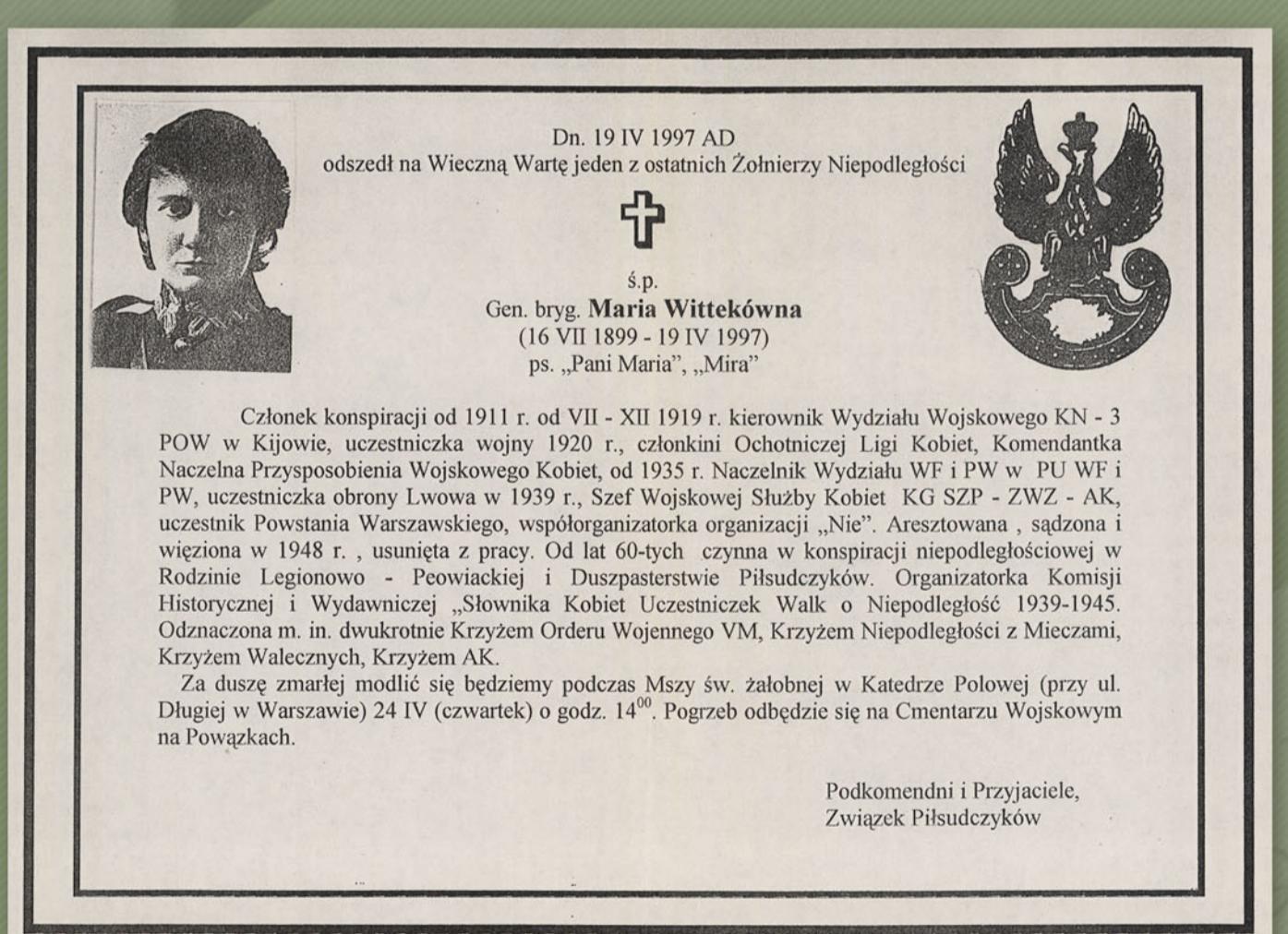
■ Maria Wittek Homage to Virgin Mary Queen of Poland, 1987.



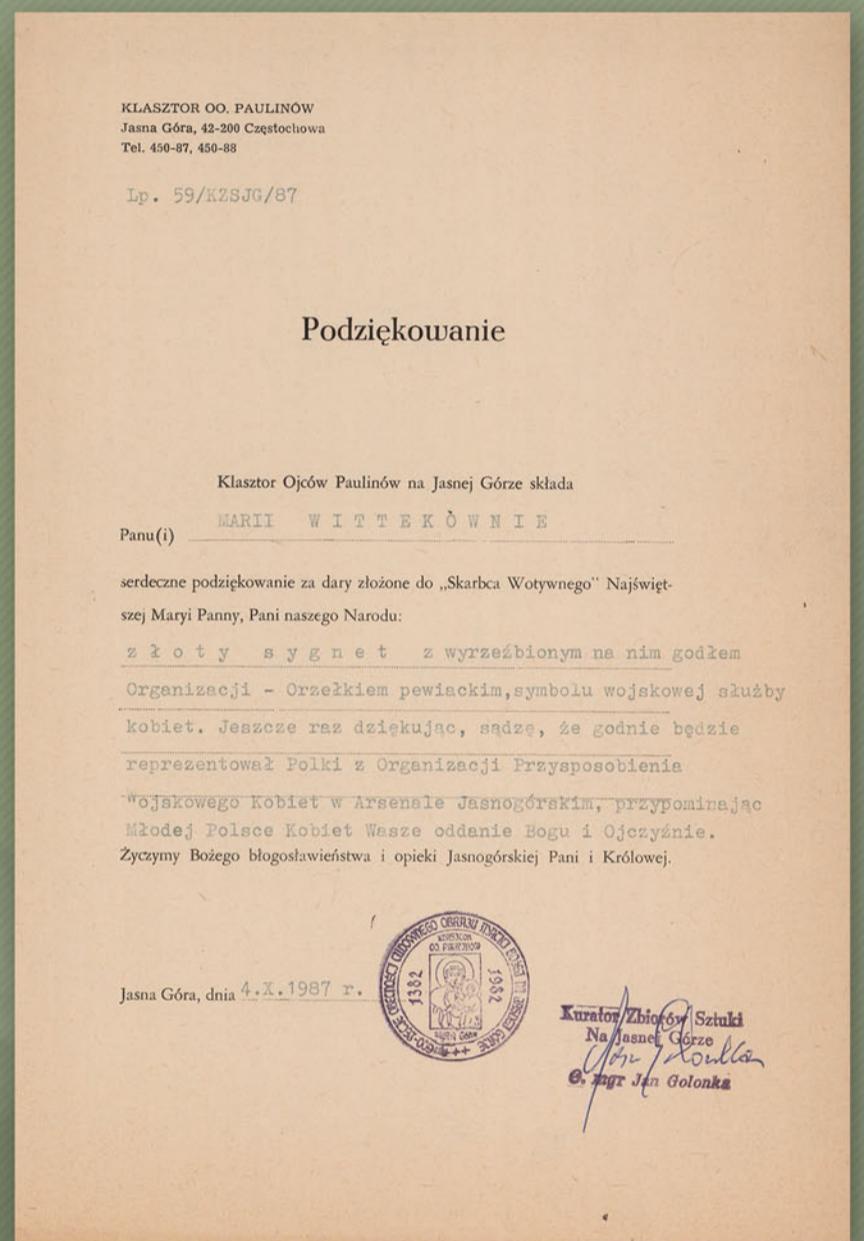
■ Maria Wittek's consent to participate in the Honorary Committee for Founding Women's Veterans Home. Warsaw, January 1, 1992.



■ The Provision of President of the Republic of Poland, Lech Walesa, about promoting colonel Maria Wittek to the rank of Brigadier General, April 30, 1991.



■ Death notice from subordinates and friends of Pilsudski Society, 1997.



■ Father Jan Golonka's letter of appreciation to Maria Wittek for her donation of the golden signet ring with the WMT eagle, to the Treasury of Jasna Gora, October 4, 1987. Father Jan Golonka was a Curator of Votive Collections at Our Lady of Czestochowa.



■ Maria Wittek during the ceremony of receiving nomination to Brigadier General, Warsaw, May 3, 1991. In the photo: Bronislaw Komorowski, Jaroslaw Kaczynski, gen. Leon Komornicki, commander of Warsaw Military District.



■ Tomb of Gen. Maria Wittek at Powazki Military Cemetery, Warsaw.



■ A tablet on a house in Warsaw, where Maria Wittek lived in the years 1929-1975, in Warsaw, August 16, 1999.

HISTORY OF WOMEN'S STRUGGLE FOR POLAND'S INDEPENDENCE COMMISSION

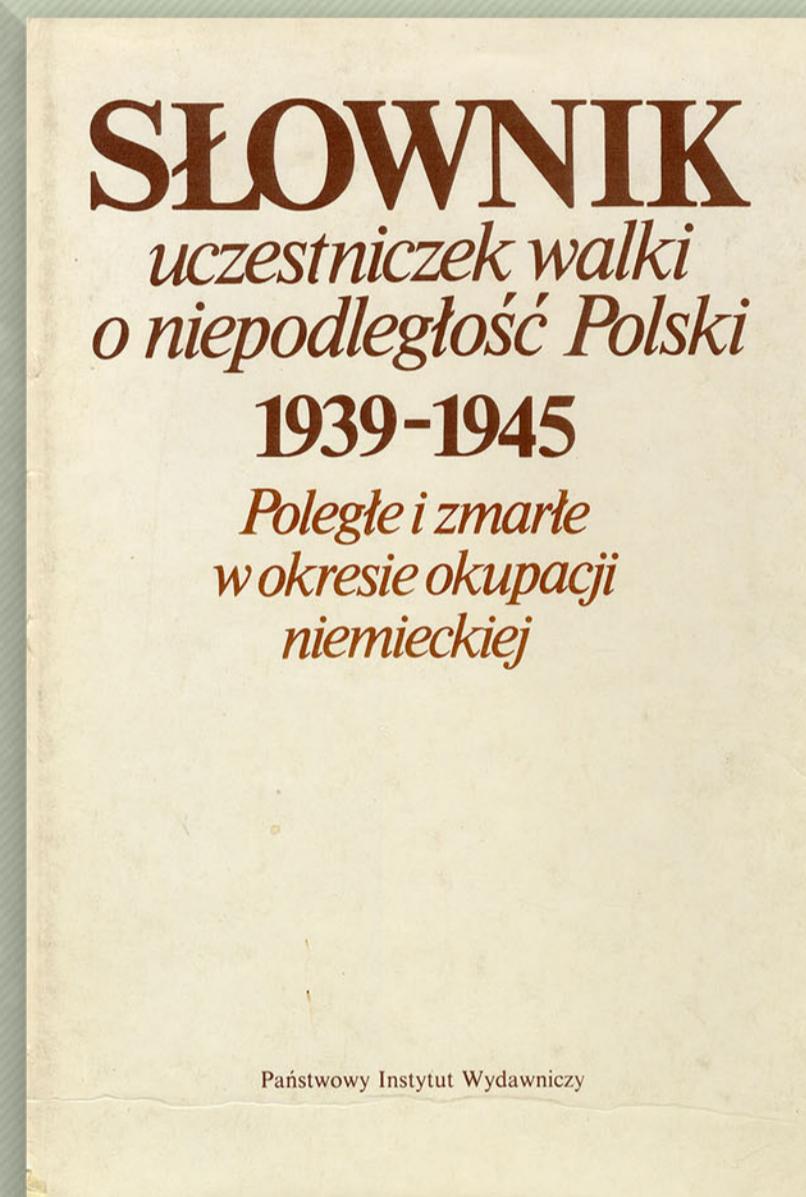


■ Women Veterans' Reunion and Session devoted to Polish women's service at the fronts of WWII. From the left: unknown, Gen. Elzbieta Zawacka and Bożenna Tazbir-Tomaszewska, President of History of Women's Struggle for Poland's Independence Commission in Toruń, 1994.



■ Charges of Gen. Maria Wittek. Standing from the left: Grażyna Lipinska – the first president of History of Women's Struggle for Independence Commission, unknown, Bożenna Tazbir-Tomaszewska, Stefania Zelazowska, Zofia Szagronowa, Elzbieta Ostrowska, Halka Ratynbka, Gen. Maria Wittek, Halina Szewczykowa, Helena Kwiatkowska and Janka Szwedek in Warsaw, May 3, 1991.

Father Jan Golenka receives
Women's Military Service flag
pole toppler, the eagle, and the
signet ring of Commander
Colonel Maria Wittek.



■ Reference book about women's struggle for Poland's independence 1939–1945. The women listed died at the time or in battle during the German occupation. Warsaw, 1988.

Women's History Commission headquarters located at the premises of Polish Historical Society, Old Town Marketplace, Warsaw.

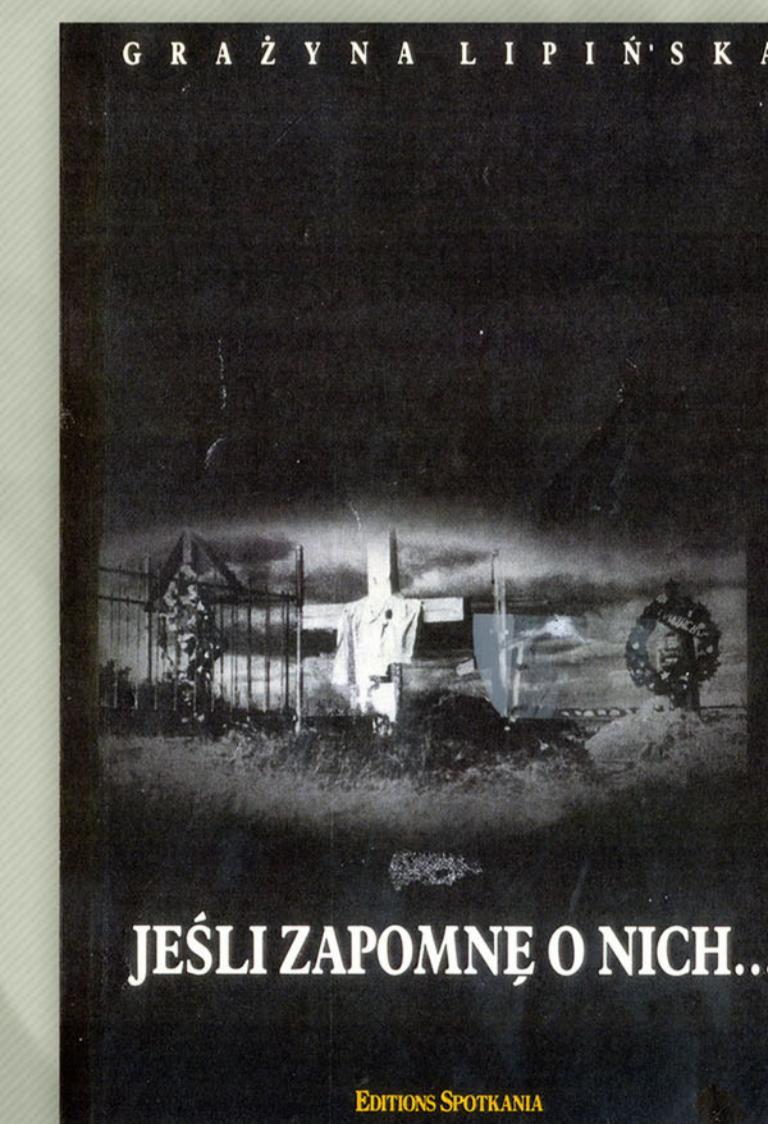


Halina Szewczykowa, President of History of Women's Struggle for Poland's Independence Commission, working on catalogs of indexed items, Warsaw, 2002.

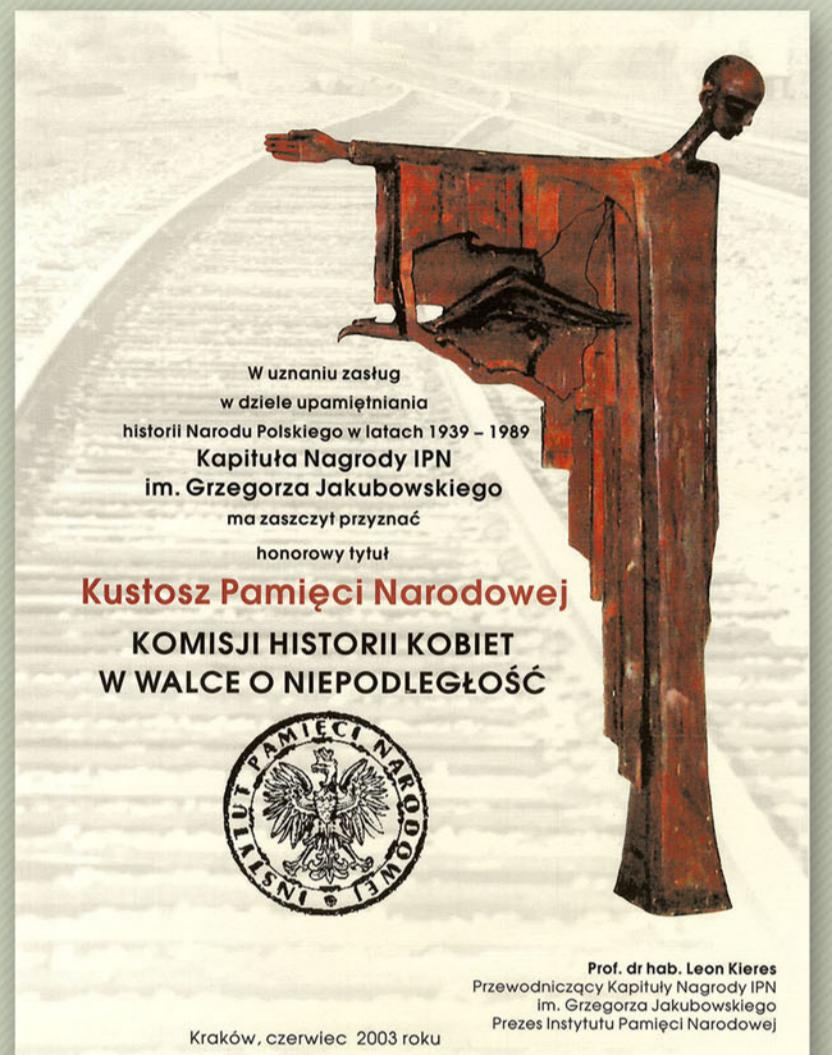


■ Women's History Commission headquarters located at the premises of Warsaw City Archives, Krzywe Koło Str.

One of Women's History Commission locations: the prison cell of Maria Piłsudska in the Tenth Pavilion of Warsaw Citadel.



■ "If I would ever forget about them", Warsaw, 1990; a book by Grażyna Lipińska, the first President of History of Women's Struggle for Poland's Independence Commission.



■ Present location of Women's History Commission at the premises of Central Archives of Modern Records in Warsaw, 1 Hankiewicza Str.

HISTORY OF WOMEN'S STRUGGLE FOR POLAND'S INDEPENDENCE COMMISSION



■ Postcard "In memory of Brigade General Maria Wittek" published by Home Army Archives of Pomerania.

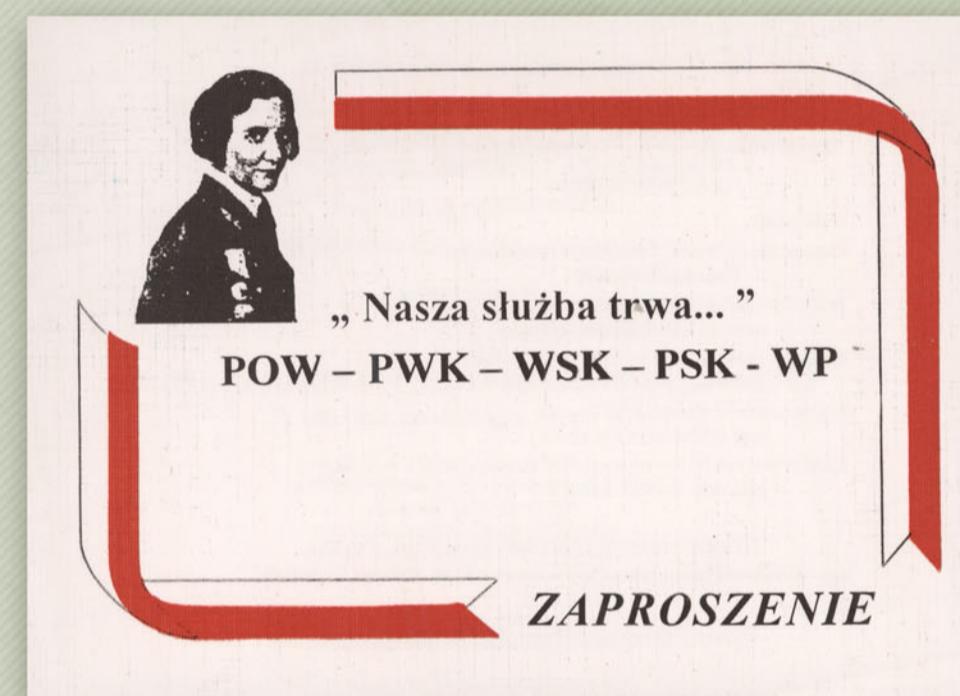
100 year anniversary
celebrations of Brigade General
Maria Wittek. From the left:
Halina Szewczyk, unknown,
Father Eustachy Rakoczy,
Dr Tadeusz Krawczak, Bozena
Tazbir-Tomaszewska.



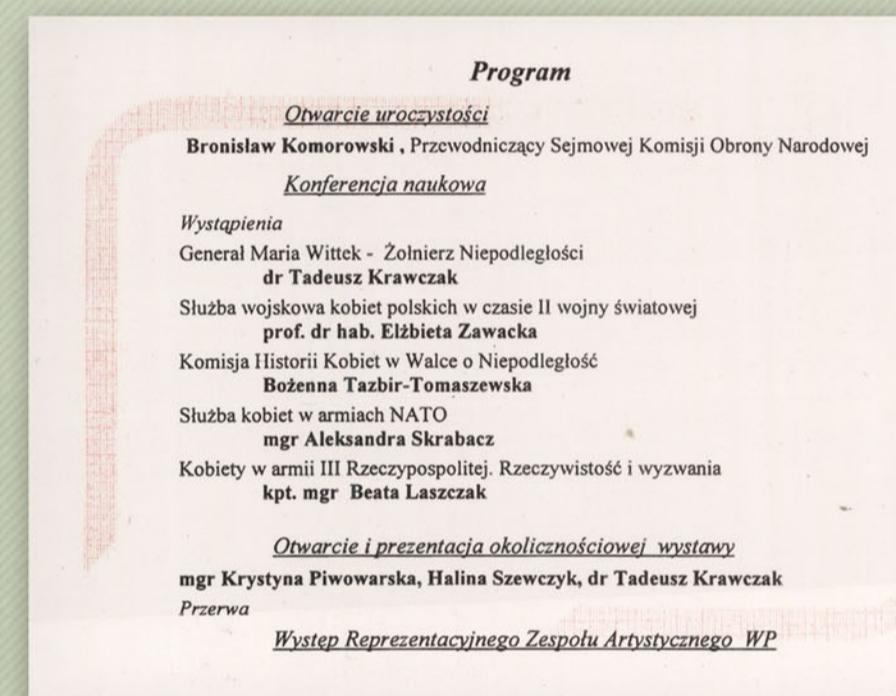
■ An invitation for the unveiling of the statue of Brigade General Maria Wittek at Polish Army Museum, April 19, 2007.



■ Maria Wittek meets her subordinate, Wanda Pilsudska,
at The Polish Underground Movement Study Trust, London.



■ An invitation to a meeting devoted to the 100 years anniversary celebrations of Brigade General Maria Wittek in Warsaw, October 7, 1999.



MEMORIAL GEN. MARII WITTEK
KOMISJA HISTORII KOBIET W WALCE O NIEPODLEGŁOŚĆ
TOWARZYSTWA MIŁOŚNIKÓW HISTORII W WARSZAWIE
ŚWIATOWY Związek Żołnierzy Armii Krajowej
ARCHIWUM AKT NOWYCH
CENTRALNA BIBLIOTEKA WOJSKOWA
uproszczanie zapraszając
na uroczyste spotkanie

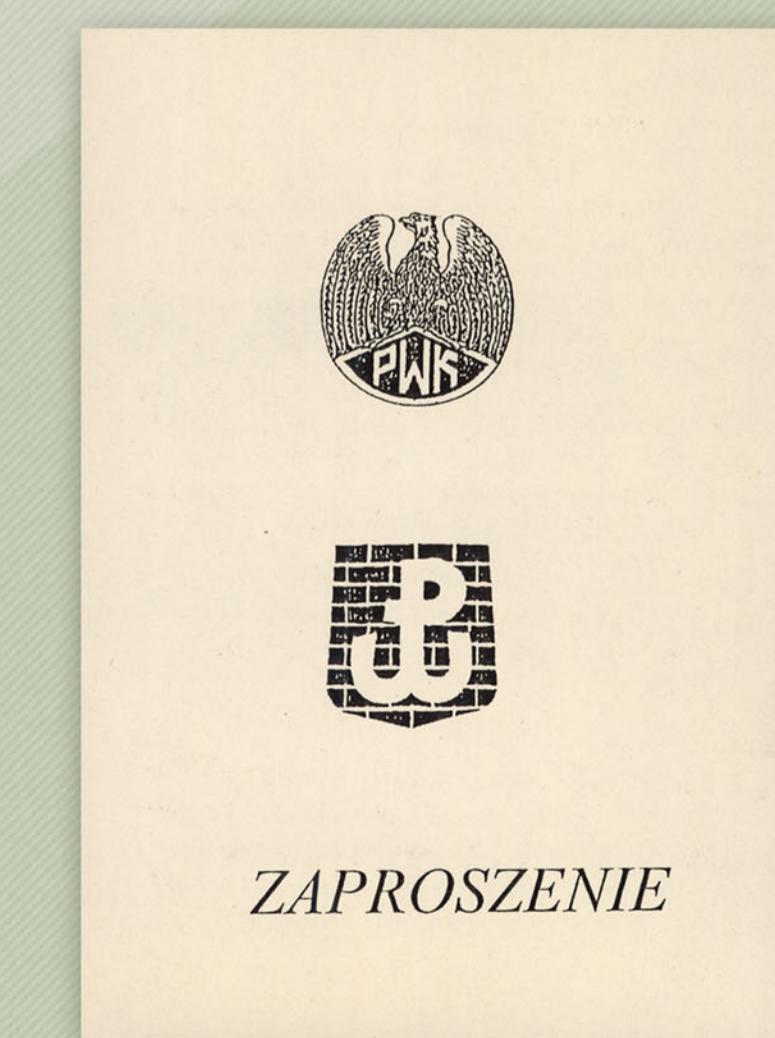
KOBIETA POLSKA W SŁUŻBIE RZECZYPOSPOLITEJ
W 100-lecie urodzin gen. Marii Wittek

Spotkanie odbędzie się 7 października 1999 r.
od godz. 12:00 do 18:00
w Centralnej Bibliotece Wojskowej
przy ul. Ostrobramskiej 109 w Warszawie

dojazd autobusami: 141, 182, 188, 158, 408, 415, 520, 523, 525
do przystanku Przyjazd Grochowska



■ Col. Maria Wittek visits The Polish Underground Movement Study Trust, London.

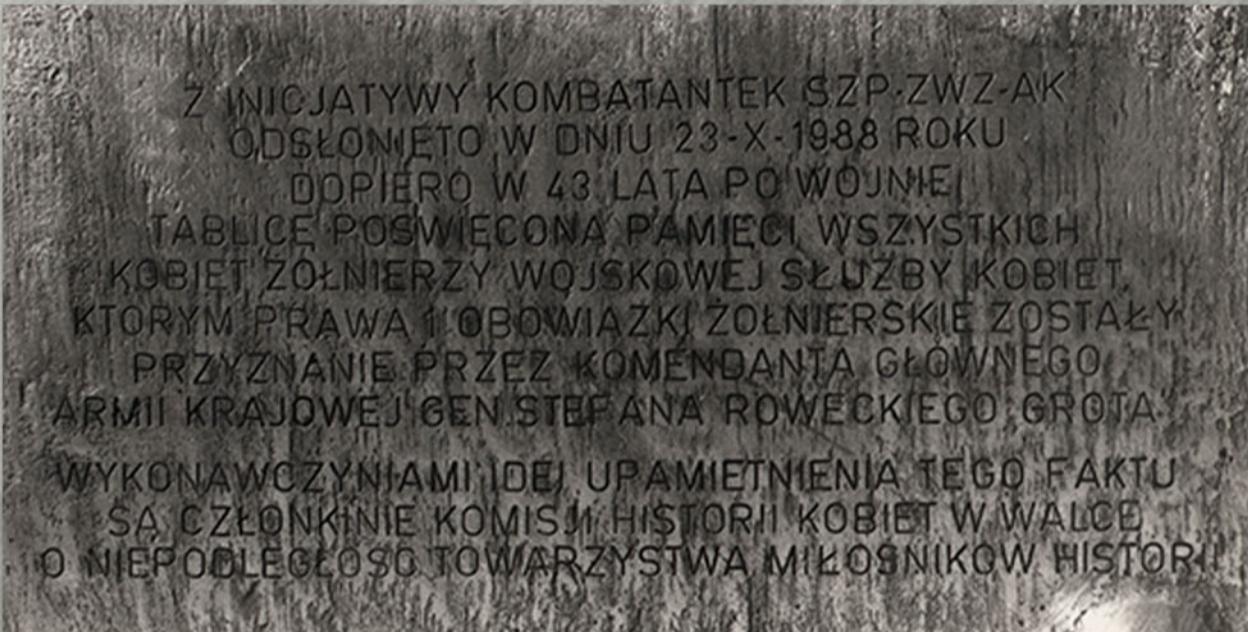


■ An invitation to the 100
birthday anniversary of
Brigade General Maria Wittek,
first women general in the
history of Polish army.
Warsaw, August 16, 1999.



■ Maria Wittek in London
meeting her former
subordinates.

IN MEMORY OF WOMEN-SOLDIERS FIGHTING FOR POLAND



■ Statue of Gen. Maria Wittek unveiled at the premises of Polish Army Museum in Warsaw, April 19, 2007.